

REFUGEES

FILM ZA DRUŽBENO
VKLJUČENOST PRIBEŽNIKOV

OD POBEGA DO PRIPADANJA 26 RESNIČNIH ŽIVLJENJSKIH ZGODB BEGUNCEV

<http://refugeesinproject.eu>

Projekt št. 2016-1-PT01-KA204-022983
Ta projekt je deležen podpore Evropske komisije. Publikacija
je izraz zgolj avtorjevih pogledov. Komisija tako ne prevzema
odgovornosti za uporabo ali zlorabo v besedilu navedenih
informacij.

PARTNERJI:

www.aidlearn.pt

www.vhs-hamburg.de

www.cstudifoligno.it

www.utzo.si

www.iadt.ie

www.gcr.gr

Urednik:

RefugeesIN – Film za družbeno vključenost pribežnikov

Avtorji:

Maria Helena Antunes in Eduardo Amaro, AidLearn, Portugalska
Heike Kölln-Prisner, Hamburger Volkshochschule, Nemčija
Altheo Valentini in Almudena Valenzuela, Centro Studi Citta' Di Foligno, Italija
Dušana Findeisen in Karina Sirk, Slovenska univerza za tretje življenjsko obdobje, Slovenija
Philip Penny, IADT, Irska
Constantinos Mourtezas in Katerina Matakou, Greek Council of Refugees, Grčija

Grafično oblikovanje:

Carlota Flieg

Vse pravice pridržane. © RefugeesIN, 2017

VSEBINA:

Uvod	4	Zgodba 24: Elvisa	58
Zgodbe	5	Zgodba 25: Tinu	60
Zgodba 1: Yetunde	6	Zgodba 26: Marijana	63
Zgodba 2: Sadat	8	Abstraktno	65
Zgodba 3: Reza	10	Kontekst zgodb o pobegu	66
Zgodba 4: Goodson	12	Afganistan:	66
Zgodba 5: Vukasin	14	Albanija:	66
Zgodba 6: Ranko	16	Bosna:	67
Zgodba 7: Felix	19	DR Kongo:	67
Zgodba 8: Conteh	21	Gambija:	68
Zgodba 9: Abdul	23	Iran:	68
Zgodba 10: Sheikhomar	26	Irak:	69
Zgodba 11: Artan	28	Kurdistan:	69
Zgodba 12: Vesna	30	Nigerija:	70
Zgodba 13: Nour	33	Srbija:	70
Zgodba 14: Gholam	35	Sirija:	71
Zgodba 15: Nasruddin	37	Zimbabve:	71
Zgodba 16: Nilab	39	Zaključek	72
Zgodba 17: Yassir	41	Česa se lahko naučimo iz zgodb v tem zvežčiču?	72
Zgodba 18: Sondus	43	Kaj lahko s tem zvežčičem storimo?	74
Zgodba 19: Mohammad	46	Kako do nas	74
Zgodba 20: Ashkan	48	Zahvale in viri	75
Zgodba 21: Xerip	51		
Zgodba 22: Vahida	53		
Zgodba 23: Reuben	56		

UVOD:

Ko smo se partnerji v projektu Begunski časi (angl. RefugeesIN) odpravili iskat nekdanje begunce, da z njimi naredimo intervju in tako med njimi odkrijemo vzornike, ko smo se odpravili iskat begunce, ki bi lahko bili vzor drugim, takšne, ki bi drugim lahko pokazali pot v enakovredno vključevanje v družbo, še nismo vedeli, kako težka bo ta naloga. Prepričani smo bili, da bomo zlahka odkrili primerne sogovornike. Glede na to, da v tem projektu sodelujejo različne organizacije in ustanove (od Sveta za begunce do univerzitetnih ustanov), smo partnerji izbrali zelo različne načine za iskanje primernih sogovornikov. Povprašali smo okrog sebe udeležence izobraževanja, pa tudi učitelje v naših ustanovah, predstavnike organizacij, ki so namenjene beguncem, naslonili smo se na svoje socialno omrežje oziroma omrežja.

Pa vendar, kmalu smo spoznali, da nekdanji begunci ne želijo pripovedovati svoje zgodbe, kajti bojijo se maščevanja, ki bi se lahko zgrnilo nad člane njihove družine, ki so jih pustili za seboj, doma. Bojijo se, da bi morebiti škodovali svojemu položaju v novi državi in predvsem, izkazalo se je, da begunci še zmeraj trpijo zaradi travme, ki so jo doživeli ob pobegu. Nekateri so v intervjuju dejali: »Doslej nisem še nikomur povedal celotne zgodbe. Zdaj to počnem prvič.«

In vendar so vsi sogovorniki iskreno spregovorili o svojih izkušnjah in pogledih. Partnerjem v tem projektu so tako zaupali 26 pretresljivih zgodb o tem, kako so se vključevali v družbo. Ko begunci pribežijo v novo državo, v najboljšem primeru je to država, ki so jo izbrali, naredijo prve korake, da si zagotovijo streho nad glavo, hrano, varnost. Vendar, ko se odločijo, da želijo ostati v državi, želijo postati del družbe, pripomoči k enakosti v tej družbi. Ta želja jih pogosto »poganja dalje«, jim pomaga,

da delujejo. Toda, kako se enakovredno vključiti v družbo in ali zgled nekoga lahko pomaga v tem procesu vključevanja, tako da nekdo predstavi svoj primer, da pokaže pot. Preberite zgodbe in odkrijte tisto, ki se vas najbolj dotakne.

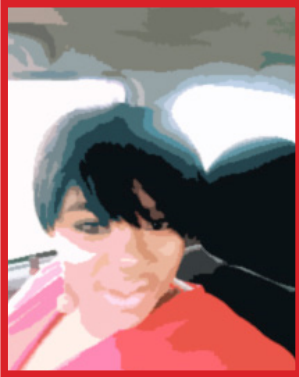
ZGODBE:

26 zgodb, ki smo jih povezali v ta zvežčič, so zgodbe tistih, ki so zbežali iz svoje izvorne države ali države svojega državljanstva, išoč varnost drugje. Te ljudi imenujemo »prosilci za mednarodno zaščito« ali »begunci«, četudi gre za dva različna pravna statusa. Izraza **prosilca za mednarodno zaščito** in **begunec** sta pogosto nejasna. Prosilec za mednarodno zaščito oziroma **azilant**, je nekdo, ki zase trdi, da je begunec, a postopek obravnave njegove prošnje še ni zaključen in odločba še ni bila izdana. Prosilec za mednarodno zaščito ali azilant, iskalec azila, je nekdo, ki zbeži iz izvorne države ali države svojega državljanstva in zaprosi za mednarodno zaščito v drugi državi, ob upoštevanju dejstva, da ima do tega pravico. Tako je prosilec za mednarodno zaščito lahko begunec, razseljena oseba ali migrant, denimo ekonomski migrant.

Status prosilca za mednarodno zaščito oziroma azilanta ima oseba, ki se ji prizna pravica, da ostane v drugi državi do zaključka postopka obravnave njegove prošnje. Migracijske oblasti v državi, kjer ima nekdo status prosilca za mednarodno zaščito oziroma azilanta, se odločijo, ali se bo prosilcu z odločbo podelil uradno priznan status begunca ali pa bo njegova prošnja zavrnjena. V slednjem primeru bo prosilec za mednarodno zaščito ali azilant moral znova zapustiti državo. Lahko se celo zgodi, da ga deportirajo v drugo državo. Prosilcu za mednarodno zaščito oziroma azilantu je moč priznati status begunca, če njegove okoliščine ustrezajo definiciji »begunca« kot je podana v **Ženevski konvenciji o beguncih iz leta 1951 in v skladu z drugimi zakoni o beguncih** (denimo **Evropska konvencija o človekovih pravicah** - če nekdo za zaščito zaprosi znotraj Evropske unije). Kljub temu pa države oblikujejo lastne politike, na podlagi katerih ocenijo status zaščite prosilcev ter

določijo delež prosilcev, ki jih zavrnejo, pri čemer je to različno v posameznih državah in v posameznih letih.

V tem zvežčiču so zbrane zgodbe ljudi, ki so morali zapustiti izvorno državo (državo svojega državljanstva ali izvora) proti svoji volji, zaradi vojnih grozot, pa tudi iz strahu za življenje ali osebnih okoliščin.

Ime: **YETUNDE**

Priimek: **AWOSANYA**

Starost: **37**

Država porekla: **NIGERIJA**

Živi na **Irskem** od: **2014**

KRATEK POVZETEK

Yetunde se je rodila v Lagosu, v Nigeriji. Živela je s starši, brati in sestrami. Njen oče je bil inženir, zaposlen v znani gradbeni družbi Julius Barger. Že kot otrok je ugotovila, da so njeni starši zelo delavni in neodvisni in iz tega dejstva nenehno črpa moč. V otroštvu je Yetunde rada nastopala. Bila je zgovorna, plesala je, pela, igrala. Z lahkoto se je lotila nenavadnih stvari. Kadar se je česa lotila, ni popustila, vse dokler ni dosegla cilja. Študirala je kreativno umetnost na Univerzi v Lagosu. Pridobila je triletno diplomu iz umetnosti in gledaliških študij. Yetunde je kasneje delala kot modna oblikovalka na otoku Victoria, v Lagosu. To je bila njena prva zaposlitev, kjer si je pridobila izkušnje. Kmalu je odšla iz države in pričelo se je njeno vajeniško obdobje. Delala je skupaj s svojim dobrim prijateljem, ki je bil prepričan, da je prav vsak posej dober. Ukvarjala se je z ličenjem in spodbudila je razvoj proizvodnje ličil. Yetunde se je veliko učila iz oddaj Makeover Ara-oge.

“VZTRAJALA JE IN UGOTOVILA, DA SE LAHKO ČEZ ČAS DOBRO POČUTI KJERKOLI.”

NASELITEV NA IRSKEM – POUČEVANJE IN UČENJE

Yetunde je prispela na Irsko, kjer je poskušala dobiti azil (Iz Nigerije je leta 2014 bila prisiljena oditi iz varnostnih razlogov). Odpeljali so jo v Zbirni center County Cork (v ulici Millstreet). Sprva ni bila zadovoljna, toda vztrajala je in ugotovila je, da se lahko čez čas dobro počuti kjerkoli.

Yetunde se je opogumila in se je obrnila na skupnostnega delavca, ki je takrat delal v KASI. Povedala mu je, da bi rada bila prostovoljka in opisala mu je, kaj zna, da je pripravljena druge učiti ličenja in lepote v hostlu v County Cork, kjer je bila nastanjena. Materialne stroške ličenja so pokrili v KASI. Yetunde je pričela poučevati ženske v Zbirnem centru v ulici Millstreet.

Yetunde si je nabrala veliko izkušenj takrat, ko je poučevala. V tistem času je tudi naredila šolo QQI, stopnjo 5 in tečaj za negovalko na McEgan Collegu Macroom County Cork. Po tistem je zaprosila, da jo preselijo v drug zbirni center, Mosney v County Meath.

NASELITEV V MOSNEJU – MOJE PODJETNIŠKE IZKUŠNJE

Ko je prišla, se je obrnila na vodstvo zbirnega centra in jim povedala, kaj lahko naredi in kako lahko svoje znanje prenese na druge. Zanimala jih je njena zamisel, da bi v Zbirnem centru Mosney odprla lepotni salon. Vodstvo je bilo zelo spodbudno. Šla je naokrog in zbrala nekaj donacij in tako se je več ljudi vseh starosti navdušilo nad njeno zamisljo. Dali so ji prispevek, jo spodbudili, da je bila zelo vesela in polna pričakovanj, ko jo je poklical nek novinar, ki je odkril njeno ime na strani “Odkrij me”. Napisal je članek o njej, kar jo je spodbudilo in je bilo dobrodošla reklama zanjo. Oblasti so potrdile njeno zamisel, da bi odprla salon ličenja, upoštevajoč profesionalne kriterije in to skupaj

»Veseli me, če lahko priključim nasmeh na njihov obraz.«

ZGODBE: YETUNDE

s Sarah Gates, oziroma na temelju tudi njenih ustvarjalnih zamisli. Sarah je v upravnem odboru centra Mosney.

Veliko žena je prišlo v lepotilni slaon in podprle so pobudo odprtja salona. Njim je bilo podeljeno spričevalo, ki je pričalo, da so se udeležile usposabljanja v tem salonu. Pridobile so si znanje iz osnov ličenja, kar je Yetunde osrečilo. Veselilo jo je, če je uspela priklicati nasmeh na njihov obraz. Yetunde se še zmeraj uči in vsak dan je zanjo nova izkušnja.

Februarja 2018 je Yetunde pridobila status begunke. Izelila se je iz Mosneya v Dundalk, v irsko grofijo, severno od Mosneya. Šla je tja, tam pa začnjenja z novim poslovnim podvigom na področju ličenja. Veseli jo, da ima pred seboj nove izzive in pričakovanja.

ZAHVALA

Ko je bila v zbirnem centru, je Yetunde imela možnost srečati veliko ljudi in mnoge med njimi sama ni poznala, a oni so poznali njo in njeno ime in so jo spodbujali. Resnično je hvaležna vsem, ki so stopili na njeno pot. Takole pravi: *»Res sem blagoslovljena, da sem vas srečala. Moja velika zahvala gre centru Mosney, pa tudi vsem ženam, ki jih je navdihnilo to, kar lahko dam. Zahvala gre donatorjem, a največja zahvala gre mojim potrpežljivim otrokom in največja zahvala od vseh, gre Bogu. Res cenim, res sem blagoslovljena, da sem lahko srečala vse vas.»*

»Zahvala gre vsem ženam, ki jih je navdihnilo to, kar lahko dam.«

Ime: **SADAT**

Priimek: **SAYEDEHGAN**

Starost: **19**

Država porekla: **AFGANISTAN**

Živi v **Nemčiji** od: **2015**

KRATEK POVZETEK

Sadat Sayedehgan je odšel iz Afganistana, kjer je živel na močno bombardiranem severu države. Čutil je, da je v nevarnosti, še prav posebej zato, ker je mlad moški. Da bo odšel iz države, se je odločil sam, a starši so se z njim strinjali. Prispel je v Hamburg. Ker še ni bil polnoleten, je bil deležen posebne zaščite. V Nemčiji se je pričel šolati in čez osemnajst mesecev je delal zaključni izpit srednje šole - bil je uspešen. Kasneje se je odločal glede nadaljevanja šolanja, zato je opravil najvišji izpit, ki omogoča prehod na univerzo in začetek poklicnega usposabljanja. Odločil se je za šolanje. In tako je še danes. Zdaj že nekaj časa dela kot svobodni svetovalec v begunskih taboriščih. Prevaja, daje nasvete in pomaga drugim, ki so na novo prišli iz Afganistana, da si poiščejo pot.

»NIKOLI SE NE PRENEHAJ UČITI.«

SAMOSTOJNO ZAPUSTITI DEŽELO

Sadat je živel v mestu na severu Afganistana. Območje so pogosto

bombardirali. Starši, mlajši bratje in sestre niso bili presenečeni, ko so zvedeli za Sadatov načrt, da pobegne iz države. Strinjali so se s Sadatom glede njegovega samostojnega pobega. Bilo mu je komaj sedemnajst let. Imel je dve možnosti: podati se na pot skozi Turčijo ali skozi Rusijo. Za pobeg je potreboval pomoč poklicnih prekupčevalcev.

Polet preko Rusije in Ukrajine ga je pripeljal v Avstrijo in od tam je odšel v Hamburg, a bil je še mladoleten, kar je pomenilo, da so ga dali pod posebno zaščito. Živel je pod nadzorom, ki so ga deležni nepolnoletni begunci. Zdaj je na njem samem, da si zgradi prihodnost.

ŠOLA MU JE BILA POMEMBNEJŠA OD VSEGA DRUGEGA

Sadat se je lahko pričel šolati po štirih mesecih bivanja v Hamburgu. Dali so ga v poklicno šolo v poseben razred za begunce in migrante. Šola je bila v Nemčiji drugačna od tiste, ki jo je poznal v Afganistanu. Novi predmeti, nove besede, drugačni načini poučevanja in učenja. Ni dobil posebne pomoči razen za matematiko, a te ni potreboval. Bilo mu je težko osrediniti se na šolo, kajti njegov položaj v bivališču, ki so mu ga dodelili, ni bil zavirljiv. Zelo pogosto ni mogel spati, kajti tam je bilo ponoči zelo hrupno. Lahko bi si rekel: »Nisem mogel spati ponoči. Ostal bom doma, ne bom šel v šolo.« Toda Sadat se ni predal. Rešitev je videl le v eni možnosti. Po njegovem mnenju obstajata dva načina odzivanja na težave: lahko se boriš, lahko popustiš; boriti se, premagovati ovire je bila zanj edina pot k uspehu.

Sadat je imel rad šolo, učitelje in šolsko okolje. V resnici je bil v šoli dober. V manj kot dveh letih je opravil zaključni izpit za srednjo šolo in dobil je oceno 1,8, kar je visoka ocena, če vemo, da je v Nemčiji najboljša ocena 1. Delal je kot

»Če želite kaj narediti, se zmeraj najde pot.«

ZGODBE: SADAT

prostovoljec. Zaupali so mu, da je lahko držal govor na maturitetni proslavi. Še zmeraj je v stiku s svojimi učitelji. Ti so ponosni na njegov uspeh. Uspeh si Sadat zasluži, kajti zanj si je močno prizadeval.

POMAGATI DRUGIM Z ZNANJEM JEZIKA IN DAJANJEM NASVETOV

Ko je končal poklicno šolo, se je Sadat lahko odločal med tem, da se poklicno usposablja ali da gre še za dve do tri leta v šolo, kar bi mu omogočilo, da naredi maturo in se vpiše na univerzo. Študirati ekonomijo na univerzi so od nekdanj njegove sanje. Tako se je odločil, da bo še nekaj let ostal v šoli. Ni bilo preprosto ugoditi vsem zahtevam v novi šoli. Nikogar ni poznal, ni poznal nemške kulture, ni prejel prav veliko pomoči, da bi se navadil novega okolja. Toda nemški sošolci in njegovi učitelji so ga zelo spodbujali in nikoli v šoli ni doživel kaj groznega. Vključili so ga v običajen razred, kar je zanj pomenilo veliko težav.

»Če vam je
težko, dvignite
glavo in stopajte
dalje.«

Nekateri predmeti (npr. španščina) so mu bili povsem novi. Novo je bilo tudi to, da se v Nemčiji fantje in dekleta učijo skupaj v istem razredu. Sadat je delal trdo in zdaj se namerava vpisati na univerzo. Pazi na to, kako porabi čas, pozoren je na naloge in cilje. Zmeraj načrtuje naslednje korake in brez lastnega raziskovanja situacije in nasvetov drugih bi si težko ustvaril lastno mnenje. »Dvakrat premisli, enkrat povej,« je njegov moto.

Nedavno je imel v šoli referat in video o svojem nastopu je poslal staršem. Seveda so bili starši zelo ponosni nanj.

Nedavno je šel tudi na predavanje na policijsko akademijo. Iskali so

neprostovoljne tolmače in svetovalce za begunska taborišča. Predstavil se je in pokazal zanimanje. K njemu je pristopil policijski uradnik in mu dejal: »Vi bi se morali priključiti policiji. Iščemo prav takšne osebe kot ste vi.« Ni rekel »ne« in ni rekel »da«. Namesto tega je tehtal različne možnosti. Celovstopni test je uspešno opravil, a zaenkrat je srečen, da se je odločil ostati v šoli. Kot prostovoljec, ki dela z mladimi v begunskih taboriščih, je postal tudi vzornik, zgled tem mladim. Sprašujejo ga, kako kaj narediti in Sadatov edini odgovor je : »Če imate cilj, mu morate slediti in si zanj resnično prizadevati, sicer na cilj pozabite.«

»Učenje
mi pomeni
vse.«

ZGODBE: REZA

Ime: **REZA**

Priimek: **GHOLAMI**

Starost: **29**

Država porekla: **AFGANISTAN**

Živi v **Grčiji** od: **2006**

KRATEK POVZETEK

Reza se je rodil v v Afganistanu, vendarle je moral to deželo kar dvakrat zapustiti, preden je prispel kot begunec v Grčijo. Zgodilo se je v letih 2001-2002. Med državljansko vojno in invazijo Združenih držav Amerike na Afganistan je odšel v Pakistan. Do povratka v Afganistan so minila tri leta. Državo je še enkrat zapustil in odšel tokrat v Iran. Nazadnje je leta 2006 skozi Turčijo prispel v Grčijo. Nastanil se je v Grčiji.

»VZPOSTAVITI AFGANISTANSKO SKUPNOST SREDI ATEN.«

REZINA ZGODBA

Reza se je rodil v Kabulu v Afganistanu. Delal je že od dvanajstega leta, sprva kot krojaški pomočnik. Sredi državljanske vojne so Talibani rušili šole v njegovi državi in takrat se je preselil v Pakistan, kjer je ostal tri leta. Delal je in hkrati hodil v šolo. Za kratek čas se je vrnil v Afganistan in kmalu je odšel

iz države, tokrat v Iran, in takrat mu je bilo sedemnajst let. Skozi Turčijo je leta 2006 prispel v Grčijo. Pristal je na Lezbosu skupaj s štirimi drugimi, ki jih je spoznal v Turčiji. Na otoku so ga zadržali deset dni, nato so ga spustili in mu dali enomesečno dovoljenje za bivanje. Prišel je v Atene. Tam je ob pomoči nekaterih afganistanskih tovarišev našel prebivališče in delo. Delal je kot gradbeni delavec, električar, pomočnik vodovodarja. Šele kasneje je našel stabilnejšo zaposlitev kot mizar, tako je delal tri leta in pol. Za status begunca je zaprosil leta 2006, a ta status so mu zavrnil. Leta 2007 se je v begunskem centru začel učiti grščine. Vključil se je v poseben program grške univerze. Njegova grščina se je boljšala. In takrat je spoznal, da potrebuje stike z ljudmi in da želi pojasniti situacijo beguncev bolje in jasneje, kot je bilo v navadi. Leta 2010 je šel znova v gimnazijo, medtem ko je še zmeraj bil zaposlen. Iste leta je skupaj s stotimi drugimi organiziral demonstracije v centru Aten. Šlo je za protest z zahtevo, da se prošnje za azil znova preverijo. Prestal je intervju pred na novo oblikovanim odborom in nazadnje so mu leta 2011 dodelili odločbo o statusu begunca. Posledično je lahko zamenjal zaposlitev in postal je tolmač. To delo je opravljal do leta 2015, ko je vzpostavil svoje lastno podjetje, restavracijo. To je storil skupaj z drugimi.

V vmesnem času je pomagal organizirati afganske skupnosti v Grčiji, in sicer v letih 2011-2012. Te skupnosti imajo zdaj okrog 360 članov. Zdaj skuša pomagati drugim, da se skozi afganistansko skupnost integrirajo v družbo, tistim, ki prihajajo na novo, daje nasvete in jih skuša opogumiti, da si boljšajo življenje. Skupnost organizira dogodke, s čimer želi pomagati ljudem pa tudi

Reza je moral dvakrat zapustiti Afganistan.

ZGODBE: REZA

informirati javnost o vprašanih beguncev. Reza je osebno sodeloval z UNHCR in UNICEF-om, prizadevajoč si za izobraževanje v šolah, da bi učenci bolje razumeli položaj in potrebe beguncev.

SPOPAD

Reza je moral dvakrat oditi iz Afganistana. Prvič zato, ker se je spopadel s Talibani, zaradi česar so ga fanatični verski voditelji preganjali. Obtožili so ga, da ne izpolnjuje dolžnosti muslimana. Reza je prvič zapustil Afganistan in odšel za tri leta v Pakistan. Ko se je vrnil in je spoznal, da v Afganistanu ne more ostati, je odšel v Iran in od tam skozi Turčijo preko morja na otok Lezbos v Grčijo, kar se je zgodilo leta 2006.

PRIPADANJE NOVI DRUŽBI IN PRISPEVANJE ZANJO

Pomemben vidik Rezine strategije za vključitev v družbo je njegov napor, da zadrži zaposlitev. Sprva so mu pri tem pomagali člani afganistanske skupnosti, kasneje, ko se je naučil grščine, si je pomagal sam. Pravi, da mu je pri vključevanju v grško družbo predvsem pomagalo učenje grščine. Tega jezika se je pričel učiti takoj ob prihodu. Tako mu je tudi uspelo končati gimnazijo, pa tudi narediti sprejemne izpite za univerzo. Uspelo se mu je vpisati na univerzo, a žal je ta bila zunaj Aten in si vožnje do tja ni mogel privoščiti. Njegovo dobro poznavanje grščine je pomagalo, da sta bila vključevanje v grško družbo in vzpostavitev lastnega podjetja mogoča.

Delal je
za UNHCR
in UNICEF.

ZGODBE: GOODSON

Ime: **GOODSON**

Priimek: **EZENAGU**

Starost: **28**

Država porekla: **NIGERIJA**

Živi v **Italiji** od: **2013**

KRATEK POVZETEK

Goodson Ezenagu se je rodil v kraju Alor v Nigeriji, kjer je tudi obiskoval osnovno šolo. Starši so mu umrli v spopadih med vasmimi, ki obkrožajo Alor. Bilo mu je komaj sedem let. Njegovo mlajšo sestro sta nato vzgajali stara mati in teta po materini strani. Goodson se je zaposlil v Lagosu v trgovini z oblačili, ko mu je bilo komaj dvanajst let.

»V ŽIVLJENJU MI JE NAJBOLJ POMAGALO TO, DA SEM LJUDEM, KI SO MI PRIŠLI NA POT, ZAUPAL.«

GOODSONOVA ZGODBA

Goodsonove starše je v vasi Alor ubila skupina gverilcev. Med prebivalci različnih vasi so se vneli spori in etnični spopadi. Do spopadov je prišlo tudi zaradi materialnih reči. Goodson pripoveduje kako so nekega dne prišli neznan ljudje in so nasilno vdrl v njihovo hišo. Ubili so starše, si prisvojili žito in predmete. Od tistega tragičnega trenutka dalje je njegova petletna

sestra živela s staro mamo in potem ni bilo ničesar več, od česar bi bilo moč živeti. S sestro sta morala prenehati hoditi v šolo. Čez leto je Goodson šel živeti v Onistho, k teti po materini strani in tam je obiskoval osnovno šolo. Ko mu je bilo dvanajst let, se je preselil v Lagos in si našel delo v trgovini z oblačili.

SPOPAD IN POBEG

Leta 2011 se je Goodson preselil v Maiduguri, glavno mesto zvezne države Borno v Nigeriji, kjer je delal kot kuharski pomočnik v restavraciji. Težko se je prebijal skozi življenje. Njegova družina je bila zelo prizadeta. Težko mu je bilo. Moral je sprejeti dejstvo, da so tam teroristi. Leta 2013 je bilo zaradi prisotnosti teroristične skupine Boko Haram v tem mestu veliko teorističnih napadov. Niz dogodkov v mestu Baga, tudi v državi Borno, ga je prisil, da je odšel in se napotil proti Libiji. Goodson je v Libiji delal kot slikar. Diskriminirali so ga, ker je bil druge rase, a zmeraj je imel trdne cilje pred seboj. Želel si je zaslužiti dovolj, da bi lahko odšel v Italijo in bi tam zaprosil za azil. Avgusta 2013 se je vkrca na ladjo.

SPOPRIJEMANJE S TEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI

Goodson je dosegel italijansko obalo leta 2013. Vključili so ga v projekt nujne pomoči, ki ga je vodilo društvo »Arcosolidarieta Ora d'Aria« iz Perugie (slov. Mavrična solidarnost). Zlahka se je vključil v to organizacijo pa tudi v lokalno skupnost. Organizacija je zanj vložila prošnjo za azil, a je bila ta zavrnjena in Goodson se je pritožil na civilno sodišče v Perugi. Leta 2015 mu je bil odobren status azilanta. Medtem se je priključil projektu za sprejem beguncev "SPRAR", kjer se je pospešeno učil italijanščine.

»V življenju mi je najbolj pomagalo to, da sem ljudem, ki so mi prišli na pot, zaupal.«

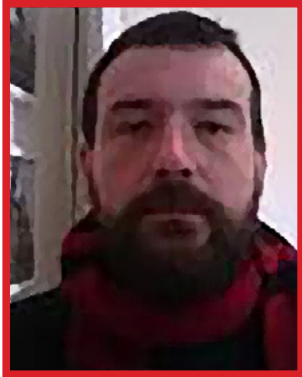
ZGODBE: GOODSON

PRIPADATI NOVI DRUŽBI IN PRISPEVATI ZANJO

Goodson si je pridobil nadomestno obliko mednarodne zaščite, kajti vključen je bil v projekt SPRAR in tako mu je uspelo dobiti zaposlitev v restavraciji Umbro v Perugi. V tej restavraciji se odvijajo kulturni in drugi dogodki. Tam je Goodson zaposlen od leta 2015 dalje. Goodsona zelo spoštujejo. Delo v restavraciji mu je pomagalo, da je srečal lokalne prebivalce, ustvaril si je socialno omrežje, sklenil je nova prijateljstva, kar mu pomaga, da se lažje spoprime s svojo bolečo preteklostjo. Zdaj živi sam v Perugii, se še zmeraj v prostem času ukvarja z nogometom, a pogled je usmeril tudi dalje, v prihodnost. Kaj je povedal? »V življenju mi je najbolj pomagalo to, da sem ljudem, ki so mi prišli na pot, zaupal. Zaupanje mi je pomagalo, da sem se razkril, da sem odprt, da z njimi navežem stik brez strahu.«

»Zaupanje mi je pomagalo, da sem se razkril, da sem odprt, da z drugimi navežem stik brez strahu.«

ZGODBE: VUKASIN

Ime: **VUKASIN**

Priimek: **NEDELJKOVIC**

Starost: **41**

Država porekla: **SRBIJA**

Živi na **Irskem** od: **2006**

KRATEK POVZETEK

Vukasin je poročen, ima otroke, na Irsko je prišel leta 2006 iz Beograda, Srbije. Želel si je pridobiti status begunca. Ob prihodu je živel v begunskem zbirnem centru in bilo mu je težko sprijazniti se s tem okoljem. Njegova strategija umeščanja v družbo je rasla iz njegove umetniške preteklosti. Na Irsko je prišel z diplomo iz fotografije, ki si jo je pridobil v Beogradu. Pričel je fotografirati in delati video intervjuje z azilanti okrog sebe. Ta ustvarjalni proces mu je pomagal, da se je lahko iz dneva v dan prebijal skozi »zapor«. Po njegovem mnenju je ta zapor hud ukrep irske vlade pri obravnavi azilantov. Čez nekaj let je dobil odločbo in dovoljenje, da ostane na Irskem. Takrat se je vpisal in si pridobil diplomu na stopnji magisterija na Visoki filmski šoli IADT. Delal je tako, da je dokumentiral življenje v begunskih centrih. Pri tem se je ukvarjal z individualnimi pogledi na življenje azilantov. V tem času pripravlja doktorsko razpravo na DIT v Dublinu, ki v slikah obravnava življenje azilantov, dokumentira življenje v zbirnih centrih, ki jih je moč najti po vsej državi. Če bi želeli zvedeti več o teh centrih, se lahko obrnete na Asylum Archive (slov. arhiv Azil).

»INTERVJU Z MANO SO PO RADIU POSLUŠALI PO VSEJ SRBIJI.«

SPOPAD IN POBEG IZ BEOGRADA

Vukasin je v Beogradu študiral fotografijo, ko so se v času od leta 1991 do leta 1999 razplamtele vojne na Balkanu. Srbija je bila takrat del Federativne socialistične republike Jugoslavije, države, ki je leta 1992 razpadla. Takrat je vladal Slobodan Milošević, ki je grobo zatrl sleherno opozicijo, ki se je postavila po robu vladajoči stranki. Tako je leta 1997 Milošević imel vso politično, pa tudi policijsko oblast v svojih rokah. Takrat je bil Vukasin njegov dejaven nasprotnik. Bil je na spiskih tajne policije. Zaprli so ga in mučili. Kaj je privedlo do tega, da so ga aretirali? Intervju po radiu, ki so ga lahko slišali povsod v Srbiji, kjer je obsodil Miloševića, njegovo politiko in opozoril na njegovo krivdo. Pisalo se je leto 1996. Zaradi obravnave, ki je je bil deležen na policiji, je Vukasin doživel post-travmatski stres, ki ga je pogosto zaznati pri tistih, ki so dlje časa preživeli v deset let trajajočem jugoslovanskem spopadu. Ko so ga izpustili iz zapora, je Vukasin na pobudo svoje družine in prijateljev odšel. Živel je v različnih krajih in nazadnje je prispel na Irsko. Tja je prispel leta 2006, tam je zaprosil za azil in irsko državljanstvo.

SPOPRIJEMANJE S TEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI

Vukasinova strategija, ki mu je pomagala, da se spoprime z novim okoljem, je bila tudi vizualna dokumentacija življenja v begunskem zbirnem centru na Irskem med letoma 2007 in 2009. Za Vukasina je bilo izobraževanje zmeraj privlačno, pa tudi način, kako si ustvariti družino in

»Tisti, ki so že vključeni v sistem, bi morali dobiti dovoljenje, da ostanejo.«

ZGODBE: VUKASIN

imeti otroke. Ko si je pridobil vsa dovoljenja, je pričel študirati vizualne umetnosti na IADT, Inštitutu za umetnost, dizajn in tehnologijo. Vukasin zdaj pripravlja doktorsko nalogo na DIT. Zdaj ima mlado družino. Težko mu je delati, skrbeti za družino in študirati hkrati. Tudi v tiski z denarjem je, saj si študij plačuje sam. Sprva, prvi dve leti, je imel štipendijo SUSI, kasneje pa je štipendija presahnila. Vukasin misli, da zasluži preveč, da bi še zmeraj zaprošal za sredstva IRC, zato zanje v naslednjih treh letih ne bo kandidiral. Zdaj pridemo do vprašanja, kako Irska prispeva k razreševanju begunske krize in kaj lahko stori za izboljšanje položaja. Vukasin je zbral številčne podatke in če ga vprašamo, kaj bi morali še storiti v pomoč beguncem, pravi, da je Irska razmeroma bogata država in zmore preživeti 4500 ljudi, ki zdaj živijo na Irskem, lahko bi jih zadržala. Misli, da ne bi smeli govoriti o amnestiji. Misli, da bi tisti, ki so že vključeni v sistem, morali dobiti dovoljenje, da ostanejo. Tako bi lahko zaprli begunske centre in odprli novo poglavje. Lahko bi se pogovorili in povedali, kaj je najboljši način, kako iti dalje z novimi ljudmi, ki bodo prišli na Irsko, a težava je v tem, da nihče ne prihaja. Novi begunci ne prihajajo. Takole razmišlja Vukasin: »Težava je v tem, da so v države izvora prispela negativna poročila o Irski in odvrnila iskalce mednarodne zaščite. Verjetno veste, da je tako. Če bi mi prijatelj dejal, da bi rad prišel na Irsko in tam zaposil za azil, če denimo prihaja iz države, kjer so vojni spopadi, mu Irske ne bi priporočil. Rekel bi mu, da naj raje izbere drugo državo in naj si sam pridobi begunski status. In tako je v Afriko, na Srednji vzhod, v Sirijo in druge države, kjer je zdaj vojna in so druge težave, prispelo ne ravno najboljše prepričanje. In potem je tu še vreme, ki ga nismo vajeni. Na Irsko ni lahko priti, Irska je otok - no, saj veste. Žalostno je, da sem ne prihaja veliko ljudi, kajti večkulturnost bi Irski pomagala. Omenil sem, da nisem ponosen, da sem zdaj Irec, glede teh vprašanj. Oprostite mi tisto o vremenu, kajti vremena pač ne moremo spremeniti, lahko pa spremenimo razmerja in premostimo težave,

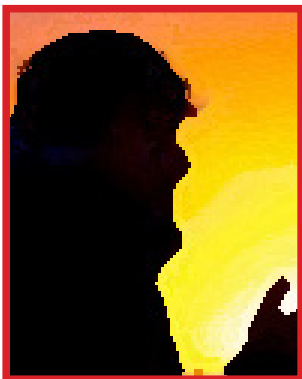
ki nastajajo glede beguncev. Vse, kar se nanaša na vprašanje beguncev in irskega državljanstva lahko urejamo prednostno.«

PRIPADATI NOVI DRUŽBI IN PRISPEVATI ZANJO

Vukasin se je poročil in se naselil na Irskem. Čuti pripadnost novi državi, četudi je nedavno imel težave pri študiju. Pripoveduje o vsej pomoči, ki jo je prejel v povezavi s študijem. In zelo pohvali IADT: »Tu so mi zares presenetljivo in zelo pomagali, Facebook, denimo. Socialna omrežja so resnično odigrala pomembno vlogo v Asylum Archive, kar je moj največji projekt. Pomoč, ki jo dobim od univerzitetnega osebja, učiteljev, vizualnih umetnikov, aktivistov . . . ta pomoč je resnično ogromna. In to pomaga tudi drugim. Potem je tu še podpora moje družine, mojih otrok . . . Pričakujem, da bodo tudi drugi deležni te pomoči. Deležen sem, ne finančne pomoči, ne toliko kot bi je potreboval, marveč moralne pomoči in deležen sem spodbud, zato lahko vztrajam. Kakšni so moji naslednji koraki sprašujete? Morda, če bi končal doktorat in ga dobro zagovarjal, bi lahko napisal knjigo, ki bi nastala na podlagi moje doktorske razprave. To bi že bilo dajanje družbi. Razmišljam pa tudi, da bi si pridobil štipendijo za post doktorski študij in se osredinil na podobna vprašanja, a tokrat onstran meja Irske. Lahko bi opravil tudi komparativno analizo. Prepričan sem, da bi odkril veliko podobnosti glede načina obravnave marginaliziranih skupin, glede njihove ranljivosti.« Vukasin misli, da bi tako lahko opozoril tudi druge vlade in odločevalce, da bi ti lahko oblikovali politike v dobro družbi.

»Deležen sem moralne pomoči in deležen sem spodbud, zato lahko vztrajam.«

ZGODBE: RANKO

Ime: **RANKO**

Priimek: **KRSTIČ**

Starost: **30**

Država porekla: **BOSNA**

Živi v **Sloveniji** od: **1993**

KRATEK POVZETEK

Ranko in njegova družina so živeli v okolici Bihaća. Ko je vojna izbruhnila, je bil Rankov oče zaposlen v Sloveniji in z njim je živela Rankova mlajša sestra. Leta 1993 sta Ranko in njegova mati prispela k družini (v Slovenijo sta prišla) kot begunca. Tam sta dobila »karto začasne zaščite«, začasno begunsko karto, kar jima je omogočilo, da sta bila deležna nujne medicinske pomoči (a ne tudi zobozdravstvene pomoči) ter sta lahko uživala še nekatere druge pravice. Toda Ranko se denimo ni mogel vpisati v šolo, ki si jo je izbral, kajti, dejali so, da nima slovenskega državljanstva. Tako je zaključil srednjo tehniško šolo in kasneje je študiral medicino. Danes je zdravnik. Pripravlja se na strokovni izpit. Poročil se je s Slovenko. Čuti se sprejetega in spoštovanega zaradi poklica, ki ga opravlja, a čustveno ni integriran. Postal je vzornik, vzor begunca, morda tudi zato, ker je hiper socializiran? Zmeraj naredi, kar pričakujejo od njega, saj je motiviran »od zunaj«, ne od znotraj. Tako, da emocionalno gledano ne moremo reči, da pripada. Emocionalno je Ranko razseljena oseba. Kadar govorimo o integraciji (če je ta mogoča!), velja pomisliti tudi na emocionalno plat begunstva.

»PRIČEL SEM PRIPADATI TAKRAT, KO SEM SPOZNAL SVOJO BODOČO ŽENO.«

Družina je živela v bližini Bihaća. Oče je bil zaposlen v Sloveniji, ko je izbruhnila vojna. Oče in sestra sta živela v Sloveniji, mama in Ranko pa sta tja prispela leta 1993 kot begunca. Beguncev s Hrvaške in Bosne takrat niso obravnavali kot tradicionalne begunce, njihov status ni bil povsem jasen. Begunci s Hrvaške so bili obravnavani kot razseljene osebe, begunci iz Bosne so dobili status začasnega begunca. Ko so prišli v Slovenijo, so se registrirali pri Slovenskem Rdečem križu. Tam so dobili registracijsko izkaznico in s tem različne oblike pomoči. Bosanskih beguncev niso obravnavali v skladu z Ženevsko konvencijo o beguncih. Njihove pravice so bile omejene. Prejeli so nujno medicinsko pomoč, imeli so pravico do prehrane, nastanitve in humanitarne pomoči, a pravice do dela niso dobili. Kasneje so Ranku povedali, da je bilo 71 % beguncev, ki so tako prišli v Slovenijo, Muslimanov, 20 % med njimi je bilo Hrvatov. Leta 1997 naj bi se vrnil v Bosno, a kaj, ko tam ni bilo ničesar več. Dom je bil uničen in povratak v Bosno ni bil mogoč. Ranko je bil dober učenec v osnovni in srednji šoli, kakor tudi na fakulteti. Naredil je vse, kar so od njega pričakovali, a čustveno se ni mogel prilagoditi. Danes je Ranko zdravnik, ki končuje specializacijo. S profesionalnega vidika lahko rečemo, da je povsem integriran, cenjen, a čustveno ne ve, kako bi. Pričel je pripadati novemu okolju šele, ko je spoznal svojo bodočo ženo Slovenko, saj so ga dobro sprejeli tudi ženini prijatelji in družina. Misli, da ga ne sprejemajo kot celo bitje, sprejemajo ga zaradi poklica, ki ga opravlja. Misli pa, da je za to kriv sam. Da je malce poseben in da nenehno hoče nemogoče.

ZGODBE: RANKO

SPOPAD

Morda bi lahko razumeli, kako se je počutil, če si zamislimo otroka, ki mu iznenada odvzamejo majhne in velike stvari, vse hkrati. Otroka, ki zgubi prijatelje, sošolce, ljubeče sosede, zgubi občutek varnosti, ki mu ga je dajala njegova ulica, igrišče, kjer se je igral z najboljšim prijateljem. Otrok, ki zbeži, ker se počuti ogroženega. Otrok, ki ga mučijo nočne more. Njegove nočne more so posebne. Ne more se zbuditi in jih preprosto pozabiti. Takšen otrok ne razume, kaj se dogaja okrog njega. Le upa lahko, da se bo morda nekega dne vse skupaj končalo. Razumeti moramo tega otroka, ki se bolj kot za svoje življenje boji za življenje matere, očeta, sestre. Takšen otrok se takoj nauči pozabiti, da je zunaj hladno, da je lačen, da je zaspan. Takšen otrok poskuša biti pogumen in hitro odraste. Takšno izkustvo ostane za zmeraj zapečaten v njegovi duši. Ranko in njegova mati sta počakala nekaj časa in se nato pridružila očetu in sestri. In tako sta nekega dne, leta 1993, sedla na avtobus in čudežno so ju evakuirali. S seboj sta vzela nekaj prtljage, a ne veliko. Nekaj hrane, zelenjavno pito in nista vedela, kam gresta in za kako dolgo. Avtobus so na meji ustavili. Rankova mati je bila brez potnega lista, tudi Ranko ga ni imel. Bil je deček in zanj je bilo to prvo potovanje v »inozemstvo«. A imela sta s seboj neke vrste spričevalo, ki je izkazovalo, da oče dela v Sloveniji in da bo zanj poskrbljeno. Ko sta prispela v Ljubljano, sta ju pričakala oče in sestra in tako jima ni bilo treba iti v begunski zbirni center. Njuno potovanje je bilo na videz običajno potovanje.

PRIPADATI NOVI DRUŽBI IN PRISPEVATI ZANJO

Ranko se še zmeraj ni odločil, kje bo živel. Misli, da je povsem običajno, da je končal osnovno in srednjo šolo, da se je prebil skozi študij na univerzi in se poročil. Vendar Ranko se še ni odločil, končuje specializacijo. Kasneje bo videl,

kako bo ... Zmeraj ista zgodba ... »Potem bom videl ... Rad bi se vrnil v Bosno, a pod pogojem, da se politična in ekonomska situacija izboljšata.« Ostaja v stiku z Bosno. Zelo si prizadeva, a ni lahko, prijatelji in sosede so odšli. Zdaj ima Ranko slovensko državljanstvo, kajti že njegov oče je bil slovenski državljan. Ima tudi nov potni list in mu je laže potovati kot nekoč. Ko so denimo šli na maturantski izlet, je potreboval cel niz viz. Misli, da je pričel pripadati Sloveniji takrat, ko je spoznal bodočo ženo, njene prijatelje in njeno družino. Ko je pričel iskati delo, je imel nekaj težav. Čutil je, da so bili Slovenci bolj dobrodošli, a to ni bilo zmeraj tako. Tam, kjer zdaj dela, ima šefa, za katerega misli, da bi sprejel kogarkoli pod pogojem, da dela dobro, da ima znanje in spretnosti, ki so potrebne. Občutil je diskriminacijo, ko se je želel vpisati v gimnazijo in so mu povedali, da ne bo mogoče, ker nima slovenskega državljanstva. Tako kot njegov oče, se je vpisal v srednjo tehniško šolo, kar je bilo v redu, a ta študij ga ni zanimal. Potem se je vpisal na Fakulteto za strojništvo in spoznal, da ta študij ni zanj. Tako je spremenil smer študija in se vpisal na Medicinsko fakulteto. Med študijem je bila njegova povprečna ocena zelo visoka, 9,5 od možnih deset točk. Zdaj ima v svojem krogu izobražene ljudi in v svojem krogu se ne počuti diskriminiranega. Še zmeraj pa je prepričan, da je slovenska družba zelo zaprta. Na ravni ustanov in služb ni imel posebnih težav. Le enkrat je naletel na zdravnico, ki je dejala, da ga ne more zdraviti in naj gre nazaj v Bosno, kamor spada. Danes so ga Slovenci sprejeli in njegov rahel naglas jih ne moti. »Verjetno je temu tako, ker sem zdravnik in profesionalno gledano sem dober. Zaradi tega me sprejmejo. Emocionalno? Emocionalno sprejet? Ne vem, kaj naj rečem. Emocionalno

»Najti stvar, ki te pritegne/zanima je zelo pomembno.«

ZGODBE: RANKO

pripadam Bosni, Hrvaški ali pa ne pripadam/spadam nikamor. Rekel bi, da Slovence zanima, kaj imajo, kaj posedujejo, zanima jih, če napredujejo. Kako naj rečem, Slovenci so tako bolj poslovno usmerjeni.«

MEJNIKI NA POTI IN STRATEGIJE

Odločilnih dejstev in trenutkov je bilo veliko. Najprej dejstvo, da ju je z materjo ob prihodu podprl oče, da je dobil slovensko državljanstvo, da ni ostal na Fakulteti za strojništvo, da se je odločil za medicino, ki ga je privlačila. Pomembno je bilo, da je srečal svojo bodočo ženo, ki je Slovenka. Toda Ranko poudari, da se je težko emocionalno vključiti v slovensko družbo, še posebej nekemu, ki ni pribežal iz urbanega okolja in iz Bosne, marveč z dežele, kjer so odnosi pomembni in se negujejo sleherni dan.

»Emocionalno?
Emocionalno
pripadam Bosni, Hrvaški
ali pa ne pripadam/
spadam nikamor.«

ZGODBE: FELIX

Ime: **FELIX**

Priimek: **MAFUTA AGANZE**

Starost: **30**

Država porekla: **DEMOKRATIČNA
REPUBLIKA KONGO**

Živi na **Portugalskem** od: **2015**

KRATEK POVZETEK

Felix Mafuta Aganze je Kongočan, po poklicu direktor prevoza. Trideset let je star, poročen je in ima dva otroka. Dezertiral je iz uporniških sil. Iz Konga je pobegnil preprosto zato, da bi ostal pri življenju. Leta 2015 je prispel na Portugalsko, potem ko je dolgo potoval skozi Ruando, Rusijo in Finsko. Strah ga je bilo za življenje svojih dveh otrok, ki sta ostala v Kongu. Ni vedel, kje je njegova žena, ki so jo ugrabili. Poskušal je potlačiti vase bolečino tako, da na Portugalskem nenehno dela. Tam je zdaj v službi za stranke pri nekem francoskem podjetju. Uči se portugalsčine. Deluje v dramski skupini in je hkrati odgovoren za knjižnico Portugalskega sveta za begunce. Pripravlja se na nov tečaj družbenih ved, uči se živeti sam in opravljati gospodinjska dela. Rad bi svojo zgodbo povedal drugim, ker misli, da bi ta lahko drugim pomagala. Upa, da bodo njegovi »drugi koraki«, kot jih sam imenuje, pravi in uspešni.

»KDOR JE NAREDIL PRVE NEUSPEŠNE KORAKE, TAKO KOT JAZ, LAHKO ŠE ZMERAJ NAREDI NOVE IN PRAVE.«

SPOPAD

Demokratična republika Kongo je šla skozi krvavo državljansko vojno, ki je trajala več kot dvajset let. V spopad med uporniški skupinami in silami, zvestimi vladi, so se zapletle etnične skupine. V spopadu je več kot šest milijonov ljudi zgubilo življenje. Napadi na civilno prebivalstvo, usmrtitve, posilstva, ugrabitve so se vrstili.

Felix je živel v vasici na severu Konga. Nekega dne so njegovo vasico napadle uporniške sile. Skoraj vsi prebivalci vasi so bili ubiti ali pa so jih ugrabili. Felix je bil eden prvih moških, ki so jih uporniške sile ugrabile. Če ni hotel biti usmrčen, je moral pristati, da se bo bojeval na strani upornikov. Nekega dne, čez osemnajst mesecev, ko so te sile napadle neko vas, so jih pričakale sile, zveste vladi. Napad je bil zatrt in uporniki so se morali umakniti. Felix je tedaj izrabil priložnost in pobegnil. Šel je peš proti Ruandi. Prečkal je ruandsko mejo in naletel na samostan katoliških duhovnikov. Sprva so bili duhovniki sumničavi. Niso mu verjeli. Zvedeli so, da se je boril na strani upornikov, a niso bili prepričani, da je njegova zgodba verljiva. Navezali so stike z neko drugo versko organizacijo, da bi se prepričali, da je Felixu moč verjeti. S pomočjo kongoških duhovnikov je Felix zvedel, da so njegovi otroci živi, zdravi in da živijo z materjo. Zvedel je tudi, da je nek finski par poslal materi nekaj denarja, da se je lahko z otroki preselila v glavno mesto Kinshaso. Tam zdaj

»Zbežal sem in zato, da sem preživel, hodil, dokler nisem prečkal meje.«

ZGODBE: FELIX

živijo, toda Felix se boji za varnost svoje družine. »Vojna se ni končala!«

Nek ruski duhovnik ga je pospremil in tako je Felix prišel v samostan, od koder je bil ta duhovnik. Z njim je odšel v Rusijo in ko je prispel tja, so mu katoliški duhovniki svetovali naj zaprosi za status begunca. Ob pomoči teh duhovnikov je napisal prošnjo, a ruska vlada je njegovo prošnjo zavrnila. Svetovali so mu, da naj zaprosi za začasno vizo in odide na Finsko. Njegovo prošnjo so predali finski ambasadi. Tako je prispel na Finsko z vizo za začasno bivanje, vendar statusa begunca v tej deželi ni dobil. Svetovali so mu, znova, da naj za status azilanta zaprosi na portugalski ambasadi. Portugalska vlada je njegovo prošnjo sprejela in mu je podelila status begunca. Ob koncu leta 2015 se je Felix preselil na Portugalsko.

NOVO PRIPADANJE IN ŽIVLJENJE V LIZBONI

Prišel je v Lizbono, ne da bi kaj dosti vedel o Portugalski, z izjemo tistega, kar je slišal pri urah zemljepisa.

»Na začetku je bilo zelo težko. Bil sem sam in nisem se mogel sporazumevati v portugalsščini.«

Obrnil se je na Portugalski svet za begunce (CPR) in se tam pričel učiti portugalsščine. Navezal je prijateljske stike, si zgradil socialni krog. Vztraja, da z drugimi ves čas govori portugalsko.

V knjižnici tega sveta je dolge ure bral portugalske leposlovne knjige. Čez čas so ga povabili, da naj knjižnico vodi. Nekega dne so ga pritegnili tudi k dramski skupini in tam še zmeraj sodeluje.

»Moral sem se odpreti novi družbi in imeti željo, da se integriram.«

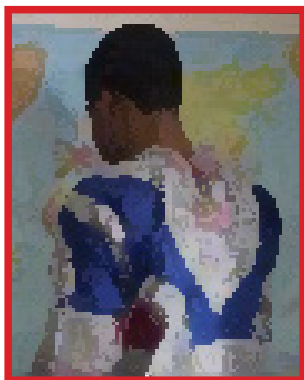
»Nikoli si nisem mislil, da bi lahko postal igralec, še manj, da bi lahko igral v gledališču. Dramska skupina je odličen način za učenje portugalsščine in tudi prenehal sem kar naprej misliti o preteklosti. V gledališču se lahko človek smeji, lahko govori, lahko se pogovarja z drugimi, lahko se sporazumevam o tem, kar sem bil in kar sem postal.

Moja zgodba lahko pomaga mnogim. Da sem sam prišel na Portugalsko, da sem mislil, da ne bom nikoli mogel živeti tako kot živim danes, vendar uspel sem se integrirati in mislim, da imam pred seboj veliko prihodnost.« Zdaj dela v službi za pomoč strankam (Mac Call Centre), svetuje v francoščini o mobilnih telefonih, tablicah, računalnikih.

Odkril je novo okolje. Spoznal je razlike med svojo deželo in Portugalsko. Naučil se je opravljati gospodinjstva dela.

»Zato sem se moral naučiti skrbeti za hišo, kuhati. Naučil sem se opravljati gospodinjstva dela. Ženske se utrudijo tako kot moški, zato si moramo delo deliti.«

»Ko smo si delili skupne interese, smo ustvarjali povezave med seboj.«

Ime: **LAMIN**

Priimek: **CONTEH**

Starost: **22**

Država porekla: **GAMBIJA**

Živi v **Italiji** od: **2014**

KRATEK POVZETEK

Lamin se je rodil v Gambiji. Ko mu je bilo deset let, so ga starši poslali v Mavretanijo študirat Koran in arabski jezik. Ob povratku je pričel delati kot učitelj. Imel je težave, njegovo življenje je bilo ogroženo, zato je odšel. Po nadvse težavnem potovanju skozi zahodno Afriko, Libijo in po Sredozemskem morju je prispel v Italijo. Zlagoma se je pričel učiti jezika in pričel je razumeti način življenja v Italiji. Lamin se je poročil in zdaj zase načrtuje boljše življenje.

»KOŠČEK MOJE ZGODBE.«

LAMINOVA ZGODBA

Lamin se je rodil v Gambiji, oče je bil poslovnež. Ukvarjal se je s tradicionalno medicino. Ko je bilo Laminu deset let, ga je družina poslala v Mavretanijo, da bi tam študiral Koran in arabski jezik. Lamin je imel načrt. Hotel je v svojem mestu ustanoviti šolo za otroke, katerih starši šolanja ne bi mogli plačati.

Ko se je vrnil v Gambijo, je pričel uresničevati svoj projekt. Delal je v šoli v svojem mestu Bundung.

SPOPAD IN POBEG

Čez čas so se pričele težave, ki jih tamkajšnje ustanove niso bile zmožne rešiti. Njegova domovina je trpela zaradi podkupovanja in nepravilnosti. Situacija je postajala vse slabša iz dneva v dan. Nazadnje je bilo ogroženo celo njegovo življenje. In zato je moral Gambijo zapustiti.

Potoval je skozi različne afriške države, skozi zahodno Afriko, od Senegala do Malija, z avtobusom; v Mali, Burkino Faso, Niger. Povedali so mu, da se je vojna v Libiji končala, takoj se je odločil oditi tja, da bo tam lahko delal, kajti mislil je, da bo lahko tam uporabil svoje znanje Korana in religije. A izkazalo se je, da je to bila slaba odločitev. Pričela se je prava nočna mora, ko je začel potovati skozi puščavo. Prečkanje puščave je bilo zelo težavno in nevarno. Zajeli so ga in ga stlačili skupaj z mnogimi drugimi v kombi. Komaj so dihali. Nekateri so na poti umrli. Vode ni dobil, kajti za vodo je moral poskrbeti sam. Tihotapci so mu dejali, da bo potoval en dan, a trajalo je teden dni. Prvo mesto na poti je bilo Gadron in tam je začel obžalovati odločitev, da Gambijo zapusti. Ugrabili so ga skupaj z drugimi in prepričani so bili, da Lamin ne govori njihovega jezika, a Lamin jih je razumel in zvedel je, da jih mislijo prodati. Lamin je sopotnikom povedal, kaj nameravajo in tako so skušali pobegniti. Našli so način, a v mestu niso mogli ostati, ker bi jih tihotapci odkrili. Tako so odšli v Tripoli. Lamin je spoznal, da je tam še več nevarnosti kot v Gambiji. Odločil se je odpluti po morju in to se je zdela boljša rešitev.

Preživeti je moral strašno in nevarno prečkanje meje.

SPOPRIJEMANJE S TEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI

O ničemer jih niso obvestili, niso jim nič povedali o organizaciji taborišča, ki ga je varovala varnostna služba. Nekega dne so Lamina in nekatere druge odpeljali na letališče. Spremljali so jih policisti. Vkrkali so jih na letalo in nič

ZGODBE: CONTEH

jim ni bilo dovoljeno, niti da bi šli na stranišče. Takrat si je Lamin dejal, da pravzaprav med Italijo in njegovo državo ni razlike. A zahvaljujoč Društvu in nekaterim dobrim ljudem, so se stvari obračale na bolje. Kmalu je pričel prihajati učitelj in učili so se italijansko. Na začetku je bilo težko, kajti med šolanjem v Gambiji se je naučil le angleščine in francoščine. Učil se je italijanščine, da bi vzpostavil stik z ljudmi. Ni imel veliko težav z italijansko kulturo, kajti iz Gambije je odšel, ko mu je bilo deset let. Dokaj navajen je bil življenja v drugi državi in spoprijemanja z novimi kulturami. Lamin je še zmeraj imel nekaj težav, kajti stvari niso bile dobro organizirane in nemalokrat so se obljube izkazale za prazne.

Lamin in njegovi prijatelji so od časa do časa morali prositi za razlago, kajti informacij ni bilo dovolj. To so zmeraj naredili v skupini, kjer so se skupaj prebijali skozi težave. To mu je bilo v pomoč. Da so bolje razumeli novo kulturo.

PRIPADANJE NOVI DRUŽBI IN PRISPEVANJE ZANJO

Korak za korakom je Lamin odkrival načine, kako se ukvarjati s tem, kar ga zanima: rad bere, igra nogomet, obiskuje prijatelje, pomaga drugim. Odkril je, da ima rad gledališče. V dramski skupini je odkril nove prijatelje, tudi Italijane. Z njimi se je pogovarjal, sedel za mizo ob obrokih. Z njimi skupaj se je udeleževal družabnih dejavnosti. Lamin je že dobil nekatera spričevala, pridobil si je kvalifikacije, ki mu bodo pomagale pri delu. Zdaj dela kot kulturni mediator v Društvu, ki ga je sprejelo na začetku. Rad ima to delo, četudi je zaradi različnih usod včasih težavno. Leta 2016 je Lamin srečal dekle, Italijanko. Leto po tistem sta se poročila. Načrtujeta življenje v obeh državah, v Italiji in Gambiji, v obeh državah si želita živeti.

Strast do gledališča mu je pomagala, da je našel nove prijatelje.

ZGODBE: ABDUL

Ime: **ABDUL**

Priimek: **KHALED**

Starost: **36**

Država porekla: **AFGANISTAN**

Živi v **Grčiji** od: **2002**

KRATEK POVZETEK

Abdul se je rodil leta 1981 v vasi blizu Kabula. Ima sestro, ki živi v Veliki Britaniji. Mati je še zmeraj v Afganistanu. Očeta ni več. Ko je pobegnil iz Afganistana, je Abdula čakala prava odisejada, preden se je navsezadnje integriral v grško družbo. Pravi, da se doživlja kot del skupnosti. Za seboj ima žalostno zgodbo, a vendar, posvetil je tudi žarek upanja.

»IMATE POTNI LIST?«

ABDULOVA ZGODBA

Iz Afganistana je odšel leta 1999, ko je bil še v šoli in po tistem, ko so očeta zaradi njegovih političnih prepričanj ubili. Tako je bilo tudi Abdulovo življenje v nevarnosti. Šel je čez mejo z Iranom. Bil je sam in v Teheranu je živel dve leti in pol, bivajoč skupaj s sorodniki. Njegovo prepričanje je bilo, da zanj v Iranu ni prihodnosti, kajti ni imel pravic in ni imel možnosti napredovati, zato je Iran zapustil. Poskušal je priti v Carigrad. Ko je prispel tja, je srečal nekaj

tovarišev in priskrbeli so mu delo, saj si je želel kupiti čoln, ki ga je bilo moč napihniti, pa tudi »vozovnico« za prehod čez morje v Grčijo. Tako je tam ostal mesec dni, da je zaslužil manjšo vsoto denarja. Nekateri njegovi tovariši so že poznali pot do obale. Pridružil se jim je na poti do obale. Prvič v življenju je videl morje in skrbelo ga je, kako bo lahko odplul, saj ni znal veslati. On in njegovi tovariši, med njimi prijatelj Siad, Afganistanec, so počakali, da je padla noč. Kadeč cigareto, se je Said zagledal v luči grškega otoka Kios, in dejal: »Jutri se bomo srečali tam v Evropi.«

PREHOD V EVROPO

Skupaj s trinajstimi osebami so se vrkrkali na tri čolne. Abdul se je vkrcal skupaj z materjo in njenimi štirimi otroki. Ob enih ponoči se je pričelo njihovo potovanje skozi Egejsko morje. Čez nekaj ur so jih zajeli visoki valovi, pljuskali so ob čoln. Abdul, kot edini moški na čolnu, je tega skušal obvladati, a ni mogel, nazadnje je voda preplavila čoln, a na srečo ta ni potonil. Ko je nevihta minila, niso imeli pojma, kje so drugi čolni. Bili so izčrpani, a v daljavi so videli kopno in upanje se je vrnilo. Na Kios so prispeli ob desetih zjutraj, ne da bi vedeli, kje so drugi čolni in ustavili so se v kavarni na obali, da bi si kupili nekaj hrane. Nekdo iz kavarnice je poklical policijo in čez deset minut sta prišla dva policista in vprašala v grščini: »Imate potni list?« To je bil prvi stavek v tem, njemu tujem, jeziku. Ni vedel, kako tečejo uradni postopki. Odgovoril je: »Jaz sem iz Afganistana.« Znova so ga vprašali: »Imate potni list?« Odkimal je. Ko so vstopali v policijski avto, so člani, mati in štirje otroci, vreščali in jokali. Policist, ki jim je odprl vrata avtomobila, je dejal: »Dobrodošli.« Abdul je mislil, da se

»Žena delodajalca nam je vsak dan skuhala tople obroke.«

ZGODBE: ADBUL

mu prvič dogaja kaj tako prijaznega. Upal je, da so oblasti prijazne in da rade priskočijo na pomoč. Ko so prispeli na policijsko postajo, je bil tam iranski tolmač in policist. Vodja oddelka je vprašal, če vedo, kje so še drugi čolni. Abdul ni vedel odgovora. Vodja policijskega oddelka je pričel kričati nanj in ga suvati. Kljub temu, da je bilo zunaj vroče, so Grki nastavili klimatske naprave na najvišjo temperaturo, tako, da je bilo biti tam pravi pekel. V celici so ostali dve noči. Premestili so jih v taborišče, ki ga je vodi UNHCR, kjer so bile okoliščine bolj človeške. Kasneje je Abdul zvedel, da so se čolni potopili, da je potnike s teh čolnov pobrala egiptovska ladja. Vsi so bili živi. Abdul je ostal tam tri mesece. Dobil je dokument, ki mu je pomagal potovati po Grčiji, podal se je v Atene, na Viktorijin trg, kjer so bili tudi drugi begunci in vprašal je, kje bi lahko spal, saj je bil izčrpan. Poslali so ga spat v park. Tudi drugi so tam spali po klopeh ali na tleh. Počutil se je zgubljenega, brez moči, kot da je izgubil tla pod nogami in ni mogel verjeti svojim očem. Nekateri begunci v parku so se namestili v opuščeni hiši. Tudi sam je hotel noter, a mu drugi niso pustili. Čez nekaj dni, ki jih je prespal na klopeh, je izgubil upanje. Izkoriščevalski delodajalec jim je ponudil delo na črno, ni poravnal socialnega zavarovanja, plačal jim je pet evrov za dvanajst ur dela. A Abdul ni mel druge možnosti, kot da ponudbo sprejme. Abdul si je kupil vozovnico do Teb, kjer ga je delodajalec pričakal na postaji in ga odpeljal na poljedelsko zemljišče, kjer je razložil žito. Peljal ga je na mesto s šotori, kjer je našel druge Afganistance, ki so spali na tleh. Temu navkljub je bil Abdul srečen, saj je naletel na svoje ljudi in z njimi si je delil sodo. Dan po tistem so ga premestili na polja in mu odredili nabirati paradiznike. Bil je med neznanimi ljudmi, sonce je žgalo. Čez teden dni je nehal delati. V vmesnem času so njegovi tovariši našli novega delodajalca, pa tudi opuščeno hišo, kamor so se vselili. To je bila hiša brez elektrike, brez vode in zanetili so ogenj, če so hoteli kaj skuhati ali se ogreti. Nekega dne

se mu je zdelo, da je tako zelo umazan, da ni prenesel samega sebe. Šel je na teraso in tam je bila kotanja napolnjena z deževnico, s katero se je umil. Pet mesecev je preživel v Tebah in njegov zadnji delodajalec mu je izplačal le polovico dogovorjene vsote.

POSKUS POBEGA IZ GRČIJE

Vsega skupaj ni mogel več prenašati. Abdul se je odločil, da bo šel v Italijo. Podal se je v Patras, od koder plujejo ladje v Italijo. Noč je preživel pod milim nebom. Enkrat dnevno je dobil hrano v cerkvi. Premišljeval je, kako priti ilegalno, brez dokumentov, na ladjo. Nekega dne se je poskušal skriti v trup ladje, ki je plula v Italijo. Ko ga je odkril ladijski oficir, ga je pričel tepsti, boksati in brcati v glavo. Ker se temu nasilju ni mogel upreti, je pričel kričati in oficir ga je izpustil. Izgubil je upanje, da bi kdajkoli lahko zapustil Grčijo. S prijatelji je odšel v Šparto nabirat pomaranče. Tam je delal osemnajst mesecev in leta 2004 se je vrnil v Atene. Zaprošil je za azil, a na policiji so begunce pretepali in misel je opustil. Vrnil se je v park in nekdo mu je predlagal, da naj se naseli skupaj z drugimi štirinajstimi osebami v nekem stanovanju. Od slehernega begunca je pobral 65 evrov na mesec. Sostanovalci so mu priskrbeli službo, delal je kot krovec, kot član ekipe in srečal je prijaznega Grka, gospoda Nicoso, ki mu je pokazal spretnosti in učil ga je jezika. Njegova žena je sleherni dan Abdulu in Nicosu kuhala svežo hrano in gospod Nicos je Abdulu pomagal odpreti lastno podjetje. Do leta 2006 je Abdul delal kot krovec. Ko so Abdulu podelili rožnato karto, ki izkazuje, da je bila prošnja za azil oddana, je lahko izvedel nekatere postopke: pridobil je bančni račun, številko socialnega zavarovanja itd. Abdul je organiziral štiri osebe in odprl lastno podjetje. Kupil je avto. Pričel je živeti dostojanstveno in imel je lep dom.

ZGODBE: ADBUL

GRŠKA FINANČNA KRIZA

Grška finančna kriza je zelo vplivala na grško gospodarstvo in Abdulovo podjetje. Ni mogel poplačati kredita, ni mogel izplačati delavcev in v letu dni je izgubil vse. Takrat se je znova odločil, da zapusti Grčijo. Imel je le 1500 evrov prihrankov. Izbral je drugo pot, ne skozi Italijo ampak je pri Fyromu prečkal grško-srbsko mejo. Na meji so jih zasegle grške oblasti in jim odvzele denar, ter jih poslale nazaj v Grčijo. Ob povratku so se znova znašli v Fyromu in so prečkali mejo s Srbijo. Tam so jim nekateri tihotapci predlagali, da jih s taksijem prepeljejo na Madžarsko. Zahtevali so 500 evrov za prehod. Namesto na Madžarsko so jih odpeljali na Kosovo. Tam so jih obstopili, jim hoteli odvzeti denar, a tega ni bilo. Izpustili so jih. Abdul se je prebil na vlak za Avstrijo. Tam so od njega zahtevali potni list. Imel je le pretečeno rožnato karto. Ko je z vlaka izstopil v Avstriji, so ga peljali na policijo na Dunaju. V času bivanja v Avstriji so ga premeščali sem ter tja, celih 45 dni od zapora do zapora. Imel je grozne nočne more, a je končno le lahko zaspal. Ko so odkrili, da prihaja iz Grčije, so ga vrnil v Atene. Leta 2012 si je pridobil status begunca. Pridružil se je afganistanski skupnosti v Atenah. Postal je član odbora te skupnosti. Pričel je pomagati drugim, jih usmerjati, da jim ne bi bilo treba skozi enake situacije, kot je šel sam. Vpisal se je v tečaj grščine, ki ga je organizirala Univerza v Atenah. Afganistanska skupnost mu je pomagala, da je našel delo v marketinški družbi, kjer je postavljal reklame iz pleksi stekla. Dve leti kasneje se je vpisal v višjo gimnazijo in četudi dokumentov ni imel, so ga sprejeli, ko je direktor šole navezal stik z Ministrstvom za izobraževanje. Tako mu je bilo dovoljeno, da prihaja k pouku, da se uči, direktor mu je pri vsem tem pomagal. Prvič

»Ne pritožujem se čez slabe trenutke, ti me utrjujejo.«

po devetnajstih letih je Abdul znova zaslišal šolski zvonec, glasove in smeh sošolcev. Bilo je, kot da se je ponovno rodil. Opustil je delo v marketinški agenciji in pridružil se je tolmačem. V Ekumenski skupnosti je zdaj odgovoren za kulturne projekte. Tistim, ki prihajajo na novo, daje nasvete. Samo to leto se je pod njegovim vodstvom v grške šole vpisalo šest beguncev. Spodbujal jih je, pridružili so se različnim akcijam in dejavnostim, kar jim pomaga integrirati se v grško družbo. Po vseh dogodivščinah skozi katere je šel, je trdno stopil na grška tla. Pravi, da je bila njegova pot integracije težka, a vredna. Jezik je človekova identiteta. »Ko govoriš jezik družbe okrog tebe in če si prijazen, te ne sodijo po videzu in barvi kože, v tebi ne vidijo tujca. Srečal sem številne Grke, ki so me obravnavali kot je bilo potrebno in ne pritožujem se glede težkih trenutkov, saj so me ti okrepili.« Upa, da si bo v Atenah ustvaril družino. Čaka, da se reši njegova prošnja za grško državljanstvo. Načrtuje, da bo opravil izpite za vstop na univerzo, da bo pridobil spretnosti za delo, kar bo pomagalo njemu in drugim, da družba postane boljša.

ZGODBE: SHEIKHOMAR

Ime: **SHEIKHOMAR**

Priimek: **BAH**

Starost: **20**

Država porekla: **GAMBIJA**

Živi v **Italiji** od: **2014**

KRATEK POVZETEK

Sheikhomar Sbah je iz Gambije. Iz Gambije je pobegnil zaradi težav v očetovi družini. Izbruhnil je namreč prepir okrog zemlje, ki jo je stari oče pred smrtjo zapustil očetu. Sheikhomarjev oče, stric in očetovi bratje niso bili zadovoljni s to odločitvijo in odločili so se za prepir in borbo s Sheikhomarjem. Želeli so dobiti zemljo. Nekega dne so se bratje odločili, da bodo poklicali Sheikhomarjevega očeta. Bilo je pozno ponoči. Sheikhomar je očeta moledoval, naj ne gre, kajti bilo je nevarno tako pozno ponoči. Oče je odvrnil, da naj ne skrbi, da se ne bo nič zgodilo in šel je na sestanek z brati. Vrnil se je domov z ranami. Nemudoma so ga sprejeli v bolnišnico in narejen je bil policijski zapisnik. Kasneje je v bolnišnici umrl. Čez leto dni so bratje prišli k Sheikhomarjevi materi, da se pogovorijo o dediščini in zemlji. Mati jim je dejala, da naj se pogovorijo s Sheikhomarjem, ker je on edini moški v družini in ker je on podedoval zemljo in nepremičnine. Sheikhomar jim ni hotel dati zemlje, ker jo je hotel zase in za mamo, za katero je želel skrbeti in za sestrično šolanje. Posledično se je Sheikhomar pričel bati, da ga bodo očetovi bratje pokončali tako, kot so to storili z očetom.

»**NAJ PADE DEŽ LJUBEZNI.**«

SHEIKHOMARJEVA ZGODBA

SPOPAD IN POBEG

Sheikhomarja je mati prosila, naj odide iz države, da ga ne bo doletela enaka usoda kot očeta. Ubogal je materin nasvet. Tako je preprečil stricem, da bi zahtevali zemljo, kajti sporazuma ni moč doseči dokler je podpisan v drugi državi. In tako je zapustil Gambijo, išoč boljše in mirnejše življenje.

Sprva je potoval v Senegal. Kmalu je spoznal, da bi bilo življenje tam preveč težko in je šel v Mali, kjer je ostal nekaj časa, a tam ni bilo kaj dosti boljše. In se je odselil v Burkino Faso, kjer je nekaj časa ostal. Tam je srečal ljudi, ki so se odpravljali v Libijo iskat delo, boljšo prihodnost in varnost. Da bi si zaslužil za pot, je šel v Niger. Tam je zaslužil dovolj, da je plačal voznino za kamion in nazadnje je prispel v Tripoli. Presenetilo ga je trpljenje tamkajšnjih ljudi. Potem si je kupil »vozovnico« v Evropo. Tri dni je plul po Sredozemskem morju. Ni vedel kam gre. Četrti dan so ga rešili iz morja. Mimo je priplula velika ladja in tako je pristal v Italiji.

SPOPRIJEMANJE S TEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI

Sheikhomarja je prihod v Italijo sprva presenetil. Uresničile so se sanje, ko je videl, kako jim Italijani izrekajo dobrodošlico, kako prijazni so z njimi, ko so prispeli v Palazzo Sicily. Z ladje so jih peljali v taborišče prve pomoči, kjer so lahko jedli, se tuširali in dobili so posteljo, da so prespali. »Česa tako lepega še nisem doživel in Sicilijanci so bili tako prijazni z nami, kot da smo doma.« Tam se je Sheikhomar pričel učiti jezika, kar mu je

»Prijatelji
v Italiji me vidijo
kot brata.«

ZGODBE: SHEIKHOMAR

šlo težko in mislil je, da se ne bo mogel nikoli naučiti. Potem so ga za nekaj dni poslali v Foligno. Sheikhomarja so tam pričakali prijazni ljudje. »Ni da bi pričakoval, da vas bodo povsod sprejeli prijazni ljudje. Nekateri vas imajo radi, nekateri ne. Toda poskušam privzeti njihovo kulturo.« Sheikhomar je šel znova v šolo, da bi se še lahko učil jezika. Zdaj se lahko pogovarja s katerimkoli Italijanom in ni pod pritiskom, ko govori. »Rad imam Italijo, rad imam to kulturo in rad imam tukajšnje ljudi.«

PRIPADATI DRUŽBI IN PRISPEVATI ZANJO

Zdaj hodi Sheikhomar v šolo v Folignu, da zaključi šolanje. Dela kot kuhar v restavraciji v Folignu. Dela kot prostovoljec pri Karitasu, da pomaga drugim beguncem, da se integrirajo v Folignu. Zdaj ima dovoljenje, da ostane v Italiji pod humanitarno zaščito. Rad bi postal mehanik ali nogometaš. Je tudi v dramski skupini ZOE GARAGE v ZUT. Je v glasbenem bendu, ki igra tradicionalno afriško glasbo, pomešano z jazzom, ki so ga ustanovili leta 2016 v Folignu. Imenuje se »Fran Scorpius«. V bendu je pet Gambijcev in tudi dva Italijana. Med njimi je ugleden pianist Giovanni Guide. Sheikhomar ima med Italijani veliko prijateljev. Prijazni so z njim, obravnavajo ga kot brata in prijatelja. Tudi on jih ima zelo rad. »Boril sem se in tvegal življenje, da bi prišel sem. To ne pomeni, da svoje dežele nimam rad. Rad jo imam nadvse in nadvse imam rad svojo družino. In rad bi se združil z njimi. A ko kaj načrtujete, ne pozabite, da tudi Bog načrtuje za vas nekaj drugega. Nikoli nisem želel zapustiti družine, a nihče ne ve, kaj se lahko zgodi jutri in kakšne bodo težave. Ko si v težavah, se poskušaj z njimi spoprijeti, kajti življenje je dragoceno.«

»Svojo deželo sem zapustil, da bi bil varen. Potoval sem tako daleč proč. Na poti sem se veliko naučil, preveč, bi rekel. Videl sem reči, ki jih niti v sanjah

nisem pričakoval. Izkusil sem življenje. Naučil sem se razumeti ljudi. Naučil sem se, kaj se godi v posameznih predelih sveta. *Naučil sem se imeti rad.* Zdaj sem v Italiji.«

»Tu so ljudje, ki me cenijo, eni me cenijo, drugi ne. Pa saj nas ne morejo imeti vsi radi! Tu smo z razlogom. Nekateri razumejo. Drugi ne. Ustavljajo me na cesti in pravijo: »Črnuh, pojdi tja, od koder si prišel.« To so ljudje, ki ne znajo imeti radi. To so ljudje, ki ne vedo, kako zelo je življenje lahko težko. Če vas zmerjajo, trpite, a kljub temu je vredno poskusiti zgraditi si življenje. Danes se godi toliko slabih reči, vse zaradi sovraštva.

Poskušajmo skupaj zgraditi svet ljubezni. Kot pravijo: »Združeni smo močnejši, razdruženi pademo. Naj na svet pade dež ljubezni.«

»Ko je težko, poskušaj se spoprijeti s težavami, kajti življenje je dragoceno.«

**»Ko je težko,
se poskušaj spoprijeti
s težavami, kajti
življenje je
dragoceno.«**

ZGODBE: ARTAN

Ime: **ARTAN**

Priimek: **CAMI**

Starost: **25**

Država porekla: **ALBANIJA**

Živi v **Italiji** od: **2005**

KRATEK POVZETEK

Artan je bil zelo mlad, ko so ga prisilili, da odide iz Albanije. Starši so se odločili, da mora v Italijo, da bi bilo njegovo življenje lepše. Kot so govorili starši, je bila situacija zelo nevarna, skupine oboroženih kriminalcev so pričele obvladovati cela mesta. Sprva se je bilo zelo težko privaditi na novo okolje. Bil je sam in zelo mlad. Vendar odločenost, da bo prepreke premostil, ga je pripeljala do sem, kjer je danes. V Italiji si je uredil novo življenje in v Italiji se počuti doma.

»ISKAL JE ODGOVORE.«

ARTANOVA ZGODBA - SPOPAD IN POBEG

Artanu je bilo dvanajst let, ko so ga prisilili, da zapusti državo. Ni bil dovolj star, da bi razumel, zakaj je moral oditi.

V severni Albaniji so po odločitvi predsednika Beriska odprli skladišča z orožjem. Ocenili so, da v poprečju vsi moški prebivalci v državi v starosti nad deset let posedujejo orožje. Da bi zaščitili civilno prebivalstvo je bilo prebivalcem

dovoljeno, da se oborožijo iz skladišč vlade. V času upora je iz vladnih zalog prišlo 656 000 kosov orožja različnih vrst, 1,5 milijona zabojev streliva, 3,5 milijona granat in 1 milijon min. Vse v zaščito prebivalstva v osrednji Albaniji.

Ta situacija je zelo preplašila prebivalce. »Spominjam se, da je ponoči vse utihnilo, ker se je slišalo streljanje in mama me je skušala umiriti in ščititi. V tistem času je bilo veliko naših prijateljev

ubitih. Nismo mogli v miru na cesto, kajti lahko so vas nemudoma ubili ob kateri koli uri dneva.« Predel, kjer je Artan stanoval, je bil pod nadzorom nevarne tolpe, prekupčevalcev z mamili in prostitucije. Družine so se bale nenehno.

Zaradi te situacije je Artanova družina poskušala pobegniti, toda denarja ni bilo. Artanova mama je nekje odkrila, da je Nogometna zveza Tirana v sodelovanju s koruptivnimi političnimi strankami mladoletnim ponudila možnost, da gredo iz države. Plačat je bilo treba 4000 evrov, kar je bila nezaslišana vsota v tistih časih. Ob plačilu te vsote naj bi otroci odpotovali v Nemčijo na trening. Toda resnica je bila drugačna. Ko so šli v Nemčijo, so ostali brez spremstva v različnih mestih Italije. Prepuščeni sami sebi. Artan je bil med njimi. »Bilo mi je dvanajst let, bil sem sam. Nisem razumel, kaj se dogaja in zakaj. Toda mama je rekla, da mi bo tu bolje.«

SPOPRIJEMANJE S TEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI

»Kar nekaj časa je trajalo, da sem razumel situacijo. Starši so rekli, da bom v Italiji srečnejši. Toda sprva nisem bil. Pogrešal sem družino in prijatelje.« Ko je Artan prišel v Italijo, ni znal jezika, čutil se je osamljenega. Dolga leta ta

Artan se je odločil, da ne bo živel nenehno v strahu, da bo njegovo življenje z ekonomskega vidika trdnejše, kar ga je motiviralo, da se je želel integrirati in je postal vzornik drugim.

ZGODBE: ARTAN

občutek ni popustil. Bal se je, žalosten je bil. Socialne službe so ga dovedle v skupnostni center za mladoletne.

PRIPADATI DRUŽBI IN PRISPEVATI ZANJO

Artan se je takoj pričel učiti italijansko. »Hudo je bilo, ker nisem razumel jezika, a hotel sem in moral sem se učiti. Dolgo sem sedel pred zaslonom in glasno ponavljal sleherno besedo, ki sem jo slišal, četudi pomena nisem poznal.« Artan si je obupno prizadeval, da bi se naučil jezika, da bi lahko izsanjal svoje sanje in imel boljše življenje.

»Ure dolgo sem sedel sam pred TV zaslonom, da bi se naučil izgovarjati besede in si ustvaril boljše življenje v prihodnosti.«

Ko mu je bilo 17 let je dobil dovoljenje za študij. Toda takrat je že znal tekoče italijansko in vpisal se je v triletno poklicno šolo in postal je kuhar na turistični šoli. »Pri pouku so bili vsi dijaki Italijani in sprva sem čutil, kot da ne spadam v to šolo, četudi sem bil odločen, da se bom trdo učil. Potem pa, čez čas, so mi pričeli zaupati, dojali so, da nisem le eden od Albancev, da sem človek kot oni, da si želim ustvariti boljšo prihodnost. In zlagoma smo pričeli drug drugega spoštovati.«

Artan je dal v šoli vse od sebe in nazadnje je dobil najvišje ocene. Postal je zgled drugim dijakom. Ta uspeh mu je odprl nove možnosti. Dobil je resnično dobro službo v ugledni restavraciji. Zdaj se počuti pripadnega italijanski kulturi. »Italija je moj dom, moje življenje je tu.«

Artan se je odločil, da ne bo živel nenehno v strahu, da bo njegovo življenje z ekonomskega vidika trdnejše, kar ga je motiviralo, da se je želel integrirati in je postal vzornik drugim.

»Ure dolgo sem sedel sam pred zaslonom, da bi se naučil izgovarjati besede in si ustvaril boljše življenje v prihodnosti.«

Ime: **VESNA**

Priimek: **DOŠEN**

Starost: **54**

Država porekla: **BOSNA**

Živi **Sloveniji** od: **1987**

KRATEK POVZETEK

Pri 22-tih letih je Vesna odšla iz Ključa, rodnega kraja v Bosni, da bi spoznala Hrvaško in Slovenijo. Lahko bi dejali, da je bila Vesna običajna ekonomska migrantka, toda ne bo držalo. V tistem času so bile Bosna, Hrvaška in Slovenija republike iste države. Leta 1992 je v Bosni izbruhnila vojna in vojne grozote so prizadele njene sorodnike. Vesna je bila takrat že v Sloveniji, imela je dobro službo v neki tiskarni, toda strah jo je bilo za življenje sorodnikov. Nazadnje je njena družina zbežala iz Bosne na Hrvaško. Vesnin delodajalec je bankrotiral, Vesna je ostala brez zaposlitve. Odločila se je, da bo na noge postavila lastno podjetje, ki ponuja storitve čiščenja različnim naročnikom. Morala je obvladati veliko formalnosti. A uspelo ji je. Od takrat dela na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje in drugod, za druge naročnike. Pri starosti 52 let je srečala Ivana, svojega partnerja, se z njim vselila v njegovo družinsko hišo, ki je 60 km iz Ljubljane in Vesna potuje vsak dan v Ljubljano. »Takšno je življenje«, pravi. Ko govori o svojem življenju, ve, da so stvari, ki jih je moč spremeniti, medtem ko drugih ni mogoče. Nasprotno, kar je bilo moč spremeniti, je Vesna spremenila. Vesna je vzor begunke, kajti kljub številnim težavam je razvila

pozitiven in navdušujoč odnos do življenja. Ocenila je možnosti uspeha, možnosti za to, da se stvari zgodijo. S svojo družino ima tesne vezi, ne pa tudi z Bosno in s svojim rodnim mestom, ki je zdaj razrušeno in zapuščeno.

»**DOM JE, KJER JE MATI,
DOM JE, KJER JE IVAN.**«

»**Biti
prožen, prilagajati
se radostno in
vedoželjno je
prednost.**«

VESNINA ZGODBA

Leta 1985 je bilo Vesni 22 let in z očetovo pomočjo je zapustila Ključ, svoje rodno mesto, in svojo družino. Želela je spoznati nove dežele in srečati nove ljudi. Je zvedava in dovetnega duha. Sprva je šla na Hrvaško, nekaj časa je ostala tam, toda želela si je iti prav v Slovenijo. Leta 1987 je pričela delati v neki tiskarni v Sloveniji. Imela je dobro službo, rada jo je imela. Bil je to, preden je izbruhnila vojna v Bosni.

Vesna pravi, da bosanske pokrajine nikoli ni zares marala. Živela je v Ključu, bila je ena od 300 katoliških Hrvatov, drugi so bili muslimani in Srbi. Ko je bila otrok, niso vedeli, kdo je kdo. Ljudje so ta majhni kraj zapuščali drug za drugim. Nekateri pa so ostali.

Nekega dne, bilo je že v času vojne, so Vesnini sorodniki vstopili v skedenj in tam našli Vesnina očeta, ki je visel izpod stropa. Obesili so ga, ali se je obesil sam. Nihče ne ve.

POBEG

Takrat se je družina odločila, da pobegne iz Bosne. Evakuirali so jih in družina je potovala z avtobusom na Hrvaško. S seboj so odnesli le vrečko in v njej vse svoje stvari. Mati je uspela v rob obleke zašiti nekaj dragocenega nakita. Na Hrvaškem so potovali od enega mesta do drugega in se nazadnje naselili v Varaždinu. Danes Vesnina mati in sestra živita tam in materin dom je eden od Vesninih čustvenih domov. Bosno z njenimi žalostnimi zgodbami so pustili za seboj. Nikogar ni več tam. Družina je zdaj razseljena po svetu. Vesna pravi: »Tega se ne da več spremeniti, konec, pika.« Raje razmišlja o sedanjosti in prihodnosti. Takšen je njen obrambni mehanizem.

»Teba je najti pravo, naravno okolje, vzdrževati vezi z družino je bistveno.«

PRIPADANJE

Vesna vzdržuje bližnje in trajne odnose z družino. Družina ji veliko pomeni. Vesna pravi: »Dom je, kjer je mama«, Varaždin na Hrvaškem, in »Dom je, kjer je Ivan«, v Sloveniji. Ko je Vesnin zadnji delodajalec moral v stečaj, je ostala, tako kot mnogi drugi, brez zaposlitve. Morala se je spoprijeti s situacijo. Odločila se je, da bo postavila na noge svoje lastno podjetje, ki ponuja storitve čiščenja različnim naročnikom. Morala je obvladati veliko formalnosti. A uspelo ji je. Od takrat dela na Slovenski univerzi za tretje življenjsko obdobje in drugod, za druge naročnike. Vesna je dobra delavka, marljiva in vesela je, študenti jo cenijo, osebje prav tako. Redko je bolna, ali bolje rečeno, pride na delo, četudi zbolijo. Pravi, da pogreša osebje in študente, svoje delo, da ne more kar obležati v postelji. Morda bi kdo rekel, da ni zgovorna, četudi dobro govori slovensko. »Če prideš živeti drugam, se

moraš naučiti tujega jezika, moraš!« So Bosanci, ki slovensko ne govorijo, ker je njihov jezik mnogim razumljiv. Toda Vesna misli, da se je treba naučiti jezika dežele. »Tu ni izgovora!« S težavo razume posamezna narečja. A kdo nima tovrstnih težav?

Vesna pravi, da v ljubezni ni imela sreče, ni srečala pravega, toda nedavno je spoznala Ivana. Je Slovenec, ima »slovensko mentaliteto«, toda Vesni je všeč, da je drugačen in vesela je te nove situacije v svojem življenju. Zdaj oba živita v njegovi dvesto let stari družinski hiši. Vesna zase pravi, da je kmetica. Podeželsko dekle. Zgodaj se je naučila molsti krave, delati maslo, sir, gojiti zelenjavo, okopavati zemljo. Ivanova hiša je postala Vesnin dom. Okrog njene vasi Višnje vlada tišina in vas je na lepem zelenem koncu Slovenije, 60 km iz Ljubljane. Vsak dan potuje v Ljubljano in nazaj. »Nič ne de,« pravi. Človek čuti, da je Vesna pognala korenine v Sloveniji. V Ivanovem življenju, njegovi hiši, njenem domu.

Vesna vzdržuje stike s svojo družino, sestrami, brati, nečakinjami. Nekega dne je peljala Ivana v Bosno, da bi mu pokazala, od kod izhaja. A odkrila sta, da je kraj razrušen, da tam ni nikogar več, da so mnogi zapustili mesto ali umrli naravne smrti.

MEJNIKI IN STRATEGIJE, KI SO POMAGALE VESNI, DA SE VKLJUČI V DRUŽBO

V Slovenijo je prišla še pred vojno v Bosni, ker je tako želela. Sprva je imela dobro službo. Ko pa je ostala brez službe, je ustanovila svoje podjetje. Družini je pomagala, da pride iz Bosne in pusti za seboj vojne grozote. To je tudi njo naredilo begunko.

Je zvedavega in podjetnega duha. Osredotočena je na sedanjost in prihodnost.

ZGODBE: VESNA

»Česar ne moremo spremeniti, se ne dotikamo. Najti sestrsko dušo, partnerja, pomeni srečo. Biti prožen, prilagajati se radostno in vedoželjno, je prednost. Treba je najti pravo, naravno okolje, vzdrževati vezi z družino je bistveno. Učiti se jezika dežele prav tako. Vesna je imela dobre delodajalce, podjetja in združenja.

**»Če prideš
živet drugam,
se moraš naučiti
tujega jezika,
moraš!«**

Ime: **NOUR**

Priimek: **MACHLAH**

Starost: **27**

Država porekla: **SIRIJA**

Živi na **Portugalskem** od: **2014**

KRATEK POVZETEK

Nour Machlah (Sirijec), 27, magistrski študent arhitekture. Na Portugalsko prispe leta 2014. Pred tem je bil v Libanonu in Turčiji, kjer ni mogel uresničiti sanj po nadaljevanju študija arhitekture. Prizadela ga je nevednost ljudi, zato je večkrat javno spregovoril na Portugalskem in drugod po Evropi o vključevanju beguncev in migrantov, o človekovih pravicah, miru in vojni, kulturi in religijah ter sreči. Povabili so ga v Evropski parlament, da spregovori o beguncih v Evropi. Prispeval je misli o novem Zakonu o azilu in migracijah ter integracijskih procesih v Evropi. Je član Evropskega svetovalnega telesa za begunce. Kot predstavnik Portugalske deluje kot svetovalec na evropski in lokalni ravni. Uspelo mu je, da sta se mu mati in brat pridružila na Portugalskem, kjer si želi ustvariti prihodnost in srečo za vse njih.

“ŽELIM BITI GLASNIK TISTI, KI SE JIH NE SLIŠI.”

KONFLIKT

Vojna se je pričela in z njo prva bombardiranja Alepa. Nour pa je še zmeraj vztrajal pri svoji družini in še zmeraj je študiral arhitekturo. *“Vojna se je razplamtela in tedaj sem pobegnil. Nisem se hotel boriti, nisem hotel umreti, nikogar nisem hotel ubiti. Vse je bilo ena sama velika zmeda.”* Potem je prekinil študij arhitekture in s pomočjo očeta, ki od leta 1998 dalje živi v Angliji, je zapustil domovino.

ODHOD IZ ALEPA IN PRIHOD NA PORTUGALSKO

Nour je odšel iz Alepa leta 2012. Pobegnil je v Libanon, kjer naj bi zaprosil za britansko vizo. Iz države je odšel, družina pa je ostala v Alepu. Sprva mu je bilo zelo težko. Delal je in trpel zaradi sovražnosti okolja. *“Nekateri Libanonci nas niso marali.”* Mesec dni po tistem se mu je pridružil mlajši brat. Sprva ni bil zaposlen. Oče mu je dejal, da je Libanon zanj prehodno pribežališče. Dvakrat je poskušal pridobiti britansko vizo, a ni šlo. Četudi je oče živel v Angliji že od leta 1998, je bil za njih Sirijec kot vsi drugi. Sedem mesecev je preživel v Libanonu. Razočaran je šel dalje v turško Ankaru. Ugotovil je, da mu ljudje ne zaupajo, a imel je srečo, da je dobil zaposlitev že tretji dan po prihodu v Ankaru. Toda plačilo je bilo pičlo in študirati ni mogel. Spoznal je, da mora na pot, da mora oditi iz Turčije. Takrat je srečal brazilskega ambasadorja. Ta mu je želel pomagati. *“Dali ti bomo brazilsko vizo, tebi in bratu.”* Preden je sprejel ponudbo, je na internetu odkril platformo za sirske študente, ki bi želeli študij nadaljevati na Portugalskem. Z bratom sta oba zaprosila za štipendijo. Zgubil je že upanje na uspešno rešitev prošnje, ko je zvedel, koliko drugih je

»Nisem se hotel boriti, nisem hotel umreti, nikogar nisem hotel ubiti.«

še zaprosilo za štipendijo. Vzel je brazilsko vizo, a dan preden je kupil letalsko karto, je iz Lizbone prejel sporočilo, da so ga sprejeli na študij - ob pomoči platforme, ki jo je ustvaril nekdanji portugalski predsednik Jorge Sampaio¹, je 28. februarja, 2014 prispel na Portugalsko.

NOVO PRIPADANJE IN VKLJUČENOST V DRUŽBO

Znova je pričel študirati arhitekturo, pravzaprav znova od začetka. Na univerzi so ga lepo sprejeli, četudi je sprva močno občutil kulturne razlike. *“Portugalščina ni težka. Je jezik ljubezni. Ker pa sem bil zelo zaposlen s študijem, nisem našel dovolj časa za učenje portugalščine, četudi študiram v portugalščini. Ta jezik mi veliko pove o deželi, pa tudi o portugalskem načinu življenja. Ima pridih arabščine in portugalski način govora. Meni se zdi jezik zelo pomemben del kulture. Marsikaj ima portugalščina skupnega z mojo kulturo, marsikaj pa je tudi drugače.”*

Ugotovil je, da ljudje ne vedo kaj dosti o Siriji in Sirijcih. Slišal je, kako se šaljivo na njegov račun in račun drugih Sirijcev. *“Kje skrivate bombe?” “Saj vem, to je bila šala, a zame boleča. Zakaj tako govorijo? Samo zato, ker sem se rodil na nekem drugem koncu sveta? Po drugi strani pa sem odkril način, da dobim odgovor na svoja vprašanja! Težko je, če nas ljudje sodijo, če nimajo prav. A na meni je, da odgovorjam, da spreminjam njihova mnenja. Tako sem pričel pogovore v ožji skupnosti, kjer sem takrat živel.”*

Po tistem je Nour pričel prejemati vabila na konference in vabila, da predava na univerzah. *“Prosijo me, da naj spregovorim o vojni, miru, terorizmu, o tem, kaj pomeni biti musliman. Včasih pride do zelo zabavnih situacij. Nikoli pa nisem hotel govoriti o človekovih pravicah. Hotel sem govoriti o dobri volji.”*

Nekega dne je dobil vabilo Evropskega parlamenta, da spregovori pri njih.

JAVNA OSEBNOST

V Evropskem parlamentu je podal pretresljiv govor, kar je njegove dejavnosti na Portugalskem naredilo vidnejše.

Nour je osebno srečal Dr. Pedra Calada, visokega komisarja za migracije/ACM. Z njim zdaj sodeluje v dobro beguncev na Portugalskem. Zdaj ima več stikov in pogostejše stike s posamezniki in evropskimi institucijami. Po njegovem drugem nastopu v Evropskem parlamentu so sledila še vabila, da naj spregovori v drugih državah. Pripravil je predavanje za TEDx v času dogodka TEDx v Portu. Govoril je o stereotipih. Postal je vidna javna osebnost v evropskih in portugalskih sredstvih javnega obveščanja na temo beguncev.

PRIČAKOVANJA ZA PRIHODNOST

Nedavno je Nour uspel pripeljati brata in mamo na Portugalsko. Drugi del družine že varno živi v različnih državah.

Zdaj se posveča drugim. *“Želim si, da bi bil glas tistih, ki se jih ne sliši!”*

Zdaj se počuti Portugalec. Upa, da kmalu postane portugalski državljan.

Nour zdaj skupaj z Dr. Pedrom Caladom (ACM) poskuša poglobiti svoje delovanje na Portugalskem in kmalu zaključiti študij, pričeti delati kot arhitekt. *“Zdaj vem, da si želim več prispevati za Portugalsko.”*

»Prosijo me, da naj spregovorim o vojni, miru, terorizmu, o tem, kaj pomeni biti musliman.«

¹ <http://jorgesampaio.pt/jorgesampaio/pt/global-platform-4-syrian-students/>

ZGODBE: GHOLAM

Ime: **GHOLAM**

Priimek: **HASSANPOUR**

Starost: **27**

Država porekla: **AFGANISTAN**

Živi v **Grčiji** od: **2006**

KRATEK POVZETEK

Gholam se je rodil v Afganistanu v času vojne med Afganistanom in Rusijo. Imel je še enega brata. Ko je izbruhnila državljanska vojna, se je skupaj z družino podal na pot v Iran, upajoč, da bo tam življenje lažje. A izkazalo si je, da je Iran do državljanov Afganistana sovražen. Gholam se je moral znova odseliti, išoč novo »varno« državo.

»ZAME JE BIL BEG EDINA MOŽNOST.«

GHOLAMOVA ZGODBA

Gholam se je rodil v Afganistanu v času vojne med Afganistanom in Rusijo. V Afganistanu je živel približno deset let. Med državljansko vojno, ko so od leta 2001 do leta 2002 sile Združenih držav Amerike vdrle v državo, se je njegova družina odločila, da bo dom zapustila. Šli so v Iran, da bi si tam poiskali boljše življenje in boljše politične okoliščine. A kaj, ko v Iranu Afganistanci niso bili deležni zaščite, nedostopne so jim bile izobraževalne ustanove, niso imeli

nikakršnih pravic. Lahko bi rekli, da se je družina znašla v pasti.

Vedoč, da nima na razpolago drugih možnosti, je Gholam odšel iz Teherana, prebil se je do meje s Turčijo, lokalne oblasti so ga aretirale. Uspelo mu je pobegniti, ko se je priključil skupini tistih, ki so prav tako zapuščali Iran. Skupaj so znova poskušali vstopiti na turško ozemlje, zdaj so ubrali drugo pot, zaustavila in zaprla jih je kurdska vojska. Ta je od njih zahtevala odškodnino za izpustitev. Ko so vsi plačali zahtevanih 200 dolarjev, so jih kurdski vojaki izpustili. Pešočili so in zaustavljali so avtomobile in potovali so med mnogimi turškimi pokrajinami. Čez deset dni je Gholam prispel v Carigad, kjer so ga skupaj z drugimi begunci pospremili do meje na morju. Vkrkali so se na ladjo in naslednji dan so prispeli na otok Lezbos v Grčiji. Bilo je decembra leta 2005.

»Jezika sem se naučil na ulicah Aten.«

SOVRAŽNE OKOLIŠČINE V GRČIJI

Ko so prispeli na Lezbos, so ga grške oblasti aretirale in preteple. Za dva dni so ga zaprli v celico in tam so bile življenjske okoliščine slabe. Pridobiti začasne izkaze, ki bi mu omogočali, da Lezbos zapusti in zaprosi za status begunca, so ga pripeljale do GCR. Bilo je v januarju 2006. Tam so ga predali grškemu oblastem, ki sprejmejo ali zavrnejo prošnjo za begunski status. Sprva so njegovo prošnjo zavrnilo, a prvi nasvet GCR je bil, da naj podvzame pravne korake, naj zaprosi Regionalno agencijo za azil za status begunca. Osem let so preučevali njegovo prošnjo. Preučeval jo je odbor za podelitev takšnega statusa. Ves ta čas je delal kot skladiščnik, kot delavec v pristanišču, za denar je moledoval na semaforjih, delal je v menzi kot natak, učil se je grško, hodil je v šolo, v večkulturni center v okviru GCR.

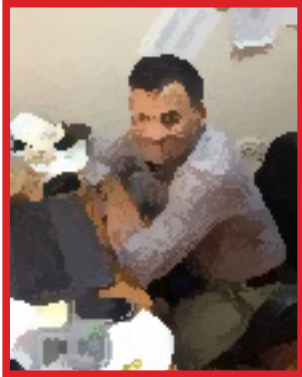
ZGODBE: GHOLAM

POSKUS INTEGRACIJE V GRŠKO DRUŽBO

Ko je znal bolje grško, se je vpisal v gimnazijo in višjo gimnazijo. Učil se je mehatronike v javni šoli v Atenah. Tam je spoznal učitelja, ki je povsem spremenil njegovo življenje. Ta je sprožil postopke za posvojitev, ki niso bili nikdar zaključeni, kajti trajalo je zelo dolgo. Od leta 2010 Gholam stanuje pri očetu svojega učitelja in ta ga obravnava kot sina. Gholam pravi, da ima grška družba do njega prijazen odnos in da so mu Grki pomagali, da se integrira v družbo. Nedavno je spoznal dekle, Grkinjo, z njo naj bi se poročil, ko bo prišel iz vojske. Leta 2012 so ga prepoznali kot političnega begunca. Takrat je zaprosil za grško državljanstvo. Ker je Gholam vpisan v javno izobraževalno ustanovo, so njegovo prošnjo pospešeno obravnavali in tri leta po tistem je opravil izpit za pridobitev grškega državljanstva. Opravil ga je in zdaj mora po grškem zakonu opraviti še vojaške obveznosti. Dela kot tolmač s polnim delovnim časom, že od leta 2012. Govori farsi, govori angleško in grško. Večina njegovih prijateljev je zdaj Grkov. Sebe doživlja kot polno vključenega nekdanjega begunca, načrtuje lastno družino, sleherni dan pomaga sonarodnjakom pridobivati potrebne dokumente in pridobiti status azilanta. Še več, sodeluje v dobrodelnih organizacijah. Pomaga svoji skupnosti in tovarišem, da se lahko dejavno integrirajo, glede na obstoječe politike in strategije.

»V srednji šoli sem spoznal človeka, ki mi je spremenil življenje.«

ZGODBE: NASRUDDIN

Ime: **NASRUDDIN**

Priimek: **NIZAMI**

Starost: **31**

Država porekla: **AFGANISTAN**

Živi v **Grčiji** od: **2007**

KRATEK POVZETEK

Nasruddin se ukvarja s tujimi jeziki in v GCR je zaposlen kot tolmač. Člani njegove družine živijo povsod po Evropi. Odšel je iz Afganistana, poskušal se je ogniti političnega preganjanja in zaprosil v Veliki Britaniji in Avstriji za status begunca. Obakrat so mu prošnjo zavrnil. Vrnil se je v Grčijo in po vrsti dogodivščin se je povsem integriral v grško družbo.

»TEŽAVE NAS OKREPIJO.«

NASRUDDINOVA ZGODBA

Afganistan je zapustil iz političnih razlogov. Ogrožala ga je afganistanska vlada in ogrožale so ga skupine, kajti oče in brat sta bila člana opozicijske stranke. Ko mu je bilo 21 let, v oktobru 2007, se je odločil ilegalno zapustiti državo, oditi v Iran in Turčijo. Prispel je na Samos, v želji, da se nato odpravi v Veliko Britanijo, kjer živi njegov bratranec. Decembra 2007 je zapustil Grčijo, prispel je v Veliko Britanijo, tam zaprosil za azil. Oblasti so ugotovile, da je prišel iz Grčije in po Dublinski shemi premestitve beguncev so ga poslali nazaj v Grčijo.

V Atenah je ostal osem mesecev in potem je šel znova na pot, tokrat v Avstrijo, v juniju 2009. Zaprosil je za azil, prošnja je bila zavrnjena in decembra 2009 je odpotoval v Atene. Zdaj živi že sedem let v Grčiji. Sprva se je spoprijemal z vrsto težav, kot so znanje jezika, stanovanje - delil si ga je skupaj s sedmimi drugimi - in brezposelnostjo. Niti država, niti nevladne organizacije mu niso pomagale. Ker ni znal jezika, je iskal delo s pomočjo prijatelja Pakistanca, ki v Grčiji živi že 30 let. V časopisu je ta prebral oglas za službo.

TEŽAVE NA DELOVNEM MESTU

Našel je delo v hotelu na otoku Zakynthos v Jonskem morju. Delal je dve sezoni v tem hotelu, se učil grško zelo hitro, a še zmeraj je imel težave z jezikom, z delovnim urnikom. Delal je 14 ur na dan za zelo nizko plačilo. Rasistična mentaliteta - rekli so, da krade delo Grkom - ga je prizadela. Pa tudi, delal je na črno, brez socialnega zavarovanja in varnosti. Vsakokrat, ko je prišla inšpekcija, se je skril v stranišče v hotelski kleti. Drugo sezono, leta 2011, je dobil pogodbo za polovični čas, a delal je deset ur in več.

NAZAJ V ATENE

Leta 2012 se je vrnil v Atene, saj si je želel bolje živeti. Bil je izčrpan od dela. Zaslužil je nekaj denarja, za primer brezposelnosti ga je hranil, učil se je grško v GCR, kajti dotlej ni znal govoriti in pisati. Pa vendar je bil še zmeraj tarča rasističnih napadov in pravi: »Vsi nas ocenjujejo le po barvi kože. Težave in premagovanje preprek pa nas naredi močnejše.« S pomočjo afganistanske skupnosti in dejstva, da govori veliko jezikov: farsi, pashto, dari, angleško, grško, si je našel delo pri

»Veliko poskusov je bilo potrebnih, da sem lahko ostal v Grčiji.«

ZGODBE: NASRUDDIN

IOM kot tolmač. In kasneje je postal vodja oddelka za integracijo Pakistancev, Afganistancev in ljudi iz Bangladeša. Leto dni je delal tam, do novembra 2013. Pogodbe mu niso obnovili. Medtem so zavrnilo njegovo prošnjo, brez pogovora, in vse, kar je dobil, je bila rožnata karta (kar izkazuje, da je bila prošnja vložena) in karta traja tri mesece.

NA POTI V DRUŽBENO VKLJUČENOST

Decembra 2013 je zaprosil za službo v GCR, kjer še danes dela kot tolmač. Leta 2015 je opravil izpite o posedovanju temeljnega znanja grškega jezika in dobil je spričevalo A2. Končno je marca 2016 dobil status begunca in od leta 2015 dalje tudi dela kot prostovoljec pri »Solomonu«, večkulturni reviji, ki jo izdajajo begunci in migranti iz cele vrste držav. Upa, da bodo tako evropskim družbam pokazali, da so begunci del teh družb. Vendarle pa pravi, da včasih »družbe ne sprejmejo marsovcev«, da niso prijazne do njih. Prizadevati si za pravice manjšin, je način, da osvestimo svet in evropske družbe. Pa vendar javna občila vztrajno prikazujejo negativne plati zdajšnje »begunske krize«.

»Mediji predstavljajo le negativne plati beguncev.«

ZGODBE: NILAB

Ime: **NILAB**

Priimek: **DOST**

Starost: **37**

Država porekla: **AFGANISTAN**

Živi v **Nemčiji** od: **1981**

KRATEK POVZETEK

Nilab je odšla iz Afganistana skupaj s starši in starejšo sestro že pri starosti dveh let. Prišla je v Nemčijo, živel je v majhnem mestu na nemškem severu, kjer se je tudi šolala. Starša sta si prizadevala, da bi se naselili v Nemčiji, njeni otroci pa so medtem hodili v vrtec in šolo. Četudi je Nilabina zgodba o pobegu stara že petintrideset let, Nilab še zmeraj čuti, da je drugačna. Njena primarna družina je široko razgledana in svobodnega duha, kar jo je odločilno oblikovalo.

»JEZIK MI ZVENI KOT DOM.«

ODHOD IZ AFGANISTANA, PRIHOD V NEMČIJO

Nilabin oče je bil komunist in Talibani, ki so prišli na oblast, so za njim razpisali tiralico. Družina se je morala skrivati in tedaj je postalo jasno, da v državi ne bo mogla ostati - družina je v Afganistanu živela lepo, a v veliki nevarnosti. Družina se je podala v Evropo, kajti sorodniki so imeli veliko stikov v različnih evropskih državah; z Britanci, Francozi, Nemci in drugimi sorodniki, ki so živeli v

različnih evropskih državah. Mati si je zaželela, da bi Nilab odšla v Španijo, a možnosti za pridobitev dovoljenja za bivanje so bile najverjetneje največje v Nemčiji. Ko so prišli v Nemčijo, so vsi skupaj pristali v Hamburgu, od koder so jih odvedli v vasico na nemškem severu, od tam pa v manjše mesto v bližini. Bili so prvi begunci in prvi muslimani v tistem okolju. Nilab je pričela hoditi v vrtec, kakor tudi sestra, a sestra je ves čas molčala, ni hotela spregovoriti. Tam je bila tudi prijazna gospa, ki je družini pomagala premoščati vrsto težav. Bilo je to v prvih štirih mesecih njihovega bivanja v Nemčiji. Dva para sta bila izjemno dobrotljiva do te družine in z njima je Nilabina družina ostala v prijateljskih odnosih vse do današnjega dne. Nilabina mati je bila medicinska sestra in si je kar hitro našla delo, oče pa je imel več težav. Nemščine se je učil v knjižnici, kjer je hodil tudi na tečaj nemščine. Dobil je delo, a v primerjavi s položajem, ki ga je imel v Afganistanu, kjer je bil direktor, delo ni ustrezalo njegovim kompetencam, le počasi se je prebijal navzgor. Medtem sta bila Nilab in njena sestra v vrtcu in šoli. Tu so ju še zmeraj obravnavali kot »zunanji«, kajti nista poznali pravil, nista vedeli, denimo, kako poteka obdarovanje za božič in četudi sta njuna starša poskušala asimilirati se v nemško družbo, da bi bilo življenje otrokoma lažje, so vsi skupaj še zmeraj bili »migranti«, gostujoči ... Med praznovanjem rojstnih dni ali božiča so učitelji posedli vse migrante na en konec dvorane, misleč, da bo tako najbolje. Migranti niso imeli kaj dosti skupnega, pa vendar!

»Moraš iti dalje po svoji poti in naj te nič ne odvrne od tega.«

ZGODBE: NILAB

PRIPADANJE

BILO JE TEŽKO TUDI ZA NJIH

Četudi Nilab ni nikoli šla v Afganistan (tega si želi, a se doslej še ni uresničilo), govori jezik dari in v tem jeziku se pogovarja s sorodniki. Ni jih veliko ostalo tam, zdaj so vsepovsod po Evropi. Materni jezik pa Nilabi vendarle zveni kot »dom«.

Ko je bilo Nilabi deset let, so njeni starši in sestra dobili dovoljenje za bivanje, tako da so se starši odločili ostati v Nemčiji. Naselitev v to državo je bila takrat na nek način lažja, kajti leta 1976 je bila afganistanska družba odprta za mednarodne stike in odnose.

Hitrost integracije je bila različna za ene in druge in družina ni bila osveščena glede težav integracijskega procesa. Bilo je drugače kot je danes, denimo v Veliki Britaniji, kjer se je družba naučila živeti v več-kulturnem okolju.

»Sem državljanka sveta in ni se mi treba opravičevati, kjerkoli že sem.«

BITI GOSTUJOČI DELAVEC

Ko je bila Nilab stara dvajset let, se je preselila v Hamburg in tam je bilo, razumljivo, življenje drugačno. Tam je imela, in še ima, veliko prijateljev, ki prihajajo iz različnih kultur, zato se Nilab počuti kot državljanka sveta. Toda, ko je bila na pogovoru za službo, z njo niso bili prijazni. Prijazno je bilo le vprašanje: »Ste prepričani, da znate delati fotokopije, ker to potrebujemo?« ali pa ocena: »Res zelo dobro govorite nemško!« Zmeraj je čutila, kot da se mora opravičiti, ker je zmožna delati v Nemčiji, četudi je iz Afganistana. Njena strategija pa je v tem, da gre dalje po svoji poti, da se ne poskuša opravičevati, kajti tega ji res ni treba. Zato pa rada pomaga, pa ne le migrantom.

»Moraš iti dalje po svoji poti in naj te nič ne odvrne od tega. Sem državljanka sveta in ni se mi treba opravičevati, kjerkoli že sem.«

ZGODBE: YASSIR

Ime: **YASSIR**

Priimek: **MOTRAJI**

Starost: **43**

Država porekla: **SIRIJA**

Živi v **Nemčiji** od: **2012**

KRATEK POVZETEK

Yassir Motraji je bil profesor lingvistike in arabskega jezika na univerzi v Siriji. Njegova žena je Nemka. Imata dva otroka. Pred petimi leti je morala njegova družina iz države, kajti nemška ambasada jih je nenehno opozarjala, da ne bodo več varni in da morajo čim prej proč. Ko je prišel v Nemčijo, je bil dokaj nezaposlen. Ves čas je porabil za nenehno učenje nemščine. Pogosto ga zaprosijo, da pripoveduje svojo zgodbo, da pripoveduje o izkušnjah s prostovoljci, begunci in politiki. Zdaj je profesor tujega jezika na oddelku za izobraževanje odraslih, dela kot izvedenec za arabski jezik. Je izvedenec za šole in univerze. Sanja, da bi bil znova profesor, tokrat v Nemčiji.

»IN POGLEDAL SEM, KAKO JE S KURJAVO.«

YASSIRJEVA ZGODBA O SPOPADU IN POBEGU

Celo preden je svet zvedel, kaj se dogaja v Siriji, so bili državljani tujega porekla v nevarnosti. Yassirjeva žena je Nemka. Nemška ambasada v Damasku jim je

poslala več pisem in prosili so jih, da naj odidejo iz države čim prej. Yassirjevo rodno mesto je bilo prav posebej ogroženo. Zavzele naj bi ga bile sile ISIS-a in potem bi bilo povsem nemogoče pobegniti in njihovo življenje bi bilo ogroženo. Tako se je družina odpravila na pot.

SPOPRIJEMANJE S TEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI

Yassir in njegova družina so imeli veliko prednost, da je žena Nemka. Dobili so schengensko vizo za vso družino. Prispeli so v Hamburg, kjer so imeli poznane. Toda nemška policija za nadzor nad tujci jih je prosila, naj jim pokažejo elektronska pisma, ki so jih prejeli z nemške ambasade. Hoteli so vedeti, če so bili Yassir in njegova družina res v nevarnosti. Ob prihodu je bila njegova družina ena prvih begunskih družin iz Sirije. V Hamburgu so živeli skupaj z Yassirjevo svakinjo v stanovanju, ki je bilo le malo večje od 40m². Finančno jih je podpirala nemška vlada, a nihče jim ni hotel dati stanovanja v najem. Yassir se je takoj pričel učiti nemško in iskati delo. V prvem tednu je razposlal okrog 25 prošenj za službo, po tistem pa je pošiljal petnajst prošenj na teden. Prosil je za delo tolmača ali učitelja. Izjemno hitro je napredoval v učenju jezika. V prvem letu je dosegel stopnjo B1 in nekoliko kasneje je dobil spričevalo C1. Kako mu je to uspelo? Sam sebi je dejal, da se mora naučiti novega jezika, če hoče hitro pripadati novi družbi. Prepričan je bil, da je zdaj učenje jezika njegova služba. Te naloge se je lotil z veliko truda in zaneseno. Sleherni dan se je naučil sto novih besed. V trgovini z živili, v parku, kamorkoli je šel, je pisal nemške besede na lističe iz beležnice in prav nikamor ni šel brez teh lističev. Njegovim otrokom je že presedalo, tudi njegovi ženi, a vztrajal je pri učenju. V majhnem stanovanju s petimi

»Učenje je moje delo. Za učenje me plačujejo.«

ZGODBE: YASSIR

stanovalci ni bilo prostora in tako je ves dan sedel v bližnji kavarnici in se učil. Toda ni imel denarja za veliko kav in tako je morala ena skodelica kave zadostovati za več ur. Po šestih mesecih je družina našla majhno stanovanje. Njegove hčerke niso bile srečne. Hotele so nazaj v Sirijo. Zdelo se jim je, da jih v šoli gledajo postrani, ker tam skorajda ni bilo Arabcev. Toda kadarkoli je Yassir pomislil na svojo situacijo in na svoje težave, je šel preverit ogrevanje v sobah. In tedaj je pomislil na druge, na taborišča beguncev, šotore, zmrzal in zavedal se je, da ima srečo, da je pobegnil in da bo lahko iz tega, kar ima, naredil največ, kar se da.

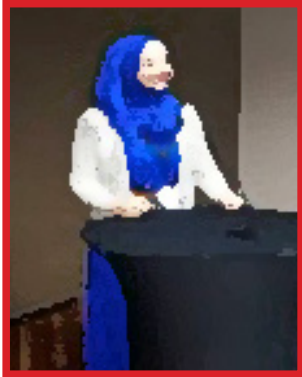
PRIPADATI DRUŽBI IN PRISPEVATI ZANJO

Posedanje v kavarnici, učenje nemščine s številnimi papirji naokrog in po več ur v dnevu je opogumilo starejši nemški par, da sta ga vprašala, kaj počne. »Nemško se učim.« Ponudila sta mu, da se bosta z njim učila nemščine, kajti tako bo šlo hitreje. To sta tudi storila. Yassirjevi družini sta pomagala na več drugih načinov. Obe družini sta še zmeraj prijateljsko povezani. Skupaj praznujeta božič, bajram itd. Za Yassirja je bila to ena prvih izkušenj pripadanja. Po dveh letih je našel zaposlitev kot učitelj odraslih. Poučeval je jezik. Preden je dobil prvo zaposlitev, je bil ves čas žalosten, ker ni mogel zaslužiti in preživljati družine, drugi pa so mu morali plačevati skodelice kave v kavarni. Še zmeraj ni dobro razumel nemške družbe in njenih navad. Zakaj čakajo v banki ob rdeči črti? Kaj to pomeni? Nihče mu ni povedal zakaj in tako je naredil veliko napak. Pravi, da bi veljalo narediti priročnik in razložiti tistim, ki prihajajo, pravila in navade. Razlaga bi jih pripravila, da pravila upoštevajo. Integracijski proces bi se moral začeti že

»Nemška družba mora beguncem pokazati, kako naj se integrirajo.«

zelo zgodaj. Danes Yassir opravlja različna dela in sanja, da bi znova postal profesor. Podpira brata, ki je z družino prispel pred letom dni, pa od nemške vlade ne prejema podpore. Yassir zmeraj najde čas, da se udeleži javnih prireditev, pripoveduje o tem, kako je našel pot v nemško družbo. Podpira druge na njihovi poti v integracijo. Župan Hamburga ga je zaprosil, naj sprejme zaposlitev v Mestnem svetu glede begunskih vprašanj. Yassirju se zdi to delo zelo pomembno, četudi to pomeni, da zasluži precej manj. Vedno pove, da tudi drugi lahko dosežejo, kar je doslej dosegel sam, da predavajo v nemščini na univerzi. Prvič je predaval v nemščini na univerzi komaj dve leti po tistem, ko je prišel v Nemčijo.

»Pomagati drugim in navdušiti jih, je pomembno.«

Ime: **SONDUS**

Priimek: **AL-KADRI**

Starost: **29**

Država porekla: **SIRIJA, Damask**

Živi na **Portugalskem** od: **2015**

KRATEK POVZETEK

Sondus, Sirijka, stara 29 let, ima izjemno moč. Je samostojna in odločna. Iz Sirije je pobegnila in na Portugalsko je prišla po naključju. Zbežala je iz Sirije in na najboljši možni način je uporabila priložnosti, ki so ji prišle na pot. Lotila se je študija in postala je odlična, kompetentna, specializirana zobozdravnica. Kljub vojni, težavam in izgubam je osredotočena na to, kar želi doseči in se bori, da bi postala dobra zobozdravnica in bi s hčerko živeli v miru.

»HČERKI ŽELIM ZAGOTOVITI MIR, LJUBEZEN IN DOSTOJANSTVO.«

ŽIVLJENJE V SIRIJI

Sondus se je rodila v Damasku, četudi je večino otroštva in mladosti preživela v Savdski Arabiji, v Riadu. Oče je dobil povabilo, da dela v Savdski Arabiji in družina se je preselila tja. Spominja se, da je počitnice, tri mesece na leto, preživljala v Damasku skupaj s strici, tetami, starimi starši, bratranci in

sestričnami. Ko je končala šolanje, se je skupaj s sestro vrnila v Sirijo, da bi tam šla na univerzo. Leta 2005 se je preselila v mesto Daraa, kjer je študirala dentalno medicino.

SPOPAD

Marca leta 2011 se je pričela državljanska vojna in prav Daraa je bilo eno prvih mest, ki se je zapletlo v spopad. Mesto so obkolili, zato je bilo težko priti do univerze, saj je bila v centru mesta. Tudi stikov z zunanjim svetom ni bilo. Potovanje na univerzo so pogosto preprečile vojaške blokade ter premikanje čet in opreme. »Prvič sem videla kaj takega, pretreslo me je, zelo, kajti naša univerza je bila blizu Daraai. Pričela sem videti in slišati vojno.« Družina ji je ukazala, naj se brez odlašanja vrne v Savdsko Arabijo, kajti obe sestri sta bili v Daraai sami, a Sondus je odvrnila, da se bo vrnila šele, ko bo dobila spričevalo. Na univerzi je vladala velika napetost med tistimi, ki so bili na strani predsednika Bashar Al-Assada in tistimi, proti njemu. Napetost je rasla in dekan je vse študente poslal domov, predavanj ni bilo več. Na univerzi je vladal strah. Ko se je spopad ostril že na vratih njenega doma, se je odločila, da se vrne v Savdsko Arabijo. V času, ko je bila v Daraai, se je Sondus poročila in rodila hčerko. Toda zakon ni bil uspešen in Sondus se je ločila. Hčerko je vzela očetova družina v Damasku, saj hčerka ni imela vize, zato se je Sondus sama podala na pot v Savdsko Arabijo.

MED SIRIJO, SAVDSKO ARABIJO IN TURČIJO

Leta 2013 se je vrnila v Sirijo, da se sreča s hčerko in živi z njo. Dekličin oče, kirurg, je odšel iz države

»Odločitve sprejemaj brez strahu, le tako lahko dosežeš svoje cilje.«

in deklico prepustil svoji materi. Sondus je šla živeti v Damask. Čez štiri mesece se je zaročila. Imela je novega izvoljenca, nove možnosti pred seboj. Toda mesec in teden po tistem so njenega zaročenca ubili sredi napada na mesto. »Bilo je nepopisno hudo. Nimam besed, da bi opisala svoje občutke.« Končno je maja 2013 dobila vizo za hčerko in vrnila se je v Savdsko Arabijo, kjer je poslej živela z materjo, očetom in brati. Četudi je zdaj na varnem, bi se nekega dne rada vrnila v Sirijo. Res bi želela pomagati svoji državi. Ko je prispela v Savdsko Arabijo, študija ni mogla nadaljevati. Tako je šla dalje v Carigrad, da bi s študijem nadaljevala na Arabski mednarodni šoli v Carigadu, na Al-Kharsa ortodontski kliniki, kjer je diplomirala iz zobozdravstva. Vendar je spoznala, da v Turčiji ne bo mogla študirati naprej, v Sirijo pa se res ni bilo mogoče vrniti.

PRIHOD NA PORTUGALSKO IN ŽIVLJENJE V TEJ DRŽAVI

V Carigradu je zvedela za spletno platformo, ki jo je ustvaril nekdanji predsednik Portugalske republike dr. Jorge Sampaio, da bi »beguncem« omogočil, da pridejo študirat na Portugalsko. Sondus je zbrala vse potrebne dokumente in se prijavila. »Ničesar nisem vedela, ne o Portugalski ne o Lizboni. Pa tudi jezika nisem znala.« V Lizbono je prispela oktobra 2015. »Čim sem prišla, sem se vpisala v tečaj jezika. Rekli so mi, da bom živela s Portugalko, ki govori le francosko in portugalsko, jaz pa le angleško in arabsko. Zgrabila me je panika. Kako se bova sporazumeli?« Ob prihodu je srečala gospejino hčerko. Pogovorili sta se v angleščini, a hčerka ni bila ves čas doma. Tako je bilo učenje jezika nujno. To je bil tudi prvi korak na poti integracije v družbo.

»Če se ne integriram tu, če si ne ustvarim prijateljev, ne bom imela moči, da živim.«

V CIAL, jezikovnem centru v Lizboni, se je pričela učiti portugalsčine, v družini jo je uporabljala. »Beguncem bi rada povedala, kar zdaj vem. Najprej se naučite portugalsko. Pravijo, da je ta jezik težak. Toda povem vam, morate se ga učiti. Če zares želite, vam bo uspelo!«

NOVO PRIPADANJE IN INTEGRACIJA V DRUŽBO

LIZBONA

»Nosim naglavno ruto. Lase si zmeraj pokrivam, ko grem med ljudi. Nekateri me čudno pogledujejo. Zmeraj se nasmehnem. Nasmeh razoroži, nasmeh je jezik sveta!« V Lizboni se počuti mirno in varno. »Ljudje so zelo prijazni, gledajo me bolj zato, ker so radovedni.« Tako je Sondus pričela pripravljati magisterij iz dentalne medicine na Fakulteti za dentalno medicino v Lizboni. Tam so jo zelo lepo sprejeli. Veliko pripoveduje, da bi potešila zvedavost kolegov. »Sprašujejo me čudne stvari: Imate avtomobile? Živite v hišah? Gledate televizijo? Ob takšnih vprašanjih se moram nasmehnuti, a na vsa vprašanja odgovarjam.« Misli, da tako popravlja predstave o vsakdanjem življenju v arabskem svetu. Na njenem magistrskem študiju se je oblikovala skupina osmih študentk, ki se imenuje »Dekleta ortodontije«. Gre za neformalno skupino, a dekleta se redno dobivajo med seboj. »Nimamo veliko časa, veliko je treba študirati.« Zdaj Sondus končuje magisterij v Lizboni. Misli, da mora s študijem iti še dlje. »Pomislila sem: Kaj pa zdaj? Kaj naj počnem? Moram študirati dalje. Ne morem več nazaj v Sirijo.« Ugotovila je, da se lahko prijavi za novo štipendijo, toda v Porto. Ko je odhajala iz Lizbone v Porto, gostiteljica ni hotela sprejeti hišnega ključa. Ni hotela, da Sondus odnese vsa oblačila. »Obdrži ključ in pusti za seboj nekaj oblačil, tako se boš zmeraj lahko vrnila,«

ZGODBE: SONDUS

ji je rekla. Ob zadnjem božiču je vsa portugalska družina zbrala denar, da so Sondus omogočili, da gre na konferenco v Združene države Amerike. »Moja družina, moji arabski prijatelji so daleč. Če se ne integriram tu, če si ne ustvarim prijateljev, ne bom imela moči, da živim.«

PORTO

Tu se je vpisala v nov magisterij, bolj specializiran in sicer na Cooperativa de Ensino Superior Politécnico e Universitário. Ta magisterij je na njenem področju ortodontije, bolj specifično, kirurgije. In tako nadaljuje s študijem. Tu je odkrila novo možnost, da poglobi znanje. Danes v Portu živi v najeti sobi, redno sodeluje v vrstniških skupinskih dejavnostih in pri družini živi normalno življenje. Pravi, da veliko študira, toda skuša živeti kot »državljanka« Porta. Misli, da se je dobro integrirala. S hčerko se dnevno vidi in sliši po Skype-u. Ne more je obiskati v Riadu, pa tudi hčerka ne more na Portugalsko (viza je le za Sondus). Njena velika želja je, da bi lahko kmalu skupaj zaživel.

PRIHODNOST

»Gradim svojo prihodnost in prihodnost svoje hčerke. Sem mati samohranilka. Moram poklicno napredovati. Za hčerko bi naredila vse, da bi bila srečna, da bi živela v miru, običajno življenje. Želim si miru. Ne želim si več od tega. Želim si prihodnosti. Svoji hčerki bom dala troje: mir, ljubezen in dostojanstvo.«

ZGODBE: MOHAMMAD

Ime: **MOHAMMAD**

Priimek: **SAFEEA**

Starost: **29**

Država porekla: **SIRIJA**

Živi na **Portugalskem** od: **2014**

KRATEK POVZETEK

Mohammad Safeea je Sirijec palestinskega porekla, strojni inženir, star 29 let. Pobegnil je, da ga ne bi mobilizirali v vojsko Bashar-al-Assada. Na Portugalsko je prispel leta 2004, po tistem, ko je obiskal Alžirijo, kjer ni mogel uresničiti želje, da bi študiral. Zaključil je magisterij z najvišjo oceno, študira portugalsščino in začel je pripravljati doktorat na področju sodelovalne robotike. Rad ima belo ribo, fado in svobodo. Ustvarja si prihodnost in želi si, da bi bil na Portugalskem srečen.

»ŠTUDIRATI, DELATI, USTVARITI SI DRUŽINO, BITI SREČEN IN ŽIVETI V MIRU.«

SPOPAD

Vojna se je pričela, prva bombardiranja v Damasku. Mohammad je pravkar zaključil s predavanji na Fakulteti za strojništvo. Hoteli so ga vpoklicati v vojsko, zvesto predsedniku Bashar al-Assadu. Ker se z njegovo politiko ne

strinja, ker se noče vojskovati, se je odločil, da odide iz države. Mohammad ne želi pripovedovati o spopadu, vsaj ne izčrpno. Prekinil je študij in njegovo mamo je to zelo užalostilo.

POBEG IN PRIHOD NA PORTUGALSKO

Mohammad je pobegnil iz Damaska po tistem, ko so ga vpoklicali v vojsko. Šel je v Alžirijo. Šel je, da se sreča s stricem, ki živi v mestu Alžir. Ko je odhajal v Alžirijo, je imel nekaj težav, a ker je to bilo zgodaj, je vendarle dobil vizo. V Alžiriji je ostal dve leti. Sprva je hotel študirati, narediti magisterij, a dela ni dobil prav veliko. Dela so bila vsa ročna in slabo plačana. Imel je težave tudi z dokumenti in regularizacijo svojega položaja v državi. Misel, da bo lahko študiral v tej državi je tedaj opustil. »Nisem mogel študirati dalje,« pravi.

NOVO PRIPADANJE IN VKLJUČITEV V DRUŽBO

Iskal je razpise in našel na platformo, ki jo je ustvaril nekdanji predsednik Portugalske Republike Jorge Sampaio¹. Odprla se mu je nova priložnost, da gre na Portugalsko. V prvem poskusu, da pride na Portugalsko z letalom in kljub vsem potrebnim dokumentom (tako je mislil) ni mogel odleteti v Evropo z letališča v Alžiru. S pravno podporo platforme, ob pomoči portugalske in palestinske ambasade v Alžiru, je to nazadnje le bilo mogoče.

Posebej omenja doktorico Heleno, ki tehnično ureja platformo. »Brez nje ne bi bil tu.« Postopek je trajal približno mesec dni. Navsezadnje je z letalom prispel v Lizbono, kjer je ostal en dan in potem je 28. marca 2014 odšel v Coimbro, da bi tam začel študirati. Magistrski študij se je že pričel. Predavanja so bila vsa

»Imeti moraš stalen stik s kulturnim in družbenim življenjem nove družbe.«

¹ <http://jorgesampaio.pt/jorgesampaio/pt/global-platform-4-Sirijan-students/>

ZGODBE: MOHAMMAD

angleščini, kar mu je olajšalo študij. Hkrati je pričel študirati portugalsščino na Filozofski fakulteti v tem mestu. Četudi je angleščina prvi jezik v znanstveni skupnosti, kamor je vključen, pa je čutil, da se mora učiti portugalsščine.

ŽIVLJENJE V COIMBRI

Z učenjem portugalsščine se je zanj pričel proces integracije. Pričel se je udeleževati srečanj fado, koncertov in obiskovati gledališke predstave. Omenja tudi podporo, ki mu jo je dajal učitelj s Filozofske fakultete, ki ga je pogosto povabil na kulturne prireditve. Pravi, da ni čutil veliko težav pri integraciji, da je od ljudi in ustanov dobil dovolj podpore. Zdaj živi v hiši študentov, kjer so portugalski in Erasmus študenti iz drugih držav. Dobil si je prijatelje, predvsem kolege s študija.

JAVNI ČLOVEK

Magistrski študij strojništva na univerzi v Coimbri je zaključil z oceno 20, najvišjo oceno. Zdaj pripravlja doktorat iz obdelovalne robotike in je postal »temeljni in nepogrešljivi« člen v laboratoriju na Univerzi Coimbra. Mohammad je postal javna oseba portugalskega tiska.² Ko ga sprašujejo o tem, koliko je njegov primer značilen za rušenje stereotipov in predsodkov glede beguncev, pravi: »Saj nisem tako slaven, a morda moj primer šteje.« Nekega dne je imel intervju na TV in naslednjega dne ga je že zjutraj čakala vrsta sporočil na prenosnem telefonu, povabil v nove intervjuje. Prepoznajo ga na cesti, v trgovini, telovadnici, ki jo obiskuje. Pravi, da ljudje niso vedeli, da je begunec, da je študent. »Ja, morda bo to pomagalo rušiti predsodke glede beguncev.« Pravi, da si ljudje v Siriji in drugod želijo, česar si želijo tudi drugi: študirati, delati, ustvariti si družino, biti srečen in živeti v miru. »Ljudje

»Všeč mi je svoboda, saj je prej nisem bil vajen.«

² Ex: <https://www.publico.pt/2017/02/11/sociedade/noticia/mohammad-o-refugiado-sirio-que-brilha-na-robotica-em-coimbra-176169>

si predstavljajo, da v Siriji živimo v srednjem veku, da nihče ne študira, da imamo sedem žena! Če grem ponoči ven in me vprašajo od kod sem, pa rečem iz Sirije, se me malce ustrašijo. S svojim delom morda uspem malo spremeniti to mišljenje, saj sem dober primer integracije.«

»Smo ljudje kot drugi, le da smo begunci ...«

PRIČAKOVANJA ZA PRIHODNOST

»Želim si ostati in živeti v tej državi,« pravi v odgovor na vprašanje glede tega, kaj pričakuje v prihodnosti, »četudi bo moja družina ostala v Damasku. Rad bi končal študij, delal, si ustvaril družino.« Misli, da ima za delo velike možnosti. Pravi tudi, da je življenje na Portugalskem prijetno. »Hrana je dobra (še posebej oslič). Rad sem svoboden, zmeraj sem bil. Tu imam prihodnost pred seboj.« Na univerzi v Coimbri je zadovoljen. Ima, kar potrebuje. »Profesor, mentor, je odličen, srečen sem in srečo imam.«

MOHAMMAD, BEGUNEC IZ SIRIJE, JE ZVEZDA ROBOTIKE

Na koncu spregovori o svoji doktorski tezi, ki poteka v okviru Evropskega projekta ColRobot: Collaborative Robotics for Assembly and Kitting in Smart Manufacturing³. »Gre za to, da preprečimo trenja med roboti in ljudmi v kontekstu "pametne industrije".«

V laboratoriju, opremljenem s senzorji, poda primer robotske roke, ki naredi nekaj gibov in se tako izmakne nadzoru raziskovalcev. »Tu se ustvarja prihodnost,« pravi. Kot pravi njegov mentor prof. Pedro Neto⁴, je mladi Sirijec postal zelo pomemben član laboratorija. »Izrjenih raziskovalcev primanjkuje na tem področju.« Poudari, da ni preprosto najti nekoga kot je Mohammad, pa naj bo sirske, portugalske ali katerekoli druge nacionalnosti . . .

³ <https://colrobot.eu/about-colrobot>

⁴ <https://www.publico.pt/2017/02/11/sociedade/noticia/mohammad-o-refugiado-sirio-que-brilha-na-robotica-em-coimbra-176169>

ZGODBE: ASHKAN

Ime: **ASHKAN**

Priimek: **SELFİ**

Starost: **45**

Država porekla: **IRAN**

Živi na **Portugalskem** od: **1988**

KRATEK POVZETEK

Ashkan pobegne iz Teherana, ko mu je štirinajst let. O pobegu odloči oče. Na Portugalskem se pridruži bratu, ki živi tam. Z veliko pomočjo družine, zato, ker je vztrajen, zato, ker je delal trdo in bil pošten, je zmožal prva težka leta prilagajanja; imel je težave z jezikom, socializacijo in težave pri integraciji. Ustvaril si je lastno družino in danes vodi veliko živilsko trgovino na Portugalskem. Dejavno podpira nove begunce na njihovi poti prilagajanja in vključevanja v portugalsko družbo.

»MOJ SIN ASHKAN GRE NA POROKO.«

SPOPAD

Po revoluciji (1979) in vojni med Irakom in Iranom (1980) je prišlo do velikega izseljevanja ljudi iz Irana, saj so bežali pred nasiljem in pomanjkanjem svobode. Hoteli so oditi v Združene države Amerike ali, to je bila druga izbira, v države severne Evrope, predvsem v Nemčijo. Nekatere družine, ki so imele v inozemstvu sorodnike, so poskušale, da bi njihovi

otroci šli v njihove države. Tako so želeli ogniti se novačenju otrok na cesti, verskim aktivistom, ki so nabirali otroke, da bi ti šli v prve frontne linije.

POBEG BRATOV SELFİ

»Brat je bil takrat star osemnajst let. Oče je starejšega brata poslal proč, da mu ne bi bilo treba iti v vojsko. Plačal je vodstvo tihotapcu. Brat je pobegnil na oslovem in kamelinim hrbtu in peš. Prečkal je mejo s Pakistanom - to je bil res zelo napet čas, tudi zato, ker komunikacija ni bila mogoča. Spet drugi tihotapec mu je priskrbel potni list. Poskušal je oditi v Združene države, kjer je živel njegov stric. Aretirali so ga na letališču v Frankfurtu in mu zagrozili, da ga bodo deportirali nazaj v Iran. Razložil jim je, da ga imajo v Iranu za dezertarja. Če se vrne, ga bodo usmrtili. Zaprošil je za azil. Povedali so mu, da v Nemčiji ne more ostati, da lahko gre na Portugalsko. Ko je svojim povedal, da je na Portugalskem, je družina pohitela kupit atlas, kajti za to čudno deželo ni slišal še nihče ...«

ASHKANOV POBEG

V vmesnem času sta se revolucija in vojna intenzivirali, tudi življenjske okoliščine so se poslabšale. »Naša hiša v Teheranu je bila blizu državne televizije in to so bombardirali nenehno.« Razen bombnih napadov je bila družina tudi preganjana. Preganjala jih je verska policija. Bili so v nevarnosti. Družinski člani niso bili verni. In to se je vedelo. V šoli so otroke obiskovali mučenci, ki so ostali brez rok in nog. Prihajali so tudi tisti, ki so se nameravali ubiti v imenu religije. Vladal je teror. Nekega dne je Ashkanov oče šel na trg, da bi kupil perzijsko preprogo. Prijel je Ashkana, ki mu je bilo štirinajst let, za roko in šla sta na portugalski konzulat. Oče je

»Imam zelo močno podporo družine.«

ZGODBE: ASHKAN

rekel: »Moj starejši sin živi na Portugalskem in se bo poročil. Rad bi, da je kdo od družine navzoč. Moj sin bo šel na poroko.« Na konzulatu so Ashkanu dali vizo za teden dni.

PRIHOD IN ŽIVLJENJE NA PORTUGALSKEM

Ashkan je prispel na Portugalsko leta 1988. Ko je odhajal, je nad letališčem prvič v življenju videl mavrico! Toda ta vtis se je kmalu razblinil, ko je zagledal revna domovanja v bližini. »Oče mi je pisal vsak teden. Vsako sredo sem prejel njegovo pismo in nisem mogel prenehati ihteti.« Nekega dne pisem ni bilo več. Pisal je očetu, a odgovorila je mama, rekoč, da je oče izginil. »Očeta so aretirali, češ, da je otroke poslal iz države. Zaprli so ga za dve leti. Nihče ni vedel kam. Po tistem so ga poslali na fronto, a ker mu je že bilo šestdeset let, je tam ostal manj kot leto dni.«

V vmesnem času se je Ashkan pričel šolati. Hodil je na srednjo šolo Paço D' Arcos, ob tem pa se je učil in izpopolnjeval znanje portugalsčine. Prijatelj je pa si ni znal pridobiti. V šoli so ga poznali kot »tistega Arabca«. »Mislili so, da sem nekakšen teorist, ali kaj.«

NOVO PRIPADANJE IN VKLJUČEVANJE V DRUŽBO

Tako je bilo, dokler se ni nekega dne odločil, da se pridruži Društvu dijakov. Takrat se je njegov položaj v šoli spremenil. Dobil je prijatelje in zdaj je dejavno sodeloval v šolskih aktivnostih. »Prijatelje iz tistih časov imam še danes. Prijateljstvo je bilo zares trdno. Še zmeraj so moji prijatelji. Eden od njih je celo boter mojemu sinu. Njihove družine so me sprejele medse. Vabijo me za božič. Tudi skrbeli so zame, ko sem bil mlad. Hotel sem to in ono. Čakaj, pazi nase, stoj proč od tega. Oni so moji resnični prijatelji.« Življenje se je spreminjalo. Pri starosti 18 let se je zaposlil v pizzeriji v

Cascaisu. Študiral je in delal. Zaslužil je in ker se je njegov brat poročil, se je odselil.

Nekega dne ga je brat povabil, da bi delala skupaj, saj je hotel postaviti podjetje za oskrbo restavracij v Cascaisu. Ashkan je prekinil delo v pizzeriji. Sleherni dan je vstal ob 3.00 zjutraj, da je šel po paradižnike, čebulo, krompir na trg Ribeira v Lizboni. Z vlakom se je vračal v Cascais. Nekaj denarja je zaslužil in z bratom sta kupila majhen kombi in razširila posel. Zdaj sta oskrbovala še tri restavracije več.

Zlagoma so ju v restavracijah Cascaisa spoznali kot dobra delavca, poštena, takšna, ki se držita rokov. »Ob 3.00 zjutraj sva že bila na poti na trg. Le tako sva lahko dobila najboljše plodove. Zmeraj sva bila prva. Dober glas se je širil, podjetje tudi.«

ŽIVLJENJE NA PORTUGALSKEM

Ko se je širilo delo, je tudi Ashkanovo socialno življenje postalo bolj intenzivno. Ko si je utrdil ekonomski položaj, je Ashkan srečal svojo prvo ženo. Bila je brazilske narodnosti in Ashkanu je odprla nov pogled na življenje. Ashkan je odpotoval v Brazilijo in tam se je srečal z ženino družino. Stkal je emocionalne vezi, ki ga nanje pripenjajo še danes. »Moja brazilska družina je še zmeraj moja družina.« Ima štirinajstletnega sina, nanj polaga vsa upanja. Čez čas sta se zakonca razšla. Kljub ločitvi ima z nekdanjo ženo dobre odnose. Z njo skupaj skrbita za sina. Pred približno dvema letoma je Ashkan srečal svojo drugo ženo. Takrat je bila višji prehrabni tehnik v Ashkanovem podjetju. Mlada žena ga je očarala. »Velik vtis je naredila name, ker je močna in seveda tudi lepa.« Čez

»Tvegati moraš in pokazati podjetniške sposobnosti ter predanost.«

ZGODBE: ASHKAN

leto dni sta bila nerazdružljiva in sta se poročila. Danes je Ashkan lastnik velikega distribucijskega podjetja na Portugalskem. Uspešen poslovnež je. Ima sredstva, da lahko podpira begunce, še posebej Irance. Ker je njihovo dramo občutil na lastni koži, ker ima zdaj položaj, se počuti obvezanega, da pomaga. Pri njem delajo begunci, drugim je pomagal, da so vzpostavili stik z ustanovami. Med intervjujem so ga večkrat klicali, da pomaga reševati vprašanja beguncev. Le deset let po tistem, ko je pobegnil iz Irana, je Ashkan znova srečal očeta, mamo, sestro.

**»Ob 3.00
zjutraj smo že
bili na poti na
tržnico.«**

ZGODBE: XERIP

Ime: **XERIP**

Priimek: **SIYABEND**

Starost: **31**

Država porekla: **KURDISTAN**

Živi v **Italiji** od: **novembra 2012**

KRATEK POVZETEK

»V Turčiji je vojska preplavila kurdsko območje, vasi, in ubijala kurdsko civilno prebivalstvo. Svoje kulturne in politične identitete nisem mogel svobodno izraziti, kakor tudi ne javno izraziti svojega mnenja ali braniti človekovih pravic. Takšno stanje me je prisililo, da sem zapustil državo, da se ognem zapora, hudega preganjanja in smrti.«

»... MORAL SEM POBEGNITI, KER SEM PACIFIST.«

XERIPOVA ZGODBA: KONFLIKT IN POBEG

Xerip Siyabend se je rodil v Diyarbakiru v Turčiji. Ima dve sestri in dva brata. Xerip je najstarejši. Ima diplomu višje šole iz mode. Ko je končal šolo, je kakšno leto delal v modni industriji. Med študijem je delal v filmski industriji kot kreativni direktor, pomočnik, fotograf in sodeloval je z domačimi in tujimi novinarji. Obe sestri sta študirali na Umetnostni Akademiji. Brata sta nogometaša, mama je

gospodinja, oče komponira. Leta 1980, v času državnega udara v Turčiji, so morali zapustiti Carigrad, iti s trebuchom za kruhom tako kot se je to zgodilo mnogim kurdskim družinam. Leta 1984, ko sta se starša poročila, sta se preselila v Silvan. Leta 1986 se je Xerip rodil in po njegovem rojstvu so se starši zaradi pritiskov turške vlade preselili nazaj v Carigrad, kjer je Xerip hodil v osnovno, srednjo in višjo šolo.

V vseh letih je trpel zaradi diskriminacije, ki jo je izvajala turška vlada in nacionalisti, kajti želel si je študirati kurdski jezik. Slabo so ravnali z njim, ko mu je bilo 18 let. Že pri dvanajstih letih so ga za kakšen teden zaprli in mučili, a še zmeraj je nasprotoval kriminalnim dejanjem turške vlade. Po koncu srednje šole se je s starši preselil v Kurdistan, na jug Turčije. Tam je bil približno leto dni, ko se mu je ponudila priložnost, da sodeluje v Evropski prostovoljski službi (EVS) v Eboli v Italiji. Po šestih mesecih, na koncu projekta, se je vrnil v Turčijo in šel na Univerzo Kafkas, ekonomsko fakulteto.

V času prvega leta študija je postal aktivist, borec za človekove pravice in za to, da bi kurdski jezik postal uraden jezik v Turčiji in na univerzah. Sprožil je peticije po univerzah, po tistem pa so ga izključili z univerze. Ko je bil leta 2009 sprejet nov zakon, je šel znova študirat, tokrat na drugo fakulteto, leta 2011 je diplomiral. Potem ga je turška vojska prisilila, da se je vpisal v vojaško službo. Turška vojska je na kurdskem območju požigala vasi, pobijala civilno prebivalstvo. Ker je pacifist, je Xerip moral pobegniti. Dejal je, da noče v vojsko zaradi ugovora vesti in približno leto dni se je skrival vse naokrog, dokler ni v novembru 2012 priletel v Italijo.

»Ovire sem premagal tako, da sem prosil za pomoč italijanske prijatelje in različna društva.«

SPOPRIJEMANJE S TEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI

Ko je prispel v Italijo, je imel vrsto težav, tako kot drugi iskalci azila. Več dni je spal pred sprejemnim pultom, proseč za politični azil. Pa tudi na cesti, vse dokler ni našel socio-kulturnega kurdskega centra. Tam je ostal do oktobra 2013. V centru so se člani ukvarjali s kulturo in identiteto Kurdov tudi z drugih območij Kurdistanu. Z njimi je delil vse, ne le kulturo, tudi bolečino, kajti vsi so imeli podobne izkušnje in rane. Prva prepreka je bil jezik, nato velika birokracija, rasizem, težavno iskanje dela, kulturne razlike. Drugi Kurdi so mu pomagali, tisti, ki so se že umestili v italijansko družbo. Pomagale so mu organizacije za človekove pravice in nekateri italijanski prijatelji.

PRIPADATI DRUŽBI IN PRISPEVATI ZANJO

Ko so Xeripu odobrili humanitarno zaščito, je pričel delati v različnih zbirnih centrih v vlogi kulturnega mediatorja. Še zmeraj je prostovoljec v socio-kulturnem kurdistskem centru. Hotel je pomagati Kurdom, ki prihajajo v Italijo iskat politični azil, ki želijo, da drugi spoznajo kurdsko kulturo in borbo kurdskega ljudstva. Imel je priložnost sodelovati s številnimi društvi, ki delujejo v svetu priseljencev in človekovih pravic. Zahvaljujoč svoji preteklosti fotografa in filmarja dela zdaj z nekaterimi novinarji, ki pripravljajo dokumentarne filme v Italiji, Siriji in Iraku. Skozi njegove pripovedi se sliši glas vojnih žrtev ISIS-a, nastajajo fotografske razstave, ki prikazujejo Kurde in njihovo stvarnost.

»Spoznaval in sprejel sem italijansko kulturo, ob tem pa sem predstavljal tudi svojo.«

ZGODBE: VAHIDA

Ime: **VAHIDA**

Priimek: **H.**

Starost: **48**

Država porekla: **BOSNA IN HERCEGOVINA,
FEDERACIJA BIH IN REPUBLIKA SRBSKA**

Živi v **Sloveniji** od: **1993**

KRATEK POVZETEK

Vahidi je bilo devetnajst let, ko je izbruhnila vojna v Bosni in tako je bila Vahida prisiljena zapustiti rodno vas blizu mesta Bosanski Novi. Skoraj leto dni je preživela na Hrvaškem pri bratu, da bi si opomogla od travmatičnega pobega. Leta 1993 je prispela v Slovenijo in ostala je približno leto dni v begunskem centru. Pričela je prevajati. Povabili so jo, da se pridruži Mreži šol za begunce. Potem se je odločila, da se vpiše na fakulteto. Zdaj ima magisterij iz angleškega jezika in angleške literature in znanstveni magisterij iz socialne pedagogike. Doslej je delala na nacionalni in mednarodni ravni skupaj z vidnimi izvedenci. Zdaj dela na enem od slovenskih ministerstev.

**»NI TEŽKO ZNOVA ZGRADITI HIŠE,
NI TEŽKO ZNOVA ZGRADITI CESTE,
A TEŽKO JE ZNOVA ZGRADITI ŽIVLJENJE.«**

POBEG

Tako, dejali smo, da je bilo ob izbruhu vojne Vahidi devetnajst let. Iz vasi, raztresenih po okoliških hribčkih, so muslimane pregnali. Spominja se, da je v njeni družinski hiši некоč bilo kar petinštirideset beguncev. Teško je bilo reči, kdo jih je pregnal z domov. So jih pregnali sosede, prijatelji? Ne ve se, preganjalci so bili zamaskirani. Ljudje, ki so se naselili v Vahidinem domovanju, so s seboj prinesli hrano, a je z drugimi niso delili, nasprotno, skrili so jo za težke čase. Vahidina družina je imela žito in zelenjavo, toda v mesecu dni je vse pošlo, kajti nahraniti je bilo treba petinštirideset lačnih ust. Preveč! Hiša je smrdela po hrani, ki je drugi niso pojedli, marveč skrili. To je bil eden njenih prvih vtisov o vojni.

Vahida se spominja potovanja z vlakom, skupaj z mnogimi drugimi. Začuda, ni je bilo strah. Na vsaki postaji je skočila z vlaka, šla iskat vodo za tiste, ki so bili žejni. Tiste, ki so striženje potrebovali, je ostrigla. »Ko je človek v nevarnosti, ko mu grozijo zares, se ne boji. Nima kaj izgubiti,« pravi. Spominja se tudi, da je nenehno govorila. Mati ji je pogosto položila roko na usta, da bi jo utišala. Toda, ko je bila Vahida mlada, se ni bala. Njena mati pa je bila precej bolj izkušena in razumna, pa tudi previdnejša.

Vlak se je ustavil na hrvaški meji. Družina se je ločila. Vahidina mati je ostala na varnem, nekje v Bosni. Vahida je odpotovala na Hrvaško. Približno leto dni je preživela pri bratu, da si opomore od travmatičnih izkušenj. Tudi na Hrvaškem je bila vojna, a ne v Zagrebu.

VAHIDINA ZGODBA

Iz Zagreba je Vahida odpotovala v Slovenijo, v lokalni begunski center v Hrastniku, majhnem industrijskem podeželskem mestu. Natanko se spominja, kdaj je to bilo: 15. julija 1993.

ZGODBE: VAHIDA

Živela je v baraki, si sobo delila z desetimi so-stanovalkami. Da ta bližina ni bila zmeraj prijetna, je odveč poudarjati. V tistem času se je Vahida veliko spraševala o prihodnosti. "Kje bom živela? S čim se bom preživljala? Nisem študirala, nimam znanja, nimam spretnosti". Veliko vprašanj! Pričela je delati, prevajati. Veliko se je naučila o sebi in drugih, o svoji zmožnosti, da je v stiku z njimi. Biti zmožen vzpostaviti in obdržati stike je izjemno pomembno, če je nekdo begunec.

Razselili so se ne le odrasli in starejši, veliko je bilo otrok, razpršenih povsod po Sloveniji, in Vahido so prosili, če bi delala v Šoli za begunske otroke.

"Za Božjo voljo, bom tega sposobna? Nisem študirala, nimam znanja in spretnosti?" Begunec se mora res potruditi, da se nauči jezika države, ki ga sprejema. Dobro mora obvladati angleško. Toda zaupali so ji, da bo zmogla.

"Izobrazbe in znanja ti nihče ne more odvzeti, pa naj se zgodi karkoli," pravi Vahida. "Izobrazba je nadvse pomembna." Vahidi je bilo 24 let, ko je začutila, da mora študirati dalje.

Vahida se je vpisala na Univerzo v Ljubljani, v študij angleščine in angleške književnosti. Njeno dvojno življenje se je tedaj pričelo. Delala je in študirala. Še več, organizacija, kjer je delala, je dobro poskrbela za izobraževanje zaposlenih. Sleherni mesec je bilo tam kakšno usposabljanje za zaposlene in enega do dva dni so porabili, da so razpravljali o svojih delovnih izkušnjah in bili so deležni supervizije izvedencev. Med izvedenci je bila tudi upokojena psihologinja in svoj čas in energijo je posvečala otrokom, ki jih je prizadela vojna. Imela je svojo mednarodno socialno mrežo strokovnjakov iz različnih evropskih držav. Prosila jih je, povabila jih je, da pridejo pomagat.

Prihajali so od vsepovsod: Švice, Nizozemske, Velike Britanije, Belgije. Ta krog

»Jaz
sem v redu,
ti si v redu.«

znancev in prijateljev, kolegov je na nek način postal tudi Vahidin krog. Na te ljudi se je lahko naslonila, se zanesla, da bo od njih dobila pomoč, ko bo potrebno. «

Begunske družine, ki so živele v barakah, so želele le, da čas mine, čakale so, da se situacija spremeni. O šolanju otrok pogosto niso razmišljale. Hoditi v šolo, to je nekaj, kar počnemo v mirnih časih, ne v vojni. Pa je res tako? Starši so se težko odprli in njihov odnos do šole se je prenašal na otroke. Otroci si niso želeli hoditi v šolo. Če so že prišli, so prišli kar v pižami. Veke so se jim lepile od spanca. Toda Vahida in drugi učitelji iz tega niso delali drame. Sprejeli so jih in zlagoma so otroci pričeli prihajati snažno oblečeni k pouku. Eden od temeljnih načinov učenja je posnemanje in to se je zgodilo v Vahidinem razredu.

Še več, za otroke so organizirali psiho-socialno pomoč in četudi ni znala plesati, naj bi Vahida učila otroke plesa. Pa se je, ko jih je učila, tudi sama naučila plesati tako kot druge stvari mnogokrat pred tem. In tako so bili otroci veseli, da so lahko javno nastopali. Bili so srečni, kajti ploskali so jim. Ponosni in veseli. Prišli so tudi starši in bili so ponosni nanje. Ponosni in srečni so bili. In kakšna je bila Vahidina vloga pri tem? »Pomagala sem šoli in šola je pomagala meni«.

Leta 1994 je Vahida usklajevala pomožne učitelje begunskih otrok in takrat je bila v tesni povezavi z upokojeno psihologinjo, ki je bila seveda starejša od Vahide, bolj izkušena, imela je precej več znanja. To je bila za Vahido srečna okoliščina. V njej je odkrila mentorico. "Ni večje sreče," pravijo Kitajci, "kot je imeti učitelja."

Ko je pričel delati, je mentorico tudi spremljala na svojo prvo transkontinentalno konferenco v Edmond v Kanadi. Njena mentorica je tam moderirala delavnico o prostovoljstvu. Vahida se je tresla od strahu in ni vedela, kaj naj sama pove o prostovoljstvu. Potem pa, Evreka! Pričela je pripovedovati svojo

ZGODBE: VAHIDA

lastno zgodbo. Čutila je, da je številno občinstvo utihnilo in mislila je, kako slaba je. Na koncu si ni upala pogledati po dvorani. Ploskali so ji stoje, nagradili so njeno iskrenost, kongruentnost in seveda znanje. Ta izkušnja jo je okrepila in ko se je vrnila k študiju, je bila manj plašna in bolj je zaupala vase. Prišlo je do resnične transformacije.

Leta 2000 so Vahidi podelili slovensko državljanstvo.

PRIPADANJE

Vahida pripada vsaj dvema kulturama: bosanski in slovenski. V Ljubljani se počuti doma, kadar gre v Bosno, pravi, da gre domov k mami. Do obeh kultur ima kritično distanco, utemeljeno na refleksiji in transformativnih silah njene osebnosti. Vahida pravi: »Mi v Sloveniji.« Vahida pripada novi družbi, ker se je pripravljena učiti in se razvijati skupaj s svojim socialnim okoljem.

MEJNIKI IN STRATEGIJE V PODPORO VAHIDINEMU TRANSFORMATIVNEMU VKLJUČEVANJU

Če analiziramo Vahidin tok življenja, ugotovimo, da je njen psihološki profil takšen, da spodbuja vključevanje, da se znova postavi na noge, da lahko preživi travme. Njen odnos do drugih je, kot pravi: »Jaz sem v redu, ti si v redu.« Pomembno je s kom so begunci povezani, kajti ta človek je most med njihovo in novo družbo. Prav tako je pomembno, da begunec zadrži prednosti svoje kulture. Večkrat je Vahida razmišljala o prihodnosti: vpisala se je na univerzo, v dodiplomski in podiplomski program. Njen znanstveni magisterij je bil povezan z njenim delom, motivacijo, prostovoljstvom. Še zmeraj je v

»Nekateri se postavijo na noge, drugi klecnejo, nekateri gredo dalje zaradi tega, kar so doživeli ali zato, ker se doživetemu upirajo.«

dobrih odnosih z mentorico, za katero je bila tudi Vahida vir znanja. Slovenščine se je naučila z delom, študijem, delovanjem. Skorajda brez naglasa je. Tekoče govori in piše v več jezikih, njeno delo ni omejeno le na eno državo, marveč se širi v Evropo in svet. Dobro komunicira. Je dober projektni vodja, zna delovati v timu. Povezuje ljudi, ustanove, področja dela, ciljne skupine. Rada rešuje probleme in rada ima problemsko učenje.

ZGODBE: REUBEN

Ime: **REUBEN**

Priimek: **HAMBAKACHERE**

Starost: **38**

Država porekla: **ZIMBABVE**

Živi na **Irskem** od: **2006**

KRATEK POVZETEK

Reuben je bil poslovnež in je živel v Zimbabveju. Leta 2005 je iz političnih razlogov moral zapustiti državo. Bil je poročen, imel je mlado družino in njegova žena ter otroci so se preselili v Južno Afriko še preden je Reuben zaprosil za azil. Reuben je prišel za družino v letu 2006. Reuben je ustanovni član »Platforme beguncev in iskalcev azila« (RASPI), ustanovljene v letu 2006. Skupina je ustvarila datoteko, povezano s 34-imi azilnimi centri na Irskem. V začetku je skupino podpiral Irski svet za begunce. Leta 2014 so Reubena pritegnili v irsko vlado na pobudo ministra Francesa Fitzgeralda. Predstavljal naj bi azilante pri 'Cultur', organizaciji, ki skupnostno pristopa k delu z azilanti in migranti. Šlo je za odpravljanje vzrokov neenakosti in nepravilnosti. Reuben je pomemben ambasador azilantov na Irskem – velik zgled za vse nas.

»... V NEKEM TRENUTKU MI JE VARNOSTNA SLUŽBA GROZILA.«

REUBENOVA ZGOBA O SPOPADU IN POBEGU

Reuben je imel svoje lastno podjetje v Zimbabveju. Leta 2004 je izgubil veliko blaga v spopadu z oblastmi. V tistem času so se razmere poslabšale, kajti novi zakon je preprečeval, da bi poslovneži kot Reuben prišli do potrebnih deviz za poslovanje. Okrog leta 2004 je Reuben prišel na piko oblasti, ker je bil predstavnik skupnosti majhnih podjetij in politično dejaven. Njegovi protesti so pritegnili pozornost policije. Reuben je bil član političnega gibanja, ki je nasprotovalo obstoječi stranki predsednika Mugabeja. Reubenu so grozili, prijatelji in sodelavci so mu svetovali, naj gre iz države. Mnogi oporečniki režima so namreč v tistem času izginili neznano kam. Iz varnostnih razlogov se je leta 2005 Reuben preselil v Južno Afriko. To je bil tudi njegov prvi korak na poti do azila na Irskem leta 2006.

SPOPRIJEMANJE S TEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI

Leta 2010 se je Reuben priključil Irskemu svetu beguncev (RCI) kot prostovoljec. Pričel je kampanjo v dobro beguncev. Četudi je svet podpiral Reubenovo kampanjo, pa mu niso bile všeč nekatere Reubenove akcije. To je zaustavilo pobudo RASPI, saj iznenada ni bilo več sredstev. Reubenov radikalni način in predlagane akcije niso ustrezali pogledom sveta in bali so se, kako bo denar porabljen. Reuben je z RCI delal še tri leta. Leta 2014 je Reuben dobil irsko državljanstvo in irska vlada ga je povabila, da dela v delovni skupini za izboljšanje položaja iskalcev azila. Irski minister Frances Fitzgerald si je želel izboljšanja na svoj način, a Reuben je stvari videl drugače. Za vladno pogajalsko mizo je bil Reuben osamljen, ko je zahteval radikalne spremembe v obravnavi iskalcev azila. Na njegovi strani je bila le Sue.

»Spoznal sem ministra, da se pogovoriva o težavah.«

ZGODBE: REUBEN

Reuben in Sue nista mogla razviti novega scenarija, kajti omejevanje finančnih sredstev za pomoč beguncem, omejevanje dostopa do izobraževanja in integracije v družbo in umestitve beguncev na trg dela, vse je bilo že sprejeto. Reuben je iskal nove oblike in kmalu je spoznal, da ne bodo mogoče. »V delovni skupini smo se sestajali, a vladne odločitve so bile že sprejete. Nič se ni dalo narediti.« Skupini se je priključil avgusta leta 2014, leta 2015 je iz nje izstopil iz dveh razlogov: ni bilo možnosti dostopa do izobraževanja za azilante, ni bilo možnosti umestitve azilantov na trg dela. Z borbo je nadaljeval v javnosti, objavil je svoje odstopno pismo, naslovljeno na ministra Fitzgeralda in predsednika delovne skupine. Reuben se je vrnil v skupino RASPI (12 članov, ki so direktno predstavljali azilantske centre na Irskem), ki jo je zastopal v vladni skupini. Vsi se niso strinjali z njegovim odstopom, kajti možnost vplivanja je bila zdaj manjša. Reuben je trdil, da je bila delovna skupina le navidezna, da se z njo ne bo zgodilo nič, kar je razdelilo aktiviste na dva tabora. Reubena so nadomestili z nekom drugim.

PRIPADANJE DRUŽBI IN PRISPEVANJE ZANJO

Reuben je pričel delati za »Cultur« kot prostovoljec. Bilo je v letu 2014. Ko je izstopil iz vladne delovne skupine, je postal dejavnejši. Reuben je s skrajšanim delovnim časom delal za »Cultur«. V pogodbi, ki jo je sklenil, je zapisano, da bo lahko deloval kot aktivist, z namenom, da se ukinejo azilantski centri, da bo pri tem svoboden v odločitvah, če le ne bo v navzkrižju s poslanstvom in cilji »Cultur«. Je svobodnjak in misli, da družbi največ da, če mu je dana demokratična pravica do govora in

»Začel sem s kampanjo za odpravljanje vzrokov neenakosti in nepravilnosti azilantov.«

če si prizadeva iskati možnost za nadomestitev azilantskih centrov. Reuben značilno poudari, da predstavlja sebe (posameznika) in poglede ključnih aktivistov in ne predstavlja »Cultur«. Snemanje intervjuja se je končalo in pogovor sva nadaljevala, tako na splošno, o njegovi družini, sanjah, upanju za prihodnost. Reuben je pravi aktivist in je zgled za vse azilante, ki se pokušajo integrirati v družbo.

ZGODBE: ELVISA

Ime: **ELVISA**

Priimek: **KANTAREVIĆ**

Starost: **35**

Država porekla: **BOSNA**

Živi v **Nemčiji** od: **1992/2000**

KRATEK POVZETEK

Elvira Kantarević se je rodila v Bosni. Ima sestro in brata. Družina je živela v Bosni, ko so izbruhnile vojne grozote s Srbijo, okrog leta 1991. Takrat so morali zbežati iz države. Prišli so v Nemčijo in tam živeli pet let, tam je živela kot Nemka. Potem je prišla grožnja, da jih bodo deportirali v Bosno in to se je tudi zgodilo leta 1997, a Elvira je bila prepričana, da se bo v Nemčijo vrnila. Leta 2000 je dobila študentsko vizo in takrat sta s sestro prišli študirat na univerzo. Od leta 2005 dalje je Elvira poročena, ima dva otroka, živi v Hamburgu in je vodja oddelka za migracije in drugačnost v znani izobraževalni agenciji.

»BILA SEM NEMKA Z ROKOM TRAJANJA.«

NENADEN ODHOD

Elvira je bila stara deset let, ko se je pričel spopad med Bosno in Srbijo. Ni prav razumela, kaj se dogaja, a zdelo se ji je, da imajo odrasli nekakšne skrivnosti med seboj. Nekega dne je mati njene najboljšje prijateljice dejala, da se ta ne sme več igrati z njo, češ, da je Bosanka. Istega dne je slišala pasti tudi prve

bombe. Tedne dolgo so bili člani njene družine preplašeni, delali so si zaloge hrane. Tudi sicer so ostajali doma in spali v dnevnikih oblačilih. Lepega dne so Elvira, njena sestra ter mati sedle v avto in se podale v neznano smer. Ker je njihov oče že delal v Nemčiji kot rudar, so odpotovale tja.

KAKO JE ELVIRA NAŠLA SVOJE MESTO V NOVI DRUŽBI

Njen oče je živel v Gladbecku, rudarskem področju. Za družino je iskal stanovanje, a našel je le nekakšno garažo. Živeli so v teh slabih okoliščinah šest mesecev. Elvira se je počutila varno. Okrog nje je bilo veliko sosedov, ki so jim dajali hrano, slaščice, pomagali so jim pri učenju nemščine. Elvira je šla v šolo, dali so jo v peti razred. Dali so jo v posebno šolo, a hitro so jo premestili v gimnazijo. Našla si je prijatelje in bila je odlična v šoli, prav tako tudi njena leto dni mlajša sestra. Želela se je učiti jezika kar se da hitro. Od očeta sta dobili slovar in s sestro sta se nenehno učili. Kmalu sta prevajali uradne dokumente in spremljali družinske člane k zdravniku. Ves čas sta imeli zgolj dovoljenje za bivanje v Nemčiji, a le za šest mesecev. Elvira se je počutila kot rojena Nemka z rokom trajanja. In potem, groza! Ukaz za deportacijo. Elvira je bila v devetem razredu. Toda v njihovi soseški je bila tudi gospa, ki je okrog sebe zbrala nekaj drugih, saj ni hotela sprejeti te odločitve. Skupina je uspela, a le delno, da uveljavi svojo prošnjo. Elvira in sestra sta lahko ostali še leto dni, toliko, da končata šolanje, a le z enim staršem. Tako sta mati in mlajši brat odšla v Bosno. Elvira in oče so ostali v Nemčiji še leto dni. Šli so nazaj v Bosno, dekleti sta šli še za tri leta v šolo in potem sta sestra in Elvira zaprosili za študentsko vizo in obe sta ju dobili. Študirali sta nemški jezik in filozofijo na Univerzi v Bochomu. Študij sta zaključili leta 2005 z diplomo prve stopnje. Vse svoje poklicno življenje si je Elvira prizadevala pomagati tistim, ki so v podobni situaciji, kot je bila njena, tistim, ki so tujci v deželi. Sprva je bila

ZGODBE: ELVISA

svetovalka za migrante. Zdaj dela pri izobraževalni agenciji, kjer vodi oddelek za migracije in drugačnost. Organizira dogodke, dela na projektih, ukvarja se z mreženjem, da bi naredila situacijo migrantov na delovnem trgu lažjo. Hkrati pomaga drugim, da se borijo zase in še vedno pomaga tudi finančno svoji družini v Bosni. Zdaj se ukvarja tudi z izobraževanjem mentorjev, ki pomagajo migrantom, ko ti vstopajo na delovni trg. Od leta 2005 je Elvsa poročena, ima dva otroke. Živi v Hamburgu. Zdaj čuti, da končno pripada nemški družbi. Leta 2008 je dobila tudi nemško državljanstvo. Bosna je še zmeraj njen dom, tam je njena družina, prijatelji, a Nemčija je njen drugi dom. Ponosna je, da je Nemka.

»Morate imeti moč, da postanete del okolja.«

ZGODBE: TINU

Ime: **TINU**

Priimek: **ACHIOYA**

Starost: **43**

Država porekla: **NIGERIJA**

Živi na **Irskem** od: **1999**

KRATEK POVZETEK

Tinu se je rodila v družini politikov. Njen oče je bil nigerijski politik. Leta 1990 je bilo v Nigeriji veliko nasilja med političnimi strankami: ugrabitve, umori, vse to je bilo običajno. To je bil čas, ko je Nigerija iz vojaškega režima prehajala v demokracijo. V tistih tranzicijskih časih mednarodna skupnost ni odigrala pozitivne vloge. Nespremenjeno stanje bi namreč koristilo koruptivnim dogovorom s tujimi družbami o črpanju nafte. Tinu se je leta 1999 poročila. Njen oče se je izobraževal v Veliki Britaniji leta 1950 in je bil dobro povezan z Irsko. Tinu je imela sestre, ki so živele v Veliki Britaniji. Tinuina odločitev, da se preseli na Irsko, je bila pod vplivom irskih nun, ki so jo vzgojile in so se vračale na Irsko v letu 1990. Tinu je univerzitetno diplomirana arhitektka. Ko je prispela na Irsko, so jo namestili v zbirni center Kenmare. Njeno prošnjo so obravnavali v letu 2000. V nasprotju z današnjimi razmerami, ko morajo ljudje v zbirnih centrih včasih leta dolgo čakati na obravnavo, je Tinu takoj našla delo. Močna lokalna skupnost je poskrbela za prišleke in vztrajala je, da lahko delajo, četudi v nasprotju z nacionalno politiko. Skupnost starejših v Kenmare je takoj prepoznala spretnosti, ki so jih ljudje kot Tinu imeli in

vztrajali so, da se jim dovoli delati in integrirali so se v njihovo novo skupnost na nadvse naraven način. Prva pozitivna izkušnja, ki jo je Tinu dobila pred več kot sedemnajstimi leti, je bila izkušnja z uglednim aktivistom, ki je pomagal drugim iskalcem azila na različnih mestih, in v različnih situacijah na Irskem, z vplivanjem na vladne odločitve. Tinu zdaj dela kot programska direktorica na področju kulture. Tinu se je pridružila »Cultur« 2016 kot projektni vodja. Ima štirinajst let izkušenj z delom v nevladnih organizacijah, v javnem sektorju, pri projektih, ki jih je financirala vlada, z nudenjem pedagoške pomoči in omogočanjem medkulturnega dialoga v težavnih okoljih. Tinu ima diplomu iz skupnostnih študij s Tehnološkega Inštituta Dundalk in znanstveni magistririj iz reševanja konfliktov s Trinity College Ireland.

»... V KENMARE SO NAS VAROVALI KOT DOJENČKE.«

TINUINA ZGODBA O SPOPADU IN POBEGU

Tinuin oče je bil v devetdesetih letih nigerijski politik. Tinu in njena družina so bili demokratično usmerjeni in proti vojaškemu režimu. V poznih devetdesetih letih se je iz razlogov osebne varnosti Tinuin oče odločil, da odide iz države. Ugrabitve, nasilje in politični umori so bili pogosti v času, ko je nigerijska družba prehajala od vojaškega režima v demokracijo. V tistem prehodnem času so se vrstili vojaški udari in nasprotovanje demokratičnim procesom je bilo močno. Dogajali so se še drugi zapleti, ki presegajo okvir tega prispevka. Da bi bralec dobil globlji vpogled v takratno stanje, iz »Human Rights Watch« navajamo naslednje: »Uporaba nasilja kot politično orodje je bila v Nigeriji navzoča že pred prvim prihodom predsednika Obasanjo na oblast, pa tudi kasneje. Volitve v letu 1999 so spremljali nasilje in ustrahovanje, pa tudi

ZGODBE: TINU

goljufija. Nigerijska vlada je uporabljala politično nasilje celo bolj brutalno in načrtno. Kljub prehodu k civilni vladi je nasilje prevladovalo. Na razpolago je bil kup orožja, ki je v rokah najetih brezposelnih mladcev - najeli so jih politiki, postal nevarno orožje v borbi proti oporečnikom.«

SPOPRIJEMATI SE STEŽAVAMI V NOVI DRUŽBI NA RAZLIČNIH MESTIH IN OB RAZLIČNEM ČASU

Vredno je povedati Tinuino zgodbo, njena prva srečanja z Irci v Kenmare, v grofiji Kerry in jih primerjati z drugimi na drugih mestih na Irskem. V Kenmare, v lokalni skupnosti, so Tinu in njene kolege dobro sprejeli. Domačini iz Kenmare so bili prepričani, da bo nove člane skupnosti, ki so prihajali iz zbirnega centra moč povsem integrirati v lokalno v skupnost in med delavce. Tinu so poslali na pogovor za službo v lokalni arhitekturni biro, kajti izkušenih arhitektov takrat n bilo dovolj, v začetku desetletja 2000, ko se je gradbeništvo na Irskem razcvetelo. Ta njena izkušnja je bila za nas presenečenje v primerjavi z žalostnimi zgodbami današnjih zbirnih centrov - nesprejemljivo zavlačevanje ter kršitev temeljnih človekovih pravic, pravice do dela in izobraževanja.

Tinu je pripovedovala o pomoči v Kenmare, kako lepo so jo sprejeli v družbi arhitektov. Pravzaprav jih je to eksotično dekle iz Nigerije očaralo. Spraševali so jo: »Se lahko dotaknem tvoje kože?« ... mnogi niso še nikoli videli temnopolte osebe dotlej. Sosedo so Tinu peljali z avtom, če je šla po nakupih. Pripravljene so bili pomagati. »Bili smo kot njihovi dojenčki.« Pomembno je povedati, da Tinu ni imela uradnega dovoljenja za delo, a so stvari nekako uredili, da je lahko delala v izbranem poklicu. Tinu se je odselila iz Kenmare v drugo mesto na severu Irske (grofijo na meji) konec leta 2000. Tu jo je čakalo vse kaj drugega. Rasizem . . . ! Rekli so ji: »Pojdi domov v svojo deželo!« Otroke so v

šoli nadlegovali in na stene pisali rasistične pripombe ... Bil je pravi pekel. Takrat je Tinu skupaj z drugimi ženskami ustanovila »Louth African Women Support Group« (podporno skupino afriškim ženskam), da bi jih bilo slišati v lokalni skupnosti. Tinu je čutila, da je do rasizma prišlo zaradi pomanjkanja informacij o njih ... Irska vlada lokalnim prebivalcem ni dala informacij o njih ...

Lokalno prebivalstvo ni le poslušalo lokalnih medijev, pač pa tudi negativno poročanje o njih. »Kradete nam delo.« ... »Smrdljivi ste!« in tako dalje. Tinu pripisuje sovražnost te grofije na meji njeni zgodovini spopadov z bližnjo Severno Irsko.

V prizadevanju, da bi nasprotovale rasizmu, so Tinu in kolegice pričele obiskovati osnovne šole, kjer so otroke učile o nigerijski kulturi. Tinu je moč črpala iz predhodne pozitivne izkušnje v Kenmare. Verjela je, da bo lokalna skupnost bolje razumela vprašanja beguncev, če bodo delovale od spodaj navzgor. Ta način je pozitivno učinkoval na širšo skupnost, rasizem se je pomiril. Tinuina pobuda je dosegla, da so otroci pripovedovali o nigerijski kulturi doma. Tinu je pričela delati s HSE kot skupnostna mati, ki obiskuje nove matere iz begunske skupnosti. V naslednjih letih je bila tudi svetovalka HSE glede vrste vprašanj begunskih družin.

PRIPADANJE DRUŽBI IN PRISPEVANJE ZANJO

Ko je delala s HSE, je bila tudi prostovoljka pri Louth African Women's Support Group. Situacija žensk v zbirnih centrih je lahko težka, ker moški ne smejo delati, kar je v nasprotju z njihovo vzgojo. Ta situacija pritiska na ženske, ki

Tinu je skupaj z drugimi ženskami ustanovila podporno skupino afriškim ženskam, da bi jih bilo slišati v lokalni skupnosti.

ZGODBE: TINU

so poročene. Tinu je pridobila podporo Tehnološkega Inštituta Dundalk, ki je TINU povabil, da pride k pouku in spregovori o situaciji na Irskem. TINU je delala tudi v čezmejnih skupnostnih študijah, kjer je srečala svojo mentorico Ann McGinney. TINU je delala z uradnikom za etnične manjšine. Sprva je bilo to prostovoljsko delo, ki je vodilo v plačano delo in zaposlitev, ko so se ponudila sredstva za to. Njeno glavno delo je bilo posvetovanje z vsemi ustreznimi organizacijami v grofiji in pomoč iskalcem azila in migrantom, da si pridobijo kvalifikacije, da se lahko zaposlijo, ko pridobijo delovno dovoljenje. TINU je vzor v katerem koli kontekstu. TINU nas navdihuje.

**V
prizadevanju, da bi
nasprotovale rasizmu,
so TINU in kolegice pričele
obiskovati osnovne šole, kjer
so otroke učile o nigerijski
kulturi in begunski
situaciji na Irskem.**

ZGODBE: MARIJANA

Ime: **MARIJANA**

Priimek: **ČEŠNOVAR**

Starost: **63**

Država porekla: **BOSNA**

Živi v **Sloveniji** od: **1992**

KRATEK POVZETEK

Marijana je živela v Sarajevu, pred letom in pol ji je umrl mož, potem pa je leta 1992 v Bosni izbruhnila državljanska vojna. Pričelo se je rušenje vsega in Marijana se je znašla brez zaposlitve, dohodkov, sama s sedemletnim sinom. Evakuirali so jo v Slovenijo, kjer je na srečo živela njena mama in je družina imela lastniško stanovanje. Marijana je univerzitetno izobražena, a v Sloveniji zaposlitve ni dobila in se je prebijala s čiščenjem stanovanj. Sinu je utrla pot skozi šolanje, danes je povsem integriran. Marijana se je znova poročila. Vpisala se je na Univerzo za tretje življenjsko obdobje in tam našla svoj krog ljudi. Obiskuje predavanja iz umetnostne zgodovine ...

»**KDO STE IN NE KAJ STE, JE POMEMBNO.**«

MARIJANINA ZGODBA

SPOPAD

Vojna se je v Sarajevu začela 6. aprila 1992. Bilo je neverjetno. Mesec in pol,

ki ga je v Sarajevu preživela v vojni, preden je odšla, je bil najbolj negotov v njenem življenju. Mož ji je umrl novembra 1990 zaradi zastoja srca. Zgradba njenega bivšega podjetja je bila zrušena med prvimi, tako se je Marijana znašla sama, brez dela in kot mati samohranilka sedemletnega sina.

POBEG

»Eden od mojih prijateljev me je napotil na organizacijo Ambasada otrok. Nisem oklevala. Trdno sem bila odločena, da odidem. Sreča je bila, da je babica živela v Sloveniji, v garsonjeri, ki smo jo posedovali.«

»S sinom sem potovala z avtobusom skupaj z mnogimi drugimi ženskami vseh starosti in njihovimi novorojenčki. Ženske so vse vprek jokale, bilo je veliko joka in vpitja, saj niso vedele, ali so njihovi družinski člani še pri življenju ali ne, ali so morda ranjeni ali so umrli. Slišali so se tudi streli in strah nas je bilo. Čez dva dni, potem, ko smo po stranskih cestah potovali čez Bosno, smo se znašli v Splitu in od tam smo šli na Reko in nato v Ljubljano. V tistem času sem še zmeraj trdno verjela, da vojna v Sarajevu ne bo trajala in da se bomo lahko kmalu vrnili. Kako sem bila lahko tako naivna!«

PRIPADANJE

»V prvih mesecih smo se prepričali, da postaja vojna v Bosni vse hujša, da povratek ne bo mogoč. Takrat smo tudi spoznali, kdo so naši resnični prijatelji in kdo od sorodnikov nam stoji ob strani. Nekateri prijatelji me niti poklicali niso, saj so se bali, da jih bom prosila za pomoč.«

»V avgustu 1992 sem se odločila, da bo sin šel v osnovno šolo v Sloveniji. Status begunca nam ni olajšal situacije. Morala sem potrpati na vrata

Lahko se je naslonila na bližnje, na strokovnjake, na institucije.

ZGODBE: MARIJANA

prenekaterih pisarn in šol. Šla sem na Ministrstvo za izobraževanje. Končno se je moj sin vpisal na osnovno šolo Tone Tomšič. Ravnatelj, čudovit človek, mi je pomagal. A kljub temu, je moj sin imel različne izkušnje tam. Nekatere so bile razočarajoče, kot denimo takrat, ko je moral napisati spis o Francetu Prešernu in je dobil najboljšo oceno v razredu, a spisa ni smel glasno prebrati drugim, kajti »ne bi se spodobilo, da begunec bere kaj takega«. Takšne zgodbe so me žalostile, nisem pa mogla sinu povedati, zakaj.«

Še ena izkušnja. »Moj sin je ponosno pripeljal v razred svojo babico, ki je pravkar prišla iz Sarajeva, da bi vsem pokazal, kako dobro govori slovensko. Zlahka ugotovimo, zakaj je to storil; da bi pokazal, da smo tudi mi Slovenci, da bi se postavil po robu nevzgojenim in bolečim pripombam sošolcev. Otroci znajo biti kruti.«

»V Sarajevu sem imela slovenske poslovne partnerje. A zaradi vojne in privatizacijskih procesov, so se mnogi stiki porazgubili. Ko sem pričela iskati delo, mi ni bilo lahko. Nek sosed me je napotil na Center za socialno delo. Nikoli ne bom pozabila, kako prijazen je bil socialni delavec. Naredil je prav vse, da bi mi pomagal.«

»Septembra 1992 sem pričela čistiti stanovanja pri treh družinah slovenskih intelektualcev. Imam univerzitetno diplomu iz ekonomije, a za njih sem bila predvsem snažilka, ne pa človek različnih zmožnosti. Opazila sem, da je bilo najpomembnejše od vsega, ko govorim slovensko, kakšen naglas imam. Ne vem zakaj, a govoriti tuje jezike mi je zmeraj delalo težave. Mnogi so me kritizirali.« »Kako to, da vas mati ni naučila slovenščine?« so me

Odkar se je vpisala na Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje, kjer je pričela študirati zgodovino umetnosti, se počuti integrirano. To ji strukturira življenje in jo odpira k zunanjemu svetu.

pogosto spraševali. »Toda mama me je naučila slovensko dovolj dobro, da sem se lahko sporazumevala s Slovenci med letnimi počitnicami, ko sem redno prihajala v Slovenijo. Kasneje mi je slovenščina pomagala v stikih z našimi slovenskimi poslovnimi partnerji.«

»Dve leti kasneje sem našla delo v delikatesi, jezik, znova jezik! Slovenska družba je silno zaprta in se ne odpira zlahka beguncem iz nekdanje Jugoslavije. V tistih dneh sem tudi spoznala moža, Slovenec je, a nikoli ni imel predsodkov glede mojega porekla in begunstva.«

»Kasneje mi je sodelavka svetovala, naj se vpišem na Slovensko univerzo za tretje življenjsko obdobje, kjer sem pričela študirati zgodovino umetnosti. To mi strukturira življenje in me odpira k zunanjemu svetu.«

»Če bom šla nazaj v Sarajevo? Ne, tega si res ne želim. Sarajevo se je spremenilo, postalo je mesto za turiste. Nič več kot to. Dlje kot živite tam, manj ga imate radi. Sin je odrasel v Sloveniji. Tu se je šolal, se povsem integriral. Srečna sem v zakonu in četudi je bilo veliko težav, mislim, da sem imela veliko srečo. Morda bo to zvenelo kruto iz ust begunke, kot sem jaz, a po mojem mnenju ne bi smeli kar vsem beguncem dovoliti, da prečkajo mejo in se naselijo v državi, razen, če so se pripravljene truditi, da se v družbo integrirajo.«

ABSTRAKTNO:

26 zgodb nekdanjih beguncev je močno prepričevalna podlaga za razpravo o tem, ali naj družba naredi več za družbeno vključitev beguncev in jim pri tem nudi vso pomoč. Spoznali smo, da je prispevek nekdanjih beguncev družbi lahko različen in zelo velik. Opravili smo 26 intervjujev. Med intervjuvanci je bilo osem žensk in osemnajst moških, starih od devetnajst do dvainšestdeset let. Države njihovega porekla so: Afganistan, Albanija, Bosna, DR Kongo, Gambija, Iran, Irak, Kurdistan/ Turčija, Nigerija, Srbija, Sirija in Zimbabwe.

Svojo državo so zapustili pred leti, do pred petintridesetimi leti, ali pa so v novo prišli šele nedavno, denimo pred dvemi leti. V času, ko so odhajali iz svoje države, so bili različno stari: od dveh let do dvanajst let (Artan je Albanijo zapustil sam pri dveh letih) do odraslih let, petintrideset let starosti, denimo. Yassir je bil univerzitetni profesor, ko je moral pobegniti iz Sirije. Drugi so šli na univerzo, šolali so se, bili zaposleni ali so imeli lastno podjetje.

Družbeno vključevanje je v različnih državah različno, odvisno od zakonskih določil, ekonomske situacije, drugačnosti družbe nasploh in od pravil na delovnem mestu.

Vendar celo tisti primeri nekdanjih beguncev, ki so na poti v družbeno vključenost, so lahko dober zgled za tiste, ki so nedavno prispeli v novo okolje in si želijo narediti prve korake na poti socialnega vključevanja.

KONTEKST, V KATEREM SO SE ODVILE ZGODBE O POBEGU:

AFGANISTAN:

VOJNA V AFGANISTANU (2001 - DANES)

Afganistansko vojno, mednarodni konflikt v Afganistanu, so sprožili napadi 11. septembra 2001. Sestavljena pa je iz treh faz.

Prva faza — padec Talibanov (ultrakonzervativna politična in verska frakcija, ki je vladala v Afganistanu in nudila zavetišče Al-Kaidi, krivcem za napad 11. septembra) — je bila kratka, trajala je samo dva meseca.

Drugo fazo, od leta 2002 do 2008, je zaznamovala strategija ZDA, s katero so premagali talibansko milico in ponovno vzpostavili osnovne institucije afganistanske države.

Tretja faza, vrnitev h klasični protinapadni doktrini, se je začela leta 2008, pospešila pa jo je odločitev ameriškega predsednika Baracka Obame, ki se je leta 2009 odločil, da začasno okrepi navzočnost ameriške vojske v Afganistanu. Želeli so izvesti strategijo zaščite prebivalstva pred napadi Talibanov in ponovno vključiti upornike v afganistansko družbo. Strategija je bila vezana na časovni načrt umika tujih sil iz Afganistana; z začetkom leta 2011 bi odgovornost za varnost postopoma prenesli na afganistansko vojsko in policijo. Nov pristop je bil v veliki meri neuspešen. Napadi upornikov so bili pogosti in število civilnih žrtev je ostalo veliko, medtem ko se je izkazalo, da so bile enote afganistanske vojske in policije, ki so prevzele varnostne naloge, preslabo pripravljene, da bi zadržale Talibane. Do takrat, ko se je vojna misija ZDA in NATA decembra 2014 uradno zaključila, je postala 13-letna afganistanska vojna najdaljša vojna, ki so jo kdajkoli bile Združene države. Še do danes napadi na ameriške vojne položaje ter na civilno prebivalstvo niso ponehali.

ALBANIJA:

Albanska državljanska vojna, poznana tudi kot albanski upor, albanski nemir ali piramidna kriza, je bilo obdobje anarhije, državljskih nemirov ter nasilja v Albaniji leta 1997, ki jih je sprožil neuspeh Ponzijevega načrta. Vlada je strmoglavila in ubitih je bilo več kot 2000 ljudi. Vlada je zadušila upore na severu, zmoglost vlade in vojske, da bi ohranjali mir, pa je začela padati, zlasti v južni polovici Albanije, ki so jo začeli nadzorovati uporniki in kriminalne združbe.

Namen odpiranja skladišč orožja na severu je bila zaščita pred nasiljem na jugu. Ko so bile južno-albanske baze izropane, je bilo ocenjeno, da je v povprečju vsak moški, starejši od deset let, posedoval najmanj eno strelno orožje in obilo streliva. Da bi zaščitili civiliste na severu in v osrednji Albaniji, je vlada omogočila civilistom, da se oborožijo z orožjem iz vladnih skladišč orožja. V času upora je bilo iz skladišč orožja izplenjenih 656.000 različnih vrst orožja, skupaj z 1,5 milijarde nabojev, 3,5 milijona ročnih granat ter en milijon zemeljskih min.

Kriminalne skupine so izkoristile težko situacijo, se oborožile in prevzele nadzor nad celotnimi mesti. Večina jih je bila zaprtih v Grčiji, vendar so nenadoma pobegnili v Albanijo. Tolpe so sprožale napade z eksplozivnimi sredstvi in streljanjem, v katerih je bilo na ducate smrtnih žrtev.

KONTEKST, V KATEREM SO SE ODVILE ZGODBE O POBEGU:

BOSNA:

Bosanski spopad, vojna (1992–95) je imel etnične korenine v Bosni in Hercegovini, v bivši republiki Jugoslaviji, kjer je prebivalstvo večetnično: tam so bili Bošnjaki (bosanski muslimani), Srbi in Hrvati. Po več letih hude borbe, v kateri so bile udeležene tri bosanske skupine in jugoslovanska vojska, so zahodnoevropske države podprte z NATO-om, s sporazumom dogovorjenim v Daytonu, Ohio, Združene države, leta 1995 vsilile premirje. Leta 1991 se je oblikovalo več samostojnih regij v Bosni in Hercegovini. Njihovo prebivalstvo je predvsem srbsko. Ko je Evropska unija priznala samostojnost Hrvaške in Slovenije, je povabila Bosno, da zaprosi za priznanje neodvisnosti. Referendum o neodvisnosti je potekal od 29. februarja do 2. marca, četudi je Karadžićeva stranka preprečevala volitve na območjih s pretežno srbskim prebivalstvom in Bosanski Srbi skorajda niso šli na volišče. Dve tretjini volilnega telesa je šlo na volitve. Domala vsi so volili za neodvisnost, ki jo je predsednik Izetbegović tudi uradno proglasil 3. marca 1992 (Vir: Encyclopedia Britanica).

DEMOKRATIČNA REPUBLIKA KONGO:

Demokratična republika Kongo (DRK), prej Zair, je država v Srednji Afriki z dolgo zgodovino konfliktov, nedavna kriza pa se je pojavila po genocidu v Ruandi leta 1994. Kongovske državljanske vojne, ki so se začele leta 1996, so prinesle konec 32-letne vladavine Mobuta Sese Seka in razdejale državo.

S pomočjo ZN pri volitvah pod okriljem misije Organizacije Združenih narodov v Demokratični republiki Kongo (MONUC), je Joseph Kabila leta 2006 postal prvi demokratično izvoljeni predsednik DRK. Ta demokratični prehod pa ni prinesel spremembe, na katero so upali v DRK, katero so stalno pretresali konflikti in za katero se ocenjuje, da je v njej zaradi posledic vojne umrlo več kot šest milijonov ljudi. V teh vojnah je bilo vključenih devet afriških narodov, več skupin mirovnikov ZN in dvajset oboroženih skupin. Poleg tega je zaradi kršitve človekovih pravic, kot na primer sistematičnih posilstev in krutih umorov, med drugimi nasilnimi dejanji, prišlo do velike humanitarne krize v DRK in okoliški regiji.

Velik del teh konfliktov je nastal iz nasilja med oboroženimi silami DRK (FARDC) in uporniškiimi frakcijami, vključno z demokratičnimi silami za osvoboditev Ruande (FDLR), milice Mai-Mai Sheka in M23. To neprestano nasilje, skupaj z bojem za nadzor na naravnimi viri DRK, še naprej destabilizira že tako razdrobljen narod.

Demokratična republika Kongo je izjemno bogata z naravnimi viri, vendar nima infrastrukture, v njej je globoko zakoreninjena korupcija in več stoletij tako komercialne kot kolonialne eksploatacije z le malo celostnega napredka. Glavno mesto Kinšasa in nekatera druga večja mesta, Lubumbaši in Mbuji-Mayi, so velike rudarske skupnosti. DR Kongo je največji izvoznik surovih mineralov, pri čemer je leta 2012 več kot 50 % izvoza DRK šlo na Kitajsko. V skladu z indeksom človekovega razvoja (HDI) ima DR Kongo od leta 2015 nizko raven človekovega razvoja in se uvršča na 176. mesto med 187 državami.

KONTEKST, V KATEREM SO SE ODVILE ZGODBE O POBEGU:

GAMBIJA:

Trenutni gospodarski položaj in kriza v Gambiji močno vplivata na odločitev mladih Gambijcev, da zapustijo državo v upanju, da bodo našli zaposlitev in boljše življenje v Evropi.

Vlada predsednika Yahya Jammeha, ki predseduje od državnega udara leta 1994, pogosto resno krši človekove pravice, vključno s samovoljnim pridržanjem, prisilnim izginotjem in mučenjem tistih, ki nasprotujejo vladi. Represija in zlorabe so ustvarile ozračje strahu v Gambiji, kar povečuje pozornost mednarodne skupnosti.

Državne varnostne sile, ki najpogosteje sodelujejo v kršitvah, so članice nacionalne obveščevalne agencije (NIA), paravojaške milice, poznane pod imenom "Junglers", in gambijska policija. Usmerjene so proti novinarjem, političnim nasprotnikom, lezbijkam, gejem, biseksualcem in transspolnim osebam (LGBT), od katerih so mnogi iz strahu pobegnili iz Gambije.'

IRAN:

IRANSKO-IRAŠKI KONFLIKT

Iransko-iraška vojna je predstavljala oborožen spor med Iranom in Irakom, ki je trajal od 22. septembra 1980, ko je Irak zavzel Iran, pa do avgusta 1988. Vojni je sledilo dolgo obdobje mejnih sporov, ki jih je spodbujal strah, da bi iranska revolucija leta 1979 sprožila upor med dolgo zatiranim iraškim večinskim šiitskim prebivalstvom, kot tudi želja Iraka, da na mestu vodilne države v Perzijskem zalivu nadomesti Iran. Čeprav je Irak upal, da bo izkoristil kaos zaradi revolucionarnih dogodkov v Iranu in ga bo napadel brez formalnega opozorila, je le malo napredoval v notranjost ozemlja Irana, ki se je hitro uprl; do junija 1982 je Iran ponovno pridobil skoraj celotno izgubljeno ozemlje. Naslednjih šest let je bil Iran v ofenzivi.

Ta konflikt primerjajo s prvo svetovno vojno kar zadeva uporabljeno taktiko, vključno z bojevanjem v jarkih, ob katerih je napeljana bodeča žica, postojankami z vojaki, oboroženimi z brzostrelkami in bajoneti, pehotnimi napadi in široko uporabo kemičnega orožja na strani Iraka, ter kasneje namernimi napadi na civilno prebivalstvo. Združene države Amerike in Sovjetska zveza sta skupaj z mnogimi zahodnimi in arabskimi državami zagotavljali podporo Iraku, medtem ko je bil Iran v veliki meri izoliran. Po osmih letih vojne, naveličanosti in utrujenosti od vojne, pomanjkanja mednarodnega razumevanja, ko je Irak napadal iranske civiliste z orožjem za množično ubijanje ter vedno večjimi napetostmi med Iranom in Združenimi državami Amerike, je prišlo do premirja ognja s posredovanjem ZN.

Domneva se, da je umrlo pol milijona iraških in iranskih vojakov in enako število civilistov, še veliko več pa je bilo ranjenih. Kljub temu pa vojna ni prinesla niti poprave niti sprememb meja. V vojni so sodelovale številne nadomestne sile, zlasti iranska skupina Mudžahidi iranskega ljudstva, na drugi strani stranka Baas, ki je vladala v Iraku, ter iraška kurdska milica Kurdistanske demokratske stranke ter Domoljubne unije Kurdistan na strani Irana — od katerih so proti koncu konflikta vse utrpeli hud udarec.

KONTEKST, V KATEREM SO SE ODVILE ZGODBE O POBEGU:

IRAK:

VOJNA V IRAKU

Z ameriško invazijo na Irak marca 2008 je bila strmoglavljena kruta avtoritarna vlada Sadama Husseina in ko so zavezniške sile zapustile Irak, se je sprožila množična državljanska vojna med sektami. V osrčju boja je prišlo do vzpona večinskih šiitskih Arabcev na oblast. Oborožene frakcije arabskih sunitov so močno nasprotovale šiitski vladi. Britanske kolonialne sile so na začetku 20. stoletja namestile sunitske Arabce na oblast in sunitske družine in plemena so uspele obdržati oblast po tem, ko je Irak pridobil neodvisnost in tudi potem, ko je število šiitskih prebivalcev stalno naraščalo. Sadam Husein je bil sunitski mogočnejši s severa, ki je uničil vsakega, ki mu je nasprotoval, vendar je svoje najhujše kazni prihranil za šiitske Arabce in Kurde, dve skupini v Iraku, ki sta dolgo časa poskušali pridobiti pomembnejši položaj ali neodvisnost. Trenutno je nemir v Iraku predvsem v mestu Mosul, ki so ga proti koncu leta 2016 sile pod vodstvom Amerike z bombardiranjem osvobodile terorističnih borcev ISIS-a.

KURDISTAN:

V zadnjih sto letih je želja po samostojni kurdski državi botrovala mnogim konfliktom, v glavnem med turškimi in iraškimi prebivalci, na področjih, kjer živi večina Kurdev. Ta konflikt pa ima tudi pomembne geografske posledice. Z ustanovitvijo Turčije leta 1923 je Kemal Atatürk, novi turški predsednik, odpovedal pogodbo in Kurdom zavrnil lastno državo. To je pomenilo začetek turško-kurdskega konflikta. Leta 1924 je Turčija celo sprejela zakon, ki je prepovedoval uporabo kurdskega jezika na javnih mestih. Druga skupina, ki jo je treba omeniti, so Kurdi, ki živijo v Iraku. Do večjega konflikta med Kurdi in Iračani je prišlo šele leta 1961, ko je izbruhnila vojna, ki je trajala do leta 1970. Približno v tem času je v Iraku prišel na oblast Sadam Husein. Leta 1975 je Husein sprejel politiko, s katero bi izbrisal Kurde iz svoje države. V naslednjih petnajstih letih je Iraška vojska bombardirala kurdske vasi in Kurde zastrupljala s cianidom in iperitom. Geografija igra pomembno vlogo pri razlogih za te konflikte. Geografska področja, na katerih potekajo konflikti, si zgodovinsko, kulturno, ekonomsko in politično lastijo Kurdi. Na tem področju živijo že več kot dvesto let. Zato želijo ustanovitev kurdske države. Druga stvar, ki je verjetno najpomembnejša pa je, da konflikt zajema kulturno geografijo. Kurdi so etnično in kulturno drugačni, tako od Turkov kot od Iračanov. Govorijo drug jezik in medtem ko so vse tri skupine muslimanske vere, vsaka prakticira drugačno obliko. Kurdi so svoje kulturne razlike uporabili za razlog za ustanovitev svoje države. V Turčiji traja državljanska vojna med Kurdi in Turki že zadnjih deset let; do sedaj je bilo ubitih že približno 15.000 ljudi.

KONTEKST, V KATEREM SO SE ODVILE ZGODBE O POBEGU:

NIGERIJA:

Skupina Boko Haram pušča za seboj človeške žrtve in opustošenje že od leta 2009. Skupino je ustanovil Mohamed Jusuf leta 2002 v kraju Maiduguri Borno. Osnovno politično načelo skupine je bila ustanovitev islamske države in obsodba zahodnjaškega izobraževanja. Glede na poročilo Globalnega indeksa terorizma iz leta 2015, ki ga je pripravil Inštitut za ekonomijo in mir (Institute of Economics and Peace), je z več kot 6.644 smrti v letu 2014 Boko Haram postala najbolj smrtonosna teroristična skupina na svetu. Umrlo je več kot 20.000 ljudi, več kot 2,3 milijona pa je razseljenih, kar je pripeljalo do humanitarne krize v državi.

Nigerija je revna država. Več kot 90 % njenega prebivalstva živi z manj kot dvema dolarjema na dan, medtem ko predstavlja, ironično, največje gospodarstvo v Afriki. UNICEF ocenjuje, da bo leta 2017 umrlo kar 75.000 otrok zaradi hude akutne podhranjenosti, boleznih dihal, ošpic itd. Morda gre za najhujšo humanitarno krizo na svetu.

SRBIJA:

BALKANSKA VOJNA 1991 - 2000

Bivša Jugoslavija je bila socialistična država, ki je nastala po nemški okupaciji v 2. svetovni vojni in po težki državljanski vojni. Zveza šestih republik je združila Srbe, Hrvate, bosanske muslimane, Albance, Slovence in druge v razmeroma sproščen komunistični režim. Napetosti med temi skupinami so bile pod predsedovanjem Tita uspešno potlačene.

Po Titovi smrti leta 1980 pa so se napetosti ponovno pojavile. Klici nacionalističnih skupin po več avtonomije znotraj Jugoslavije so vodili do razglasitve neodvisnosti Hrvaške in Slovenije leta 1991.

Bosna z zapleteno mešano strukturo srbskega, muslimanskega in hrvaškega prebivalstva je bila naslednja, ki je želela neodvisnost. Enote jugoslovanske vojske, ki so se umaknile iz Hrvaške in se preimenovala v bosansko-srbsko vojsko, so vdrle na ozemlje z večinskim srbskim prebivalstvom. Več kot milijon bosanskih muslimanov in Hrvatov je bilo pregnanih iz svojih domov v etničnem čiščenju. Tudi Srbi so trpeli. Glavno mesto Sarajevo je bilo oblegano in ogroženo. Avgusta 1995 je hrvaška vojska napadla območja na Hrvaškem pod srbskim nadzorom, zaradi česar je moralo na tisoče prebivalcev pobegniti.

KONTEKST, V KATEREM SO SE ODVILE ZGODBE O POBEGU:

SIRIJA:

Sirska državljanska vojna je stalen oborožen konflikt v Siriji med vlado predsednika Bašar al Asada in njegovimi zavezniki na eni strani ter različni nasprotnimi silami, ki mu nasprotujejo. Nemir v Siriji, del večjega vala protestov Arabske pomladi leta 2011, se je razvil iz nezadovoljstva z Asadovo vlado, ki je nato zrastel v oborožen spopad po tem, ko so protestnike, ki so zahtevali njegov odstop, krvavo zatrli. Vojna poteka med več frakcijami: sirska vlado in njenimi zavezniki, ohlapno zvezo uporniških skupin sunitov (vključno s svobodno sirska vojsko), večinskimi kurdsko sirske demokratične silami (SDF), skupinami Salafi-džihadistov (vključno s fronto Al-Nusra), ki sodelujejo s sunitsko uporniško skupino, ter Islamsko državo Iraka in Levanta (ISIL).

Sirske opozicijske skupine so ustanovile svobodno sirska vojsko (FSA) ter prevzele nadzor nad okoliškim ozemljem Aleppo ter deli južne Sirije. Sčasoma so se nekatere frakcije sirske opozicije odcepile od izvirne zmerne pozicije, da bi sledile islamistični viziji za Sirijo, se pridružile skupinam, kot so fronta Al-Nusra in ISI. Leta 2015 so ljudske obrambne sile (Yekîneyên Parastina Gel (YPG)) združile moči z arabskimi, asirskimi, armenskimi ter nekaterimi turkmenskimi skupinami, da bi oblikovale sirske demokratične sile, medtem ko je večina turkmenskih sil ostala s svobodno sirska vojsko (FSA), Hezbolahova vojska pa je podprla sirska vlado, medtem ko je leta 2014 koalicija NATO začela izvajati zračne napade na ISIL. Od leta 2017 vojna še vedno traja in ZDA in Rusija se vmešavata na nasprotnih straneh.

ZIMBABVE:

NASILJE IN NEMIRI V ZIMBABVEJU

Reuben trdi, da je veliko ljudi zunaj Zimbabveja še vedno prepričanih, da je Mugabe še vedno na oblasti. V resnici pa je to 93-letni starec, ki je le lutka za ljudi na oblasti, ki jih podpira nacionalna vojska.

Nasilje in nemiri preganjajo Zimbabve že štirideset let, politična stranka Roberta Mugabeja Zanu-PF je izzvala gibanje za demokratične spremembe (Movement for Democratic Change (MDC)), ki ga vodi Morgan Tsvangirai. Robert Mugabe je na spornih volitvah leta 2013 pridobil še en mandat.

USTANOVITEV STRANKE

Robert Mugabe je postal vodja politične stranke ZANU leta 1970. Ta stranka se je kasneje ponovno združila s stranko ZAPU Joshua Nkomo in nastala je stranka ZANU-PF ali »Patriotska fronta«.

Črni Zimbabvejčani se borijo za svoje pravice že več desetletij. Ustanovile so se opozicijske stranke, kot je Zimbabvejska zveza afriškega ljudstva (Zimbabwe African Peoples Union (ZAPU)) pod vodstvom Joshua Nkoma. Leta 1963 je stranka razpadla in oblikovalo se je bolj radikalno krilo Zimbabvejska afriška nacionalna unija (Zimbabwe African National Union (ZANU)). Izbruhnila je gverilska vojna, ki se je v 70-ih letih spremenila v državljansko vojno.

ČESA SE LAHKO NAUČIMO IZ ZGODB V TEJ BROŠUR?

Ko beremo zgodbe, lahko prepoznamo strategije, ki so jih ti izjemni ljudje privzeli, da bi lahko preživel in se kasneje integrirali v novo družbo. Teh strategij ne moremo dojemati kot da so veljavne za vse, vsekakor pa so pomagale našim intervjuvancem, da so se vključili v novo okolje. Druge bodo morda z njimi navdihnili, da bodo šli dalje, trudeč se, da postanejo nekega dne enakovreden del družbe v državi sprejemnici. Povzeli smo te strategije, da bi lahko o njih razpravljali, znanje o njih pa prenesli na druge.

Pripravljenost za učenje jezika in doseganje ciljev

Veliko intervjuvancev je pojasnilo, da se trudijo predvsem za to, da bi se naučili novega jezika. »Yassir, učenje jezika je sedaj tvoja nova zaposlitev,« si je dejal Yassir. Vesna trdi: »Brez učenja tujega jezika ne gre«. Artan je ure dolgo posedal pred TV zaslonom in ponavljal vsako izgovorjeno besedo, da bi se naučil italijansko». Zelo se je treba truditi in vztrajati, da se dovolj naučimo tujega jezika, brez tega integracije ni.« Abdul je dejal: »Jezik je naša identiteta.« Tako je nova identiteta tesno povezana z učenjem jezika nove države.

Rezilientnost in vztrajanje

Učenje jezika in prilagajanje novemu okolju, premoščanje ovir in pomanjkanje informacij, pa tudi negotovost glede obravnave prošnje za azil in izida postopka, jemljejo veliko moči. Od kod moč? Mnogi intervjuvanci so nam zaupali, da so bili tako vzgojeni, da če hočejo kaj doseči, se morajo učiti in imeti učenje radi.

»Ni težko znova zgraditi hiše, ni težko zgraditi nove ceste, težko je znova zgraditi življenje,« pravi Vahida. Nasruddin poudari: »Težave nas okrepijo.« Lahko rečemo tudi takole: »Moč, ki jo potrebujemo, da premagujemo ovire, se veča ob premagovanju ovir. Se rezilientnosti lahko učimo? Nove raziskave kažejo, da je to mogoče.«

Sadat iz Nemčije pravi: »Če imate cilje, se morate boriti za to, da jih dosežete. Če tega niste pripravljeni storiti, pozabite nanje.«

Biti dejaven in postaviti si cilje

Sedeti v centru za begunce leta dolgo, ko človek ne zmore ali mu ne dovolijo delati, je lahko zelo težko. Pomanjkanje družbenih stikov ubija, kot kaže Artanova zgodba. Biti dejaven, biti odprt za nove izkušnje, odpira nove možnosti. Tisti, ki imajo pred seboj cilj in načrt, zbirajo moč iz dejavnosti. Kot kažejo zgodbe Reubena, Conteha, Gholma in drugih, vključiti se, truditi se za izboljšanje lastne situacije (npr. Reuben se bori proti irski ustanovi), pomaga. Biti v stiku s podobno mislečimi tovariši begunci in skupnostjo, ki sprejema, pomaga. Toda celo, če cilja ni, biti dejavno vključen v skupino, lahko sproži proces integracije. »Delovati v skupini je pomagalo, da smo se spoprijeli s težavami,« pravi Conteh.

Biti v stiku s prebivalci države sprejemnice, dovoliti, da ti drugi pomagajo in pomagati drugim

Domala vsi intervjuvanci poročajo, da so jim pomagali ljudje iz njihovega okolja. Če so iskali koga, kot denimo Elvisina soseda, ki si je prizadevala za podaljšanje Elvisinega bivanja v Nemčiji, so ga našli. Pripovedujejo o pomoči članov socialnih organizacij, kot je GRC v Atenah. Potrebovali so pomoč. Bili so jo zmožni poiskati in

ZAKLJUČEK:

dobili so jo. Ni lahko biti skozi daljše obdobje potreben pomoči; ljudi je sram, počutijo se ponižani. Reuben pravi: »V moji državi so moški tisti, ki preživljajo družino in tako me je sram pred otroki, ker tega ne morem storiti.« In hočejo kaj tudi vrniti. In mnogi so marsikaj vrnil! Še zmeraj so v stiku s tistimi, ki so jim pomagali. In zdaj so v poklicih, kot so tolmači, socialni delavci, izobraževalci, ustvarjalci filmov. Delajo prostovoljno, tako da pomagajo drugim, ki so v enaki situaciji, v kakršni so bili nekoč sami. Begunci imajo težko uspešno poklicno pot in težko si zaslužijo spoštovanje nove družbe.

Zahtevati pravico, da postaneš del (nove) družbe

»Niso vedeli, da svet nima meja.« Ta navedek je iz intervjuja s Shahsom. To je podlaga samozavesti nekaterih intervjuvancev: »Ljudje smo in imamo pravico, da živimo, kjer smo varni in kjer lahko uživamo srečno življenje.«

Nilab je dejala: »Sem državljanka sveta.«

Če se zdaj vrnemo k značilnostim vzornikov glede na teorijo Marilyn Price-Mitchell, navedemo naslednje najpomembnejše med njimi:

- strast in zmožnost navduševanja,
- jasne vrednote,
- zavezanost skupnosti,
- zavedanje o samem sebi in sprejemanje drugih,
- zmožnost premoščanja ovir.

Ob preučevanju najpomembnejših strategij naših intervjuvancev odkrijemo podobnost med njihovimi »sredstvi in metodami«, dimenzijami družbene vključenosti in prejšnjimi značilnostmi:

Dimenzija socialne vključenosti po prof. F. Heckmannu	Značilnosti vzornika glede na teorijo M. Price-Mitchell	Strategije intervjuvancev, kot se kažejo v intervjujih
STRUKTURNA DIMENZIJA	Strast in zmožnost navdihovati.	Pripravljenost učiti se (jezika) in dosecati cilje.
POLITIČNA DIMENZIJA	Jasne in izoblikovane vrednote.	Zahtevati pravico, da postane del (nove) družbe.
DRUŽBENO-KULTURNA DIMENZIJA	Predanost skupnosti.	Stopiti v stik s člani nove (gostujoče) družbe, sprejeti pomoč in dajati nazaj.
DRUŽBENA DIMENZIJA	Nesebičnost in sprejemanje drugih.	Ostati aktiven in določati si cilje.
OSEBNA DIMENZIJA	Zmožnost premagovanja ovir.	Odpornost in vztrajnost.

ZAKLJUČEK:

Partnerji v projektu smo prepričani, da intervjuji in zgodbe nekdanjih beguncev lahko ponudijo nov vpogled v povezave med družbenim ozadjem in učenjem vzornikov, ki so jih v našem primeru v 26-ih zgodbah pokazali intervjuvanci. To so storili pogumno in z refleksijo o sebi.

KAJ LAHKO S TO BROŠURO STORIMO

Ta brošura bo ena od sestavin ovoja RefugeesIN (www.refugeesinproject.eu/en/pack.html). Brošuro lahko uporabljamo v izobraževalnih okoljih za izobraževanje beguncev in članov družbe nasploh. Navajamo le nekaj zamisli o tem, kako uporabiti to brošuro. Veliko več jih bo najti v ovoju.

Ta brošura se lahko uporablja na mnoge načine:

- V tečajih tujih jezikov za begunce/migrante; za branje, razpravo, spodbujanje udeležencev, da povedo svoje zgodbe.
- To velja za tečaje, kot so "Prvi koraki v novo družbo".
- V političnem izobraževanju mlajših in starejših udeležencev lahko uporabimo te zgodbe kot primer zgodb, ki jih velja preučiti, ko govorimo predsodkih, stereotipih itd.
- V šoli bodo te zgodbe gradivo za učenje političnih ved, zemljepisa, zgodovine.
- V političnih razpravah lahko te intervjuje uporabljamo za utemeljitev zahteve po bolj inkluzivnih politikah v naši državi in drugod.
- Pri ustvarjalnem pisanju lahko te zgodbe spodbudijo tudi druge, da povedo zgodbo svojega življenja.

- V skupinah, kjer se udeleženci učijo fotografirati, delati video filme, so te zgodbe lahko osnova za pripovedovanje zgodb. Vzemite zgodbo posameznika in jo spremenite v dokumentarni film. To je bila tudi naloga tečaja, ki smo ga izvedli leta 2017 v okviru projekta.

KAKO DO NAS

Če bi želeli stopiti v stik z nami, dodati zgodbo ali komentar, nas lahko obiščite na naši spletni strani:

www.refugeesinproject.eu

Blog projekta <https://www.refugeesinproject.eu/en/blog.html> vam omogoča, da sodelujete in stopite v stik s partnerji tega projekta.

Če želite, lahko brošuro posredujete svoji skupnosti ali kliknete na gumb "like" na naši Facebook strani:

<https://www.facebook.com/ProjectRefugeesIN/>

ZAHVALE IN VIRI

Te brošure ne bi mogli napisati brez bivših beguncev, ki so bili pripravljeni povedati svojo zgodbo, odprto in iskreno. Občudujemo njihov pogum. Radi pa bi se zahvalili ne samo njim, temveč tudi vsem osebam/organizacijam, ki so nas pripeljale do teh izjemnih ljudi in vsem drugim, ki so prav tako opravili končni pregled besedila.

Hvala vsem, ki so prispevali k nastanku te brošure

SLOVENIJA:

Iskreno bi se radi zahvalili Vahidi, Vesni, Ranku in Marijani, da so nam zaupali svoje zgodbe, tako da zdaj čutimo in razumemo, zakaj so prišli v našo državo.

Iskrena zahvala gre tudi Violetti Bottazzo in Nevi Železnik, ki sta nam pomagali prepoznati pozitivne vzornike beguncev in sta stopili v stik z njimi.

Posebno zahvalo smo dolžni Remzu Skenderoviću, sodnemu tolmaču za bosanski jezik, kakor tudi študentom in osebju Univerze za tretje življenjsko obdobje, ki so nas spodbujali pri tej nič kaj preprosti nalogi. Nazadnje naj še opozorimo na pripravljenost različnih institucij, kot so Slovenska filantropija, Fakulteta za socialno delo, Filozofska fakulteta v Ljubljani in njen oddelek za andragogiko, da nam nudijo pomoč.

ITALIJA:

Italijanski tim RefugeesIN bi se rad zahvalil naslednjim organizacijam za njihovo podporo in vzpostavitev stikov s skupnostjo beguncev v Italiji:

- *Mauro Masciotti, Chiara Cipolloni in Elisabetta Tricarico iz organizacij 'Caritas Diocesana di Foligno' ter 'L'Arca del Mediterraneo'.*
- *Sofia Gonoury in Honane Oulad iz 'Associazione Casa dei Popoli di Foligno'.*
- *Silvia Rondoni, Franco Calzini in Piter Foglietta iz 'Associazione Arcisolidarietà Ora d'aria Onlus di Perugia'.*

Posebej se zahvaljujemo intervjuvancem: Laminu Conteh, Sheikhomara Baha, Artanu Camiju, Xeripu Siyabendu in Goodsonu Ezenagu za čas in pripravljenost, da so na zaupali svoje pogumne in navdušujoče zgodbe.

GRČIJA:

Iskrena zahvala intervjuvancem: Abdul Khaled, Nasrudin Nizami, Reza Gholami in Gholam Hassanpour, da so nam zaupali svoje pretresljive in navdihujoče zgodbe.

Radi bi se zahvalili tudi združenju Association of Afghans United in Greece ter gospodu Faizu Abubaker, koordinatorju enote za tolmače grškega Sveta za begunce, ki nam je zagotovil stik z združenjem.

ZAHVALE IN VIRI:

PORTUGALSKA:

Portugalski tim RefugeesIN se zahvaljuje Alaai Alhariri in Cristini Santinho za njuno podporo in vzpostavitev stikov s skupnostjo beguncev na Portugalskem.

Še zlasti pa bi se radi zahvalili našim intervjuvancem – Selfi Ashkan, Félix Aganze, Mohammad Safeea, Soundus Al-Kadri in Nour Machlah, ki so bili pripravljene z nami deliti svoje težke življenjske zgodbe, ki so nas globoko ganile in prepričane smo, da bodo navdihujoče zaradi odločnosti in vztrajnosti, ki so jo pokazali pri ponovni izgradnji svojih življenj na Portugalskem.

IRSKA:

Irski tim RefugeesIN se zahvaljuje Tinu Achioya in Reuben Hambakachere iz Cultúr www.cultur.ie za njuno podporo pri vzpostavljanju povezav z begunci ter azilno skupnostjo v kraju Mosney, okrožje Meath na Irskem.

Radi bi se zahvalili našim intervjuvancem, Tinu Achioya, Reuben Hambakachere, Vukasin Nedeljkovic in Yetunde Awosanya, ki so nam izpovedali svoje zgodbe prehoda iz njihovih domov v Nigeriji, Zimbabveju, Srbiji in Iraku na Irsko v težkem obdobju njihovih življenj. Vsaka od njihovih zgodb o nastanitvi in življenju na Irskem bi morala navdihniti druge, ki se znajdejo na podobni poti.

NEMČIJA:

Radi bi se zahvalili našim intervjuvancem za njihovo odprtost, kljub temu, da jim je bilo včasih boleče govoriti o svojih izkušnjah. Hvala tudi

Arbeit und Leben Hamburg e.v., ki je omogočila, da smo en intervju izvedli v njihovih prostorih in z njihovo pomočjo. Zahvaljujemo se Mosqi Fakiri iz Osrednje koordinacijske točke za begunce v mestu Hamburg za pomoč pri iskanju intervjuvancev. Hvala Svetu za integracijo v Hamburgu, ki nam je dal priložnost, da smo predstavili projekt. To nam je pomagalo pri iskanju intervjuvancev. Hvala mojim kolegom v Hamburški Volksochschule za lekturo in prevod!

Zahvaljujemo se Johannu Laistru in zunanjim evalvatorjem, ki so opravili končni pregled besedila ter predlagali dragocene izboljšave:

Izr. prof. dr. Nives LIČEN, Prof. dr. Sonja Kump (Slovenija)

Emiliano Pergolari (Italija)

Natasja Peterson, Fernando Sousa (Portugalska)

Reuben Hambakachere, Tinu Achioya (Irska)

Jan Nazim Karadas, Miriam Djabbari (Nemčija)

Fayez Hussein, Magdalena Kavaddia (Grčija)

ZAHVALE IN VIRI:

Viri:

Marilyn Price-Mitchell: *Tomorrow's Change Makers: Reclaiming the Power of Citizenship for a New Generation*, Eagle Harbour Publishing, 2015

Prof. Friedrich Heckmann: *Integration von Migranten. Einwanderung und neue Nationenbildung*. Springer VS, Heidelberg, 2015

Albert Bandura, Richard H. Walters: *Social Learning and personality development*. Holt, Rinehart and Winston, New York NY, 1963

Viri "Kontekst, v katerem so se odvile zgodbe o pobegu":

Afganistan:

<https://www.britannica.com/event/Afganistan-War>

Albanija:

https://en.wikipedia.org/wiki/Albanian_civil_war_of_1997

Bosna:

<https://www.britannica.com/event/Bosnian-conflict>
Lampe, J, R. Bosnian conflict. European HiZgodba (1992-1995)

DR Kongo:

<http://www.bbc.com/news/world-africa-11108589>

Gambija:

https://books.google.pt/books/about/Gambia.html?id=TUsuAQAAIAAJ&redir_esc=y

Iran:

<http://www.hiZgodba.com/topics/iran-irak-war>

Irak:

https://en.wikipedia.org/wiki/HiZgodba_of_Irak#Recent_hiZgodba_.282003.E2.80.93present.29

Kurdistan:

<http://www.novelguide.com/reportessay/social-issues/global-issues/kurds-people-without-state>

Nigerija:

https://en.wikipedia.org/wiki/Third_Nigerian_Republic

Srbija:

https://en.wikipedia.org/wiki/Srbija_in_the_Yugoslav_Wars

Sirija:

https://en.wikipedia.org/wiki/Syrian_Civil_War

Zimbabve:

https://en.wikipedia.org/wiki/HiZgodba_of_Zimbabwe#1990s